

Työttömien osaamisen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:17

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 17/2017

Työttömien osaamisen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN: 978-952-263-463-4

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto / Marianne Laune

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		Huhtikuu 2017
Tekijät	Opetus- ja kulttuuriministeriön työttömien osaamisen kasvattamista ja koulutusmahdollisuuksien lisäämistä koskeva työryhmä		
Julkaisun nimi	Työttömien osaamisen kehittäminen		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:17		
Diaarinumero	OKM/65/040/2016	Teema	Koulutus
ISBN PDF	978-952-263-463-4	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-463-4		
Sivumäärä	87	Kieli	suomi
Asiasanat	Osaaminen, koulutus, työtön		
Tiivistelmä Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 26.1.2017 hallituksen päätöksen mukaisesti kolmikantaisen työryhmän selvittämään mahdollisuuksia työttömien koulutuksen kohdentumisen parantamiseksi ja osaamisen lisäämiseksi. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon hallituksen jo tekemät ja päättämät toimet työpolitiikassa ja koulutuspolitiikassa. Työryhmän tehtävänä oli laatia selvitys työttömien osaamisesta ja siihen liittyvistä haasteista suhteessa työmarkkinoiden tarpeeseen sekä tehdä esitykset työttömien koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi kasvavia osaamisvaatimuksia vastaavasti. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon esityksensä vaikutukset ainakin kouluttautumisen kasautumiseen jo aiemmin koulutusta hankkineille, työttömyysturvan saannin ehdot, sekä esityksen vaikutukset työttömän oikeuksiin ja velvollisuuksiin, vaikutukset työttömyysturvamenoihin, vaikutukset työttömyysaikoihin, vaikutukset opintotuen ja aikuiskoulutustuen käyttöön, vaikutukset työvoiman saatavuuteen sekä vaikutukset koulutuksen saatavuuteen, koulutustarjonnan riittävyyteen ja rahoitusvastuisiin. Tämä julkaisu on työryhmän loppuraportti. Raportissa ehdotetaan työttömien koulutuksen rakentuvan jatkossa kolmeen kokonaisuuteen: työvoimakoulutus, kasvupalvelukoulutus ja työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu. Näihin liittyen esitetään ehdotuksia koskien muun muassa palvelujen laatua ja osuvuutta, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja, palvelujen toimintamallin toteuttamista ja yhteistyötä.			
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet		April 2017
Författare	Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp för ökning av de arbetslösas kompetens och utbildningsmöjligheter		
Publikationens titel	Utveckling av de arbetslösas kompetens		
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:17		
Diarienummer	OKM/65/040/2016	Tema	Utbildning
ISBN PDF	978-952-263-463-4	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-463-4		
Sidantal	87	Språk	finska
Nyckelord	Kompetens, utbildning, arbetslös		
Referat Den 26 januari 2017 tillsatte Undervisnings- och kulturministeriet i enlighet med regeringens beslut en arbetsgrupp på trepartsbasis med uppgift att utreda möjligheterna att förbättra inriktningen av utbildningen av de arbetslösa och att öka de arbetslösas kompetens. I sitt arbete skulle arbetsgruppen beakta de åtgärder som regeringen redan hade beslutat om och vidtagit inom arbetspolitiken och utbildningspolitiken. Arbetsgruppens uppgift var att utarbeta en utredning om de arbetslösas kompetens och därtill hörande utmaningar i förhållande till arbetsmarknadens behov och att lägga fram förslag till förbättring av de arbetslösas utbildningsmöjligheter så att dessa ska motsvara de ökande kompetenskraven. I sitt arbete skulle arbetsgruppen beakta effekterna av sina förslag, åtminstone på hur utbildningen anhopas hos personer som redan skaffat sig någon utbildning, villkoren för beviljande av arbetslöshetsskydd, förslagens effekter på de arbetslösas rättigheter och skyldigheter, effekterna på utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa, effekterna på arbetslöshetstiderna, effekterna på användningen av studiestödet och vuxenutbildningsstödet, effekterna på tillgången till utbildning, tillräckligheten i utbildningsutbudet och de finansiella åtagandena. Denna publikation är arbetsgruppens slutrapport. I rapporten föreslås det att utbildningen av arbetslösa framöver ska bygga på följande tre helheter: arbetskraftsutbildning, tillväxtserviceutbildning och frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. I anknytning till dessa presenteras förslag gällande bland annat servicens kvalitet och relevans, informations-, rådgivnings- och handledningstjänster, införande av en verksamhetsmodell för servicen och samarbete.			
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		April 2017
Authors	Ministry of Education and Culture's working group on increasing the competence of and educational opportunities for the unemployed		
Title of publication	Competence development during unemployment		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2017:17		
Register number	OKM/65/040/2016	Subject	Education
ISBN PDF	978-952-263-463-4	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-463-4		
Pages	87	Language	Finnish
Keywords	Competence, education, unemployed		
Abstract Based on a Government decision, on 26 January 2017, the Ministry of Education and Culture set up a tripartite working group to study the possibilities for better allocation of education and competence development for the unemployed. The working group was to take into account the Government's earlier labour policy and educational policy decisions and actions. The working group was tasked to study the competencies of the unemployed and the challenges related to their meeting the needs of the labour market as well as to propose means for improving the educational opportunities for the unemployed based on the increasing competence requirements. The working group was to take account of the effects of the proposal on at least the accumulation of education on persons with previous education, the criteria for eligibility for unemployment security as well as the effects of the proposal on the rights and obligations of the unemployed, on unemployment security spending, on the duration of unemployment, on the utilisation of student financial aid and adult education subsidies, on the availability of labour as well as on the availability of education, sufficiency of the available education and funding responsibility. This publication is the working group's final report. In the report, the group proposes the division of education during unemployment into three segments: labour policy education, growth services education, and self-motivated education through unemployment benefit. The proposals for these segments relate to, among others, the quality and allocation of the services, the information, consultation and guidance services, the implementation of the service model, and the cooperation.			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Opetus- ja kulttuuriministeriölle	9
1 Työelämän muutos.....	11
2 Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon seuranta ja seurannan esiin nostamat haasteet	12
2.1 Pitkäaikaistyöttömyys haasteena	20
3 Työttömät työnhakijat vuonna 2016	25
4 Ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen suorittaneiden työttömyys.....	31
5 Työttömien osaamisen kehittämistä koskevat järjestelmät ja niitä koskevat päädettyt uudistukset	42
5.1 Työvoimakoulutus: Nykytilan kuvaus.....	42
5.2 Kasvupalvelukoulutus.....	46
5.3 Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu: Nykytilan kuvaus.....	47
5.3.1 Työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun toimivuus ja vaikuttavuus.....	52
5.4 Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja Aikuisten osaamisperustan vahvistaminen.....	54
5.4.1 Ohjelmissa luodut toimintamallit ja kehittämiskohteet.....	54
5.4.2 Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrällisten tavoitteiden toteutuminen	55
6 Uusi kokonaisuus työttömien osaamisen kehittämiseksi	58
6.1 Rakenneuudistus.....	60
Positiivinen rakennemuutos	65
6.2 Työvoimakoulutus.....	66
6.3 Kasvupalvelukoulutus.....	67
6.4 Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu.....	68
6.5 Työttömien sivutoiminen opiskelu	70
7 Hanke-ehdotukset.....	72
Eriävä mielipide.....	74
Täydentävä lausuma.....	76
Liitetaulukko	78

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 26.1.2017 hallituksen päätöksen mukaisesti kolmikan-
taisen työryhmän selvittämään mahdollisuuksia koulutuksen kohdentumisen parantami-
seksi ja osaamisen lisäämiseksi. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon hallituksen jo
tekemät ja päättämät toimet työpolitiikassa ja koulutuspolitiikassa.

Työryhmän tehtävänä oli:

- laatia selvitys työttömien osaamisesta ja siihen liittyvistä haasteista
suhteessa työmarkkinoiden tarpeeseen sekä
- tehdä esitykset työttömien koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi
kasvavia osaamisvaatimuksia vastaavasti.

Työryhmän tulee työssään ottaa huomioon esityksensä vaikutukset ainakin

- kouluttautumisen kasautumiseen jo aiemmin koulutusta hankkineille,
- työttömyysturvan saannin ehdot, sekä esityksen vaikutukset työttö-
män oikeuksiin ja velvollisuuksiin,
- vaikutukset työttömyysturvamenoihin,
- vaikutukset työttömyysaikoihin,
- vaikutukset opintotuen ja aikuiskoulutustuen käyttöön,
- vaikutukset työvoiman saatavuuteen sekä
- vaikutukset koulutuksen saatavuuteen, koulutustarjonnan riittävy-
teen ja rahoitusvastuisiin.

Työryhmän raportti sisältää Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry:n, Akava ry:n
ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n yhteisen eriävän mielipiteen sekä Elinkeinoelämän
keskusliiton täydentävän lausuman.

Työryhmän puheenjohtajana toimi neuvotteleva virkamies Ville Heinonen opetus- ja kult-
tuuriministeriöstä ja varapuheenjohtajana johtaja Teija Felt työ- ja elinkeinoministeriöstä.
Muina jäseninä toimivat Harri Hellstén (Suomen yrittäjät ry), Ulla Hämäläinen (valtiovarain-
ministeriö), Mikko Koskinen (Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK), Ida Mielityinen

(AKAVA ry), Riina Nousiainen (Toimihenkilökeskusjärjestö STTK), Vesa Rantahalvari (Elinkeinoelämän keskusliitto) ja Esko Salo (sosiaali- ja terveysministeriö).

Työryhmä kokoontui 8 kertaa. Työryhmänsihteereinä toimivat ylitarkastaja Sanna Hirsivaara (OKM), neuvotteleva virkamies Johanna Laukkanen (TEM) ja opetusneuvos Mari Pastila-Eklund (OKM).

Saatuun työnsä päätökseen työryhmä jättää kunnioittaen loppuraporttinsa opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Helsingissä 23.3.2017

Ville Heinonen

Teija Felt

Ulla Hämäläinen

Ida Mielityinen

Vesa Rantahalvari

Sanna Hirsivaara

Mari Pastila-Eklund

Harri Hellstén

Mikko Koskinen

Riina Nousiainen

Esko Salo

Johanna Laukkanen

1 Työelämän muutos

Elinkeinoelämässä, työmarkkinoilla ja työelämässä muutos on jatkuvaa ja voimakasta. Yrityksiä ja työpaikkoja syntyy ja häviää, ammattirakenteet ja työtehtävien sisältö muuttuvat jatkuvasti ja voimakkaasti. Perinteisen palkkatyön malli on muutoksessa ja työurat muotoutuvat vaihteleviksi ja erilaisia vaiheita sisältäviksi -palkkatyö, yrittäjäyys, opiskelu, työttömyys. Tiiviisti sanoen työ ja työmarkkinat moninaistuvat.

Jälkiteollinen, kansainvälinen maailma on elävä sekä yllätyksellinen. Niin ovat myös koulutus- ja työmarkkinat. Koulutus muuttuu osaamisperustaiseksi, joustavammaksi ja moninaisemmaksi. Työ ja työmarkkinat kansainvälistyvät, digitalisoituvat, hybridisoituvat ja robotisoituvat. Teknologian vaikutukset liittyvät muun muassa työelämän murrokseen, ammattien katoamiseen sekä osaamisen syvään muuttumiseen ja erikoistumiseen. Työelämän murros muuttaa työn muotoja, työn tekemisen aikoja ja paikkoja.

Tarvitaan muutosvalmiutta ja jatkuvaa osaamisen uusiutumista kaikilla tasoilla (yhteiskunta, yritykset ja muut työorganisaatiot sekä kansalaiset). Tällainen maailma haastaa kansalaiset kehittämään osaamisen lisäksi myös urasuunnittelutaitojaan: kaikki tarvitsevat tietoa, useat neuvoja, ja monet ohjausta ja tukea.

Osaava, motivoitunut ja joustava työvoima on yritysten keskeinen voimavara, joka mahdollistaa tuottavuuden, kannattavuuden ja kasvun suotuisaa kehittymistä. Koulutus on kustannustehokas keino edistää työmarkkinoiden toimivuutta, tuottavuutta ja kasvua sekä työntekijöiden kiinnittymistä työhön ja yhteiskuntaan.

Koulutuksen ohessa turvatut riittävät ohjauspalvelut vahvistavat opiskelijoiden sitoutumista oppimiseen ja opiskeluun, vähentävät harkitsemattomia keskeytyksiä, edistävät työmarkkinoilla tapahtuvien siirtymien sujuvuutta ja joustavuutta, tasapainottavat osaamisen kysyntää ja tarjontaa työmarkkinoilla ja vahvistavat työntekijöiden kykyä toimia muutostilanteissa.

Jatkuvan työelämän muutoksen myötä tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakointi ja arviointi nousee keskiöön ja sillä on keskeinen rooli organisaatioiden kilpailukyvyn vahvistamisessa osaavan työvoiman avulla. Haasteeksi nouseekin työelämän muutosten ennustettavuus, sillä muutokset ovat kompleksisia, vaikeasti havaittavia ja tarjoavat useita skenearioita samanaikaisesti.

2 Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon seuranta ja seurannan esiin nostamat haasteet

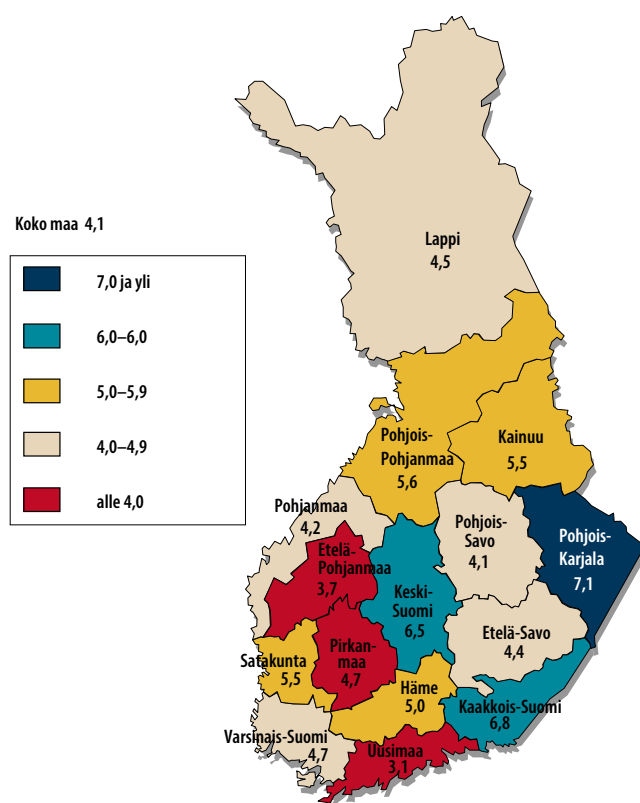
TEM:n tilastot

Työnvälityksen tietojärjestelmä tuottaa runsaasti tietoa työvoiman tarjonnasta: työnhakijoista ja työttömistä. Työvoiman kysynnästä saadaan myös tietoja TEM:n työnvälitysrekisteriin ilmoitettujen avointen työpaikkojen osalta. Näiden tilastotietojen pohjalta työ- ja elinkeinoministeriössä tehdään alue- ja ammattikohtaisia tarkasteluja työmarkkinoiden kireydestä, esimerkiksi kuinka paljon jollakin alueella tai alalla on työttömiä kutakin avoimeksi ilmoitettua paikkaa kohden.

Jokaista kuukauden aikana avoinna ollutta työpaikkaa kohden on TE -toimistoissa ollut vuonna 2016 keskimäärin 4,1 työtöntä työnhakijaa. Tämä suhdeluku on ollut hienoisessa laskussa viime aikoina. Vuonna 2015 oli jokaista avointa työpaikkaa kohden vielä noin 4,6 työtöntä työnhakijaa.

Tilastojen pohjalta yleinen työvoiman kysynnän ja tarjonnan epäsuhta on suurinta Pohjois-Karjalassa. Alueella on ollut vuonna 2016 keskimäärin yli 7 työtöntä avoinna ollutta paikkaa kohden. Alueelliset erot eivät kuitenkaan ole suuria jos niitä vertaa ammattialoitaisiin kysynnän ja tarjonnan eroihin. Suurimmat haasteet ovatkin ammattitehtävissä kysynnän ja tarjonnan suurissa eroissa. Joissakin ammateissa on paljon avoimia työpaikkoja, mutta vähän työn tarjontaa. Vastaavasti jossakin ammateissa on hyvin paljon työvoimasta tarjontaa, mutta työvoiman kysyntä on hyvin vaatimatonta.

Viime aikoina työvoiman kysynnän ja tarjonnan epäsuhta on ollut suurta mm. myyntityössä, jossa kysyntä (avoimia paikkoja) on paljon, mutta tarjontaa (työttömyyttä) vähän. Vastaavasti mm. kulttuuri- ja taidealoilla on paljon työvoiman ylitarjontaa.

Kuvio 1. Työttömien työnhakijoiden määrä kutakin TE -toimistossa avoinna ollutta paikka kohden v. 2016

Alla olevassa taulukossa on esitetty ammatteja, joissa kysyntää on paljon tarjontaan nähden ja ammatteja, joissa kysyntää on vähän tarjontaan nähden. (Tarkastelun ulkopuolelle on rajattu ammatteja, joissa paikka- tai hakijamäärät ovat olleet pieniä)

Taulukko 1. Työttömien työnhakijoiden määrä kutakin TE -toimistossa avoinna ollutta paikkaa kohden

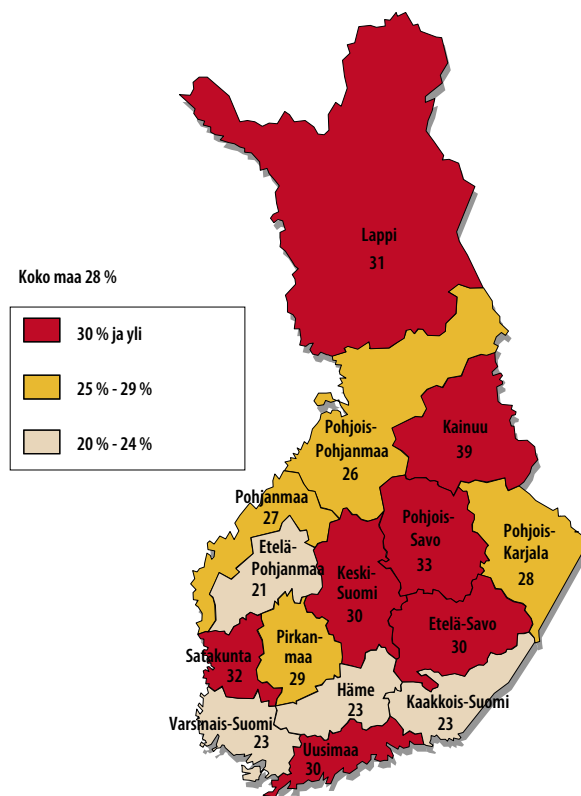
Vähän työttömyyttä työvoiman kysyntään nähden		Paljon työttömyyttä työvoiman kysyntään nähden	
Ammatit, joissa paikkoja on ollut yli 200		Ammatit, joissa työttömiä on ollut yli 1 000	
Tutkimus- ja markkinatutkimushaastattelijat	0,05	Kuvataiteilijat	204
Mainosten jakajat ym.	0,05	Yhteiskunta- ja kulttuuritutkijat	87
Suoramyyjät	0,1	Graafiset multim mediasuunnittelijat	63
Puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjät	0,1	Muusikot, laulajat, säveltäjät	58
Tuote-esittelijät	0,3	Tieto- ja viestintätek. asentajat	45
Muut myyntityöntekijät	0,3	Vaatturit, pukuompelijat	42
Myyntiedustajat	0,3	Huonekalupuusepät	41
Sanomalehtien jakajat ja lähetit	0,3	Toimittajat	40
Puhelinpalveluneuvoajat	0,3	Toimitusjohtajat ja pääjohtajat	39
Ylilääkärit ja erikoislääkärit	0,6	Liha- ja lypsykarjan, kotieläinten kasvattajat	36

TEM:n tilastot työvoiman kysynnästä ja tarjonnasta päivittyvät kuukausittain.

Tilastokeskuksen toimipaikkahaastattelut

Ongelmana työnvälityksen tietojen käytössä on se, että kaikki työvoiman kysyntä ei näy työnvälityksen rekistereissä. Suomessa julkisen työnvälityksen ns. markkinaosuus on laskentatavasta riippuen vaihdellut 40 prosentista 60 prosenttiin. Lisäksi määrällinen tieto työvoiman tarjonnasta koetaan riittämättömäksi. Tarjolla olevan työvoiman kvalifikaatiot eivät ole välttämättä riittäviä avoimna oleviin työpaikkoihin pääsemiseksi. Edellä mainittujen syiden vuoksi työvoiman saatavuustilannetta ja rekrytointiongelmia kartoitetaan muullakin tavalla mm. Tilastokeskuksen toteuttamien toimipaikkahaastattelujen avulla.

Toimipaikkahaastattelujen avulla kerätään työnantajien näkemyksiä työvoiman saatavuustilanteesta koko kansantalouden osalta. Haastattelujen otokseen kuuluu vuosittain noin 10 000 toimipaikkaa. Toimipaikkahaastattelujen avulla saada tieto, kuinka suuri osuus työvoimaa hakeneista toimipaikoista on kokenut vaikeuksia työvoiman hankinnassa ja kuinka moni on jäänyt kokonaan vaille hakemaansa työvoimaa. Koska haastattelujen otantaan kuuluu toimipaikkoja eri aloilta ja alueilta, saadaan otannan pohjalta koko maan tiedon lisäksi Ely -alueittaisia tietoja ja tietoja päätoimialoilta. Näiden haastatteluiden mukaan rekrytointiongelmia on viime aikoina kokenut keskimäärin 27 prosenttia työvoimaa hakeneista toimipaikoista. Alueellisesti ongelmat vaihtelevat 21 prosentista 33 prosenttiin.

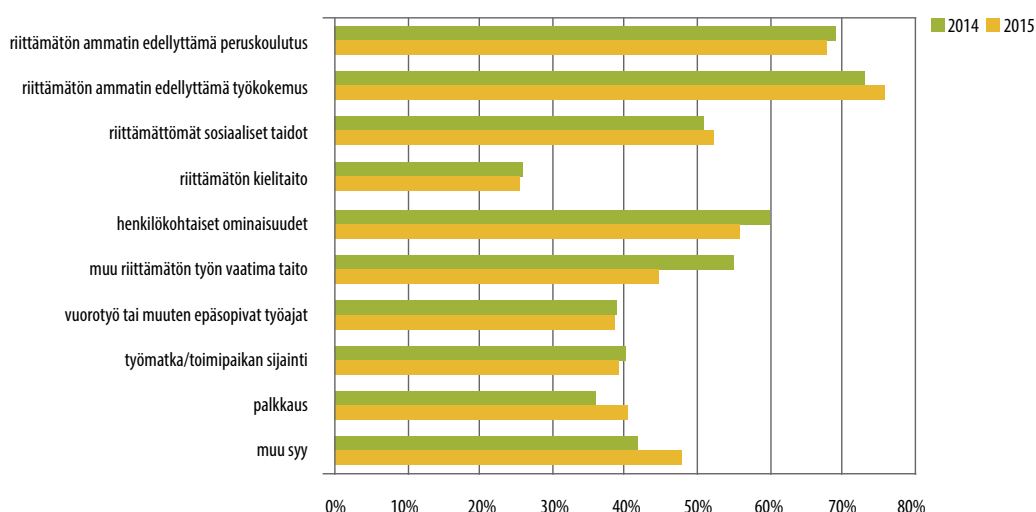

Kuvio 2. Työvoiman saatavuusongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus työvoimaa hakeneista toimipaikoista vuonna 2016. Lähde: TEM/Tilastokeskus.

Työnantajien kokemat työvoiman saatavuusongelmia on seurattu Tilastokeskuksen toteuttamilla työnantajahaastatteluilla vuodesta 1993 lähtien. Haastattelututkimuksen alussa työvoiman saatavuusongelmien kokeminen oli selvästi nykyistä harvinaisempaa. Noin 15 prosenttia työvoimaa hakeneista toimipaikoista oli ensimmäisissä selvityksissä kokenut vaikeuksia työvoiman hankinnassaan. Saatavuusongelmat ovat näistä ajoista yleistyneet selvästi. Suhdanteet vaikuttavat työvoiman saatavuusongelmiin, mutta työvoiman saatavuusongelmien trendi on kasvava.

Yksittäisiä syitä työvoiman saatavuusongelmille on tarkasteltu kuvassa 3. Työnantajien mukaan on riittämätön ammatin vaatima työkokemus tai peruskoulutus ollut keskeisin syy saatavuusongelmiin. Myös henkilökohtaiset ominaisuudet (riittämätön aloitekyky, työmotivaatio, oppimistaidot yms.) on mainittu usein.

Kuvio 3. Työvoiman saatavuusongelmien syyt vuonna 2014 ja 2015

Tilastokeskus tuottaa tietoa rekrytointiongelmista neljännesvuosittain. TEM tuottaa vuosiraportin vuoden 2016 tilanteesta keväällä 2017.

Tarkasteltaessa saatavuusongelmien syitä toimialoittain, havaitaan, että osaamiseen liittyvät tekijät ovat keskeisimpiä kaikilla toimialoilla, joskin muiden palveluiden alalla työpaikkaan liittyvät syyt mainitaan lähes yhtä usein. Työpaikkaan liittyvät syyt mainitaan keskimääräistä useammin myös terveydenhuolto- ja sosiaalialalla, kuljetuksen ja varastoinnin sekä majoituksen ja ravitsemuksen aloilla. Henkilökohtaisten ominaisuuksien rooli työvoiman saatavuusongelmien syynä korostuu maa- ja metsätaloudessa sekä majoitus- ja ravitsemusalalla.

Ammattibarometri

Työ- ja elinkeinotoimistoissa tehdään kahdesti vuodessa arvio noin 200 ammatin kysynnän ja tarjonnan suhteista lähitulevaisuudessa. Ammattien työmarkkinatilanne määritellään luokkiin: paljon pulaa hakijoista, pulaa hakijoista, tasapaino, liikaa hakijoista, paljon liikaa hakijoita.

Syksyllä 2016 tarkasteluun kuuluneista, vähän yli 200 ammatista, arvioitiin 61 sellaiseksi, että niissä on työvoiman ylitarjontaa. Maaliskuussa ylitarjonta-ammatteja oli 70. Eniten ylitarjontaa työvoimasta on yleissihteerien, vaatturien, pukuompelijoiden ja turkkurien, huonekalupuuseppien sekä graafisten multimediasuunnittelijoiden ammateissa. Uusina ammatteina ylitarjonnan top 15 -listalle tulivat syksyllä 2016 muusikot, laulajat ja säveltäjät, yhteiskunta- ja kulttuuritutkijat sekä pankki ym. toimihenkilöt.

Työvoimapula-ammatteja oli syyskuun 2016 arvioinnin mukaan valtakunnantasolla 15. Vuoden 2016 alkupuolella lääkärit, ylilääkärit ja erikoislääkärit määriteltiin vielä ammateiksi, joissa on paljon pulaa hakijoista.

Pula työvoimasta painottuu edelleen selvästi terveys- ja sosiaalialalle. Pula-ammateista noin puolet on edelleenkin terveys- ja sosiaalialalta. TEM:n tilastoissa on eniten työvoiman kysyntää (avoimia työpaikkoja) suhteessa työvoiman tarjontaan ollut erityisesti myynnin ja markkinoinnin ammateissa: markkinatutkimushaastattelijat, mainosten jakajat, suoramyymälät ja puhelinmyyjät.

Työvoimapula on ammattibarometrin mukaan yleistymässä rakennusosalalla. Jo aikaisemmissa arvioinneissa on rakennusalan työnjohtajien ammatti määritetty pula-ammattiksi. Nyt pula-ammateiksi on määritetty rakennusosalta lisäksi kattoasentajat ja korjaajat sekä betonirakentajat ja raudoittajat.

Taulukko 2. Ammatit, joissa on yleisimmin pulaa työvoimasta ja joissa on työvoiman ylitarjontaa

TOP 15 PULAA TYÖVOIMASTA	TOP 15 YLITARJONTAA TYÖVOIMASTA
Puheterapeutit	Yleissihteerit
Ylilääkärit ja erikoislääkärit	Vaatturit, pukuompelijat, turkkurit, hatuntekijät
Hammaslääkärit	Johdon sihteerit ja osastosihteerit
Puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjät	Huonekalupuusepäät
Yleislääkärit	Tieto- ja viestintäteknologian asentajat
Sosiaalityön erityisasiantuntijat	Elektr.- ja autom. laitteiden asentajat
Myyntiedustajat	Kuvataiteilijat
Rakennusalan työnjohtajat	Toimittajat
Kodinhoitajat (kotipalvelutoiminta)	Mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat
Betonirakentajat ja raudoittajat	Muusikot, laulajat ja säveltäjät
Rakennusinsinöörit	Myyjät
Lastentarhanopettajat	Valokuvaajat
Sairaanhoidajat ja terveydenhoitajat	Graafiset ja multimediasuunnittelijat
Kattoasentajat ja -korjaajat	Painajat
Maansiirtokoneiden ym. kuljettajat	Painopinnan valmistajat

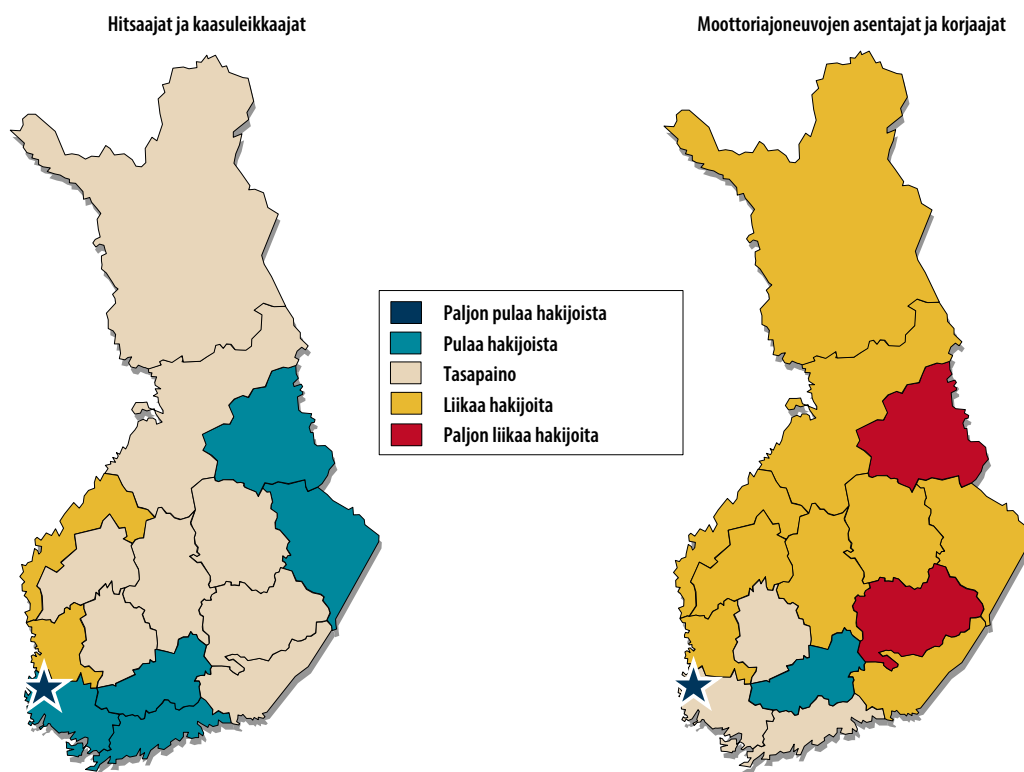
Paljon pulaa hakijoista
Pulaa hakijoista
Tasapaino
Liikaa hakijoita
Paljon liikaa hakijoita

Kursivoituna ovat listalle nousseet ammatit

Haaste joidenkin ammattien osalla on työvoiman alueellinen liikkuvuus. Toisinaan liikku-
vuuden tarve tulee yllätyksenä ja liikkuvuuden pitäisi tapahtua ripeästi. Tästä voisi mainita
esimerkkinä Uudenkaupungin autotehtaan viimeaikaiset rekrytoinnit.

Autonvalmistusyhtiö on hakenut autonrakentajia ympäri Suomen eri tehtäviin hitsaa-
moon, maalaamoon ja kokoonpanoon sekä logistiikkaan. Alkuvaiheessa rekrytoidaan
Suomesta, mutta jos työvoimaa ei löydy, laajennetaan työvoiman hakua ulkomaihin.

Ammattibarometri osoittaa, että hitsaajien ja kaasuleikkaajien saatavuus vaihtelee alueit-
tain. Saatavuustilanne näissä ammateissa on hiukan heikko Varsinais-Suomessa, kuten
myös Uudellamaalla, Hämeessä, Pohjois-Karjalassa sekä Kainuussa. Hitsaajien saatavuus-
tilanne näyttää olevan paras Satakunnassa ja Pohjanmaalla. Auton asentajien työmark-
kinatilanne on Suomessa ylitarjontapainotteinen, mutta Hämeessä on tällä alalla pientä
pulaa työvoimasta. Autojen valmistuksessa on monta työvaihetta ja saattaa olla, että mm.
elektroniikka-asentajille (joita on paljon työttömänä Varsinais-Suomessa) voisi löytyä työtä
autotehtaan kokoonpanopuolelta.

Kuvio 4. Hitsaajien ja auton asentajien työmarkkinanäkymät

TE-toimistot tekevät Ammattibarometriarvion kaksi kertaa vuodessa. Seuraava arviointi tehdään maaliskuussa 2017.

ForeAmmatti

Pidemmän ajan kehityskulun arvioinnissa on otettava huomioon mm. eri alojen työvoiman kysynnän muutos, alalle koulutuksen tms. kautta tulevien määrät ja alalta poistuvien määrät.

TEM on hankkinut käyttöönsä ForeAmmatti -tietokannan, joka pitää sisällään seuraavat ennusteaineistot:

- ammatissa työskentelevien määrän muutos (lähde ETLA)
- ammatista eläkkeelle siirtyvien ennuste
- ammatillisen liikkuvuuden ennuste
- Suomen koulujärjestelmästä valmistuvat ammattitehtävät
- työttömien työvoimatarjonta
- alueelliseen liikkuvuuteen ja maahanmuuttoon liittyvä työvoimatarjonta.

Näistä työvoiman kysyntää ja tarjontaan liittyvistä aineistoista on ForeAmmatissa muodostettu arvio ammattien työmarkkinanäkymistä muutama vuosi eteenpäin.

ForeAmmatin mukaan lähitulevaisuudessa, eli 3–4 vuotta tästä eteenpäin, yleinen työllisyystilanne on edelleen heikko. Uutta työvoimaa tulee tarkasteluaikana työmarkkinoille enemmän kuin työvoimasta poistuu väkeä. Työllisten määrän ennustetaan kasvavan, mutta varsin vaatimattomasti.

Alojen välillä on kuitenkin eroja. Työllistilanteen uskotaan edelleen olevan hyvä useissa sosiaali- ja terveysalan ammateissa. Työllisyyden arvellaan myös muuttuvan paremmiksi joissakin teollisuuden, rakennusalan ja palvelualan ammateissa. Heikot näkymät ovat mm. ICT- ja taide- ja kulttuurialalla. Taulukossa 3 on ammatteja, joissa arvioidaan olevan erittäin hyvät työllistymisnäkymät tulevaisuudessa. Taulukossa 4 on ammatteja, joihin ForeAmmatti ennustaa erittäin heikkoja lähiajan työllistymisnäkymiä.

Taulukko 3. Ammatit, joissa on erittäin hyvät työmarkkinanäkymät lähiaikoina

Ammatti	TYÖLLISET 2015	TYÖLLISET 2020
Pelto- ja avomaaviljelijät	11 338	11 835
Teollisuuden tuotantojohtajat	10 278	11 238
Rakennustoiminnan tuotantojohtajat	8 832	9 952
Muulla luokittelemattomat asiakaspalvelutyöntekijät	5 473	6 594
Muut yhteiskunnan palvelujen johtajat	3 893	4 112
Verovalmistelijat ja -tarkastajat	3 599	3 592
Yhdyskunta- ja liikennesuunnittelijat	2 845	3 311
Tuote-esittelijät	2 232	2 861
Lastenhoidon johtajat	2 461	2 533
Linja-asentajat ja -korjaajat	2 127	2 421
Sosiaalihuollon johtajat	2 255	2 339
Muut eläinten kasvattajat ja hoitajat	2 087	2 231

Taulukko 4. Ammatit, joissa on erittäin huonot työmarkkinanäkymät lähiaikoina

Ammatti	TYÖLLISET 2015	TYÖLLISET 2020
Kirvesmiehet ja rakennuspuusepät	15 247	14 528
Mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat	13 758	14 009
Tarjoilijat	13 250	12 123
Toimistoavustajat	9 111	7 846
Hitsaajat ja kaasuleikkaajat	7 233	7 006
Puutarhurit, kasvihuoneviljelijät ja -työntekijät	6 474	6 466
Ohutlevysepät	5 206	5 006
ICT-alan erityisasiantuntijat	5 048	4 474
Elektroniikka- ja automaatiolaitteiden asentajat ja korjaajat	4 345	4 187
Kosmetologit ym.	3 944	4 150
Rakennusmaalarit ym.	4 331	3 996
Rakennusalan avustavat työntekijät	3 404	3 462
Elektroniikan asiantuntijat	3 834	3 436
Huonekalupuusepät ym.	3 727	3 397
Graafiset ja multimediasuunnittelijat	3 204	3 203
Muut ohjelmisto- ja sovelluskehittäjät	3 543	3 065
Muut rakennustyöntekijät	3 640	3 064
Biologit, kasvi- ja eläintieteilijät ym. erityisasiantuntijat	2 811	2 966
Tietokantasuunnittelijat ja -vastaavat	2 294	2 732
Painajat	3 018	2 554
Leipurit ja kondiittorit	2 324	2 362
Tieto- ja viestintätekniikan myynnin erityisasiantuntijat	2 645	2 290
Konepuusepät	2 633	2 254
Matkatoimistovirkailijat	2 374	2 080

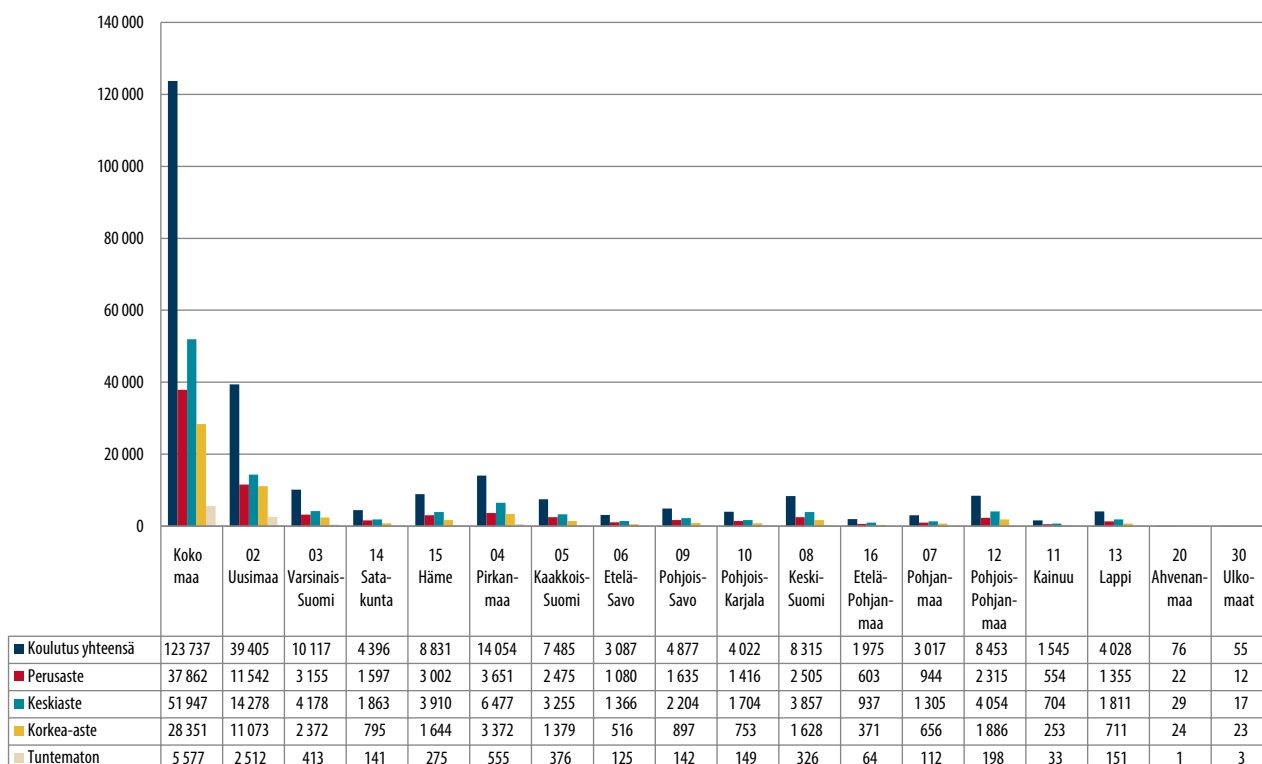
ForeAmmatin tietoja ammattien työmarkkinatilanteesta päivitetään kahdesti vuodessa.

2.1 Pitkäaikaistyöttömyys haasteena

Nopeasti muuttuvassa ympäristössä ihmisten pitää haluta ja kyetä oppimaan uutta -oppi-
maan pois vanhasta, sietää epävarmuutta, kyetä etsimään ja soveltamaan uutta tietoa ja pys-
tyä hyödyntämään uutta teknologiaa ja uusia toimintatapoja. Omasta osaamisestaan on syy-
tä pitää huolta. Vaikka osaamisen merkitys työmarkkinoilla kasvaa, ei tämäkään kehitys ole
suoraviivaista: työttömyys voi kohdata myös hyvin koulutettuja ja työttömyys voi pitkittyä.

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaiseman joulukuun 2016 työllisyyskatsauksen mukaan joulukuun lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 122 000, mikä on 3 800 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömistä oli miehiä 70 900 ja naisia 51 100. Miesten määrä lisääntyi edellisestä vuodesta 1 400:lla (2 %) ja naisten 2 400:lla (5 %). Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömistä oli 58 900, mikä on 6 900 enemmän kuin vuosi sitten.

Pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt voimakkaasti vuodesta 2012 alkaen, mutta keitä ovat uudet pitkäaikaistyöttömät? Tilastojen perusteella voidaan päätellä, että merkittävä osa uusista pitkäaikaistyöttömistä on edellisiä nuorempia ja paremmin koulutettuja. Perusasteen koulutuksen saaneiden pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt vain vähän. Lukumäärällisesti eniten, yli 30 000:lla, on lisääntynyt keskiasteen koulutettujen pitkäaikaistyöttömien määrä, prosentuaalisesti eniten kuitenkin korkeakoulu- ja tutkijakoulutuksen saaneiden pitkäaikaistyöttömien määrä. Heidän lukumääränsä on noin kaksinkertaistunut sitten vuoden 2012. Korkeakoulututkinnon suorittaneita pitkäaikaistyöttömiä oli elokuussa 2012 yhteensä noin 12 000.

Kuvio 5. Pitkäaikaistyöttömät ka. 2016 koulutusasteittain ja ammattien mukaan yhteensä, ELY-keskuksittain (k)

Alle 55-vuotiaiden osuus pitkäaikaistyöttömistä on selkeässä kasvussa. Elokuussa 2016 pitkäaikaistyöttömänä oli noin 4200 alle 25-vuotiasta nuorta. Suurin osa heistä on saanut keskiasteen koulutuksen, mutta myös merkittävässä osalla on vain peruskoulututkinto. 25–29-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien joukossa yli joka kolmannella on vain perusasteen koulutus. Tässä ikäryhmässä myös alemman korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden pitkäaikaistyöttömien osuus on merkittävä. Työttömien työnhakijoiden ikäjakauma on sen sijaan pysynyt toistaiseksi varsin vakaana. Ennustemme perusteella nuorten työttömyyden osuuden odotetaan pienevän, mikä voi näkyä iäkkäiden työttömien osuuden kasvuna. Merkkejä tämänsuuntaisesta käänteestä on jo havaittavissa.

Ikääntyvien vain perusasteen koulutuksen suorittaneiden pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista pitkä-aikaistyöttömistä on pienentynyt selvästi viime vuosina. Heidän lukumääränsä on pysynyt hyvin vakaana. Ikääntyvien joukossa erityisesti keskiasteen koulutuksen suorittaneiden pitkäaikaistyöttömien määrä on kuitenkin kasvanut. Yli 54-vuotiaita pitkäaikaistyöttömiä oli elokuussa 2016 alle 54 000 ja 25–54-vuotiaita pitkäaikaistyöttömiä oli hieman alle 70 000.

Naisten osuus pitkäaikaistyöttömistä on ollut viime vuosina kasvussa. Kasvu keskittyy erityisesti nuoriin ja keski-ikäisiin. Ikääntyvien pitkäaikaistyöttömien joukossa naisten osuus on pysynyt vakaana noin 55 prosentissa. Nuoremmissa ikäryhmissä miesten osuus on suurempi, mutta naisten osuus kasvaa. Naisten osuus myös työttömistä on ollut viime vuosina kasvussa, joskin miehet ovat edelleen enemmistönä.

Työttömyysjaksojen pitkittyminen tarkoittaa myös sitä, että entistä useampi työtön on nyt pitkäaikaistyötön. 35 prosentin raja ylitettiin vuoden 2016 alkupuoliskolla, ja suunta on voimakkaasti ylöspäin. Ennen viimeisintä pitkittyntä taantumaa suhdeluku oli korkeimmillaan noin 30 prosentissa 1990-luvun laman jälkeisinä vuosina, mutta kääntyi sen jälkeen laskuun. Viime vuosien kasvu onkin ollut dramaattinen. Ennustemme mukaan suhdeluku kärjistyy edelleen tulevina vuosina, joskaan ei yhtä nopeasti kuin viime vuosien aikana. Pitkäaikaistyöttömyyden ohella nopeasti kasvaa myös yli kaksi vuotta työttömänä työnhakijana olleiden määrä. Heitä on lähes puolet (elokuussa 2016 noin 47 prosenttia) kaikista pitkäaikaistyöttömistä.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu nostaa myös rakennetyöttömien määrää. Elokuussa 2016 *rakenne-työttömiä*, eli pitkäaikaistyöttömiä, rinnasteisia pitkäaikaistyöttömiä, palveluilta työttömiksi ja palveluilta palveluille siirtyneitä, oli yhteensä noin 215 000. Kyseessä on noin kaksi kolmannesta kaikista työttömistä. Muiden rakennetyöttömien kuin pitkäaikaistyöttömien määrä on kuitenkin pysynyt varsin vakaana.

- **Rakennetyöttömät yhteensä** = yhteismäärä kuukauden lopussa pitkäaikaistyöttömien, rinnasteisten pitkäaikaistyöttömien, palveluilta työttömäksi jääneiden ja palveluilta palveluille siirtyneiden määrästä.
- **Pitkäaikaistyöttömät** sisältää vähintään vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleet.
- **Rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät** sisältää viimeisen 16 kuukauden aikana yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana olleet. Ei kuitenkaan edelliseen ryhmään kuuluvia yhdenjaksoisia pitkäaikaistyöttömiä.
- **Palveluilta työttömäksi jääneisiin** lasketaan viimeisen 12 kuukauden aikana työllistämässä, työharjoittelussa/työelämävalmennuksessa, työvoimakoulutuksessa, valmennuksessa, kokeilussa, vuorotteluvapaasijaisena, omaehtoisessa opiskelussa tai kuntouttavassa työtoiminnassa olleet, joiden työllistäminen on päättynyt 3 kuukautta ennen laskentapäivää ja jotka ovat kuukauden laskentapäivänä työttöminä työnhakijoina. Henkilöt eivät sisälly pitkäaikaistyöttömien tai rinnasteisten pitkäaikaistyöttömien muuttujiin.
- **Palveluilta palveluille sijoittuneisiin** lasketaan työllistämässä, työharjoittelussa/työelämävalmennuksessa, työvoimakoulutuksessa, valmennuksessa, kokeilussa, vuorotteluvapaasijaisena, omaehtoisessa opiskelussa tai kuntouttavassa työtoiminnassa laskentapäivänä olevat, jotka ovat olleet viimeisen 16 kuukauden aikana em. palveluissa, joka on kuitenkin päättynyt 3 kuukautta ennen laskentapäivänä voimassa olevan palvelun alkua. Lisäksi henkilön on täytynyt olla viimeisen 16 kuukauden aikana yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana tai em. palvelussa.

Vaikka työttömien työnhakijoiden määrä onkin valtakunnallisesti kääntynyt laskuun, ei lasku näy vielä suurimmissa kaupunkiseuduissa Helsingin ja Tampereen seuduilla, joissa työttömien työnhakijoiden määrä kasvaa edelleen. Osittain tämä selittyy muuttoliikkeellä ja väestörakenteen muutoksella. Helsingin seudulla työttömyyden kasvu kohdistuu lähes kokonaan yli 50-vuotiaisiin kun taas Tampereen seudulla enemmistö uusista työttömistä on 25–50-vuotaita. Vaikka työttömien työnhakijoiden määrä on näillä kaupunkiseuduilla kasvanut, on kasvu kuitenkin hidastunut merkittävästi. Myös Vaasan ja Joensuun seuduilla työttömien määrä edelleen kasvaa. Työttömien työnhakijoiden määrä on taas kääntynyt selkeään laskuun lukuisissa muissa asuinseuduissa, merkittävimpinä Lahden, Oulun ja Jyväskylän seutu.

ELY-keskusalueittain tarkasteltuna työttömien työnhakijoiden määrä vähenee työvoiman kokoon suhteutettuna nopeimmin monilla alueilla, missä työttömyys on perinteisesti ollut korkea: Lapissa, Kainuussa, Keski-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta jatkaa edelleen kasvuaan Pohjois-Karjalassa, Pohjanmaalla, ja Pirkanmaalla. Uudellamaalla tilanne on vakaa.

Pitkäaikaistyöttömiä asuu suhteessa väkilukuun eniten suurissa kaupungeissa sekä eräissä pienemmissä seutukunnissa. Suhteessa väkilukuun eniten pitkäaikaistyöttömiä on Jämsän (3,6 %), Äänekosken (3,3 %), Tampereen (3,2 %), Jyväskylän (3,1 %) ja Kotkan (3,1 %) seutukunnissa. Myös Helsingin seudulla osuus on korkea (2,6 %) koko maan keskiarvon ollessa 2,3 prosenttia. Ylemmän korkeakoulututkinnon tai tutkijakoulutuksen suorittaneista pitkäaikaistyöttömistä puolet asuu Helsingin seudulla. Mitä korkeammin koulutettu pitkäaikaistyötön on, sitä todennäköisemmin hän asuu pääkaupunkiseudulla.

Työ- ja elinkeinoministeriön kahdesti vuodessa julkaiseman Ammattibarometrin työvoimapula-ammattien listaan on tullut vuoden 2016 aikana uusia ammattinimikkeitä: betoni-rakentajat ja raudoittajat, kattoasentajat ja -korjaajat sekä lastentarhanopettajat. Kaksi ensimmäistä viittaa rakennussektorin nousuun, mikä on näkyvissä myös työllisyystilastoissa.

Samalla ylitarjonta-ammattien lista on supistunut. Ylitarjontaa ei enää ole muun muassa hotellien vastaanottovirkailijoista, kampaajista ja partureista, kirvesmiehistä ja rakennuspuusepistä, koneenasentajista ja koneistajista, koulunkäyntiavustajista, lastenhoitotyöntekijöistä, ohutlevysepistä sekä talonrakentajista.

Työnvälitystilastojen mukaan avoimet työpaikat ovat viimeisen vuoden aikana lisääntyneet erityisesti rakennus-, korjaus-, ja valmistustyössä, sekä prosessi- ja kuljetustyössä. Toimialoittain tarkasteltuna kasvu näkyy erityisesti rakennusalalla, mutta myös teollisuudessa, kuljetuksessa ja varastoinnissa, hallinnossa, sosiaali- ja terveyspalveluissa, majoitus- ja ravitsemustoiminnaissa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. (Alatalo et al, Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, TEM analyysija 75/2016)

3 Työttömät työnhakijat vuonna 2016

Vuoden 2016 aikana työnhakijoista oli ollut työttömänä lyhyemmän tai pidemmän aikaa 701 200 henkilöä¹. Määrä on 11 800 (2 %) pienempi kuin edellisenä vuonna. Vuoden alussa työttömänä oli 381 700 työnhakijaa ja uusia työttömiä ilmoittautui työ- ja elinkeinotoimistoihin vuoden 2016 aikana 306 900. Vuoden aikana päättyi 205 800 henkilön työttömyys ja vuoden lopussa oli työttömänä 356 400 työnhakijaa, kun lomautetut lasketaan mukaan.

Taulukko 5. Työttömät työnhakijat vuonna 2016 ELY-keskuksittain ja sukupuolen mukaan

ELY-keskus	Yhteensä	Miehet	Naiset	Alle 25-vuotiaat
Uusimaa	182 154	94 922	87 232	29 454
Varsinais-Suomi	60 605	32 468	28 137	11 383
Satakunta	31 392	16 512	14 880	5 723
Häme	48 645	25 972	22 673	9 522
Pirkanmaa	70 177	37 337	32 840	13 238
Kaakkois-Suomi	44 340	24 242	20 098	8 653
Etelä-Savo	19 961	11 342	8 619	3 850
Pohjois-Savo	31 453	17 695	13 758	6 495
Pohjois-Karjala	25 804	14 348	11 456	5 094
Keski-Suomi	40 507	21 907	18 600	8 347
Etelä-Pohjanmaa	21 714	11 933	9 781	4 740
Pohjanmaa	26 083	14 557	11 526	5 206
Pohjois-Pohjanmaa	57 579	31 029	26 550	12 939
Kainuu	11 081	6 485	4 596	2 206
Lappi	27 642	15 527	12 115	5 214
Ahvenanmaa	1 461	764	697	311
Ulkomaat	543	317	226	58
Koko maa	701 171	377 357	323 785	132 443

¹ Lukuun sisältyvät kokoaikaisesti lomautetut.

Eniten työttömiä työnhakijoita oli Uudenmaan (182 200), Pirkanmaan (70 200) ja Varsinais-Suomen (60 600) ELY-keskusten alueella. Vuoden aikana työttömänä olleiden määrä laski kahdentoista ELY-keskuksen alueella edelliseen vuoteen verrattuna; eniten Kainuussa (8 %), Pohjois-Savossa (6 %), Etelä-Pohjanmaalla (5 %) ja Hämeessä (5 %). Lisäksi Ahvenanmaalla työttömien työnhakijoiden määrä laski (4 %). Vastaavasti työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyi kolmen ELY-keskuksen alueella: Pohjanmaalla (4 %), Satakunnassa (4 %) ja Uudellamaalla (1 %).

Työttömistä työnhakijoista oli vuonna 2016 koko maassa naisia 53 600 vähemmän kuin miehiä. Työttömänä työnhakijana olleiden miesten määrä laski edellisestä vuodesta kolme prosenttia ja naisten nousi hieman (0,2 %). Talouden elpyminen näkyy miesvaltaisilla teollisuuden ja rakentamisen aloilla miesten työttömyyden vähenemisenä. Sen sijaan naisvaltaisille palvelualoille positiivinen kehitys ei vielä vuonna 2016 kohdistunut yhtä voimakkaana.

Taulukko 6. Työttömät työnhakijat vuonna 2016 iän ja sukupuolen mukaan

Ikäryhmä	Molemmat sukupuolet		Miehet		Naiset	
	Henkilöä	%	Henkilöä	%	Henkilöä	%
15-24	132 443	18,9	76 115	20,2	56 319	17,4
25-34	170 137	24,3	88 491	23,5	81 636	25,2
35-44	130 086	18,6	66 508	17,6	63 571	19,6
45-54	133 979	19,1	73 383	19,4	60 594	18,7
55+	134 526	19,2	72 860	19,3	61 665	19,0
Yhteensä	701 171	100,0	377 357	100,0	323 785	100,0

Työttömistä työnhakijoista oli alle 25-vuotiaita 19 %. Miehillä nuorten osuus työttömistä oli 20 %, mikä on vajaa kolme prosenttiyksikköä suurempi kuin naisilla. Nuorten osuus työttömistä työnhakijoista oli korkein Pohjois-Pohjanmaan (22 %), Etelä-Pohjanmaan (22 %), Pohjois-Savon (21 %) ja Keski-Suomen (21 %) ELY-keskusten alueella. Alhaisin nuorten osuus oli Uudellamaalla (16 %), Satakunnassa (18 %), Varsinais-Suomessa (19 %), Lapissa (19 %), Pirkanmaalla (19 %) ja Etelä-Savossa (19 %). Ahvenanmaalla nuorten osuus työttömistä työnhakijoista oli 21 %.

Taulukko 7. Työttömät työnhakijat vuonna 2016 koulutuksen ja sukupuolen mukaan

Koulutus	Molemmat sukupuolet		Miehet		Naiset	
	Henkilöä	%	Henkilöä	%	Henkilöä	%
Perusasteen koulutus	156 129	22,3	95 416	25,3	60 713	18,8
Keskiasteen koulutus	358 457	51,1	201 627	53,4	156 830	48,4
Alin korkea-aste	42 299	6,0	18 099	4,8	24 200	7,5
Korkeakouluaste ja tutkijakoulutus	111 081	15,8	45 512	12,1	65 569	20,3
Tuntematon	33 205	4,7	16 703	4,4	16 473	5,1
Yhteensä	701 171	100,0	377 357	100,0	323 785	100,0

Vuonna 2016 työttöminä työnhakijoina olleista 22 % oli saanut perusasteen, 51 % keskiasteen ja 22 % korkea-asteen koulutuksen. Perusasteen koulutuksen saaneiden osuus laski yhden prosenttiyksikön edellisestä vuodesta. Vastaavasti korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus nousi yhden prosenttiyksikön ja keskiasteen koulutuksen suorittaneiden osuus pysyi ennallaan. Työttömillä naisilla oli miehiä korkeampi koulutustaso. Naisista 48 % oli suorittanut keskiasteen ja 28 % korkea-asteen koulutuksen. Työttömillä miehillä vastaavat osuudet olivat 53 % ja 17 %.

Työttömistä työnhakijoista oli vuoden 2016 aikana ulkomaalaisia 73 700, mikä on 3 400 (5 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Ulkomaalaisista työttömistä oli miehiä 36 300 ja naisia 37 400. Miesten määrä lisääntyi edellisestä vuodesta 2 000 (6 %) ja naisten 1 400 (4 %). Kansalaisuuden mukaan suurimmat ryhmät olivat työttömissä vastaavat kuin kaikissa työnhakijoissa.

Vuoden 2016 aikana päättyi 647 400 eri työttömyysjaksoa. Jokaista työttömänä ollutta kohden jaksoja oli keskimäärin vain yksi vuoden aikana. Päättyneistä työttömyysjaksoista 320 300 (49 %) johti Etoimistojen saaman tiedon mukaan henkilön työllistymiseen. Jakson päättymisen syynä oli 293 600 (45 %) tapauksessa työllistyminen avoimille työmarkkinoille ja 26 700 (4 %) tapauksessa palveluilla työllistymiseen. Työ-/koulutuskokeilun, valmennuksen, omaehtoisen opiskelun tai kuntouttavan työtoiminnan aloittaminen päätti yhteensä 123 700 (19 %) työttömyysjaksoa. Työvoimakoulutuksen aloittaminen päätti 38 800 (6 %) ja muu koulutus 14 800 (2 %) työttömyysjaksoa. Työvoiman ulkopuolelle siirtyi 46 000 (7 %) työtöntä työnhakijaa. Näiden lisäksi päättyi 103 800 työttömyysjaksoa, joiden päättymissyy ei ollut tiedossa työ- ja elinkeinotoimistossa.

Taulukko 8. Vuonna 2016 päättyneiden työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto

ELY-keskus	Molemmat sukupuolet	Miehet	Naiset
	Keskimäärin viikkoa - I genomsnitt i veckor - Weeks, on average		
Uusimaa	31	33	28
Varsinais-Suomi	23	25	21
Satakunta	23	25	20
Häme	26	27	25
Pirkanmaa	29	31	28
Kaakkois-Suomi	24	25	23
Etelä-Savo	25	26	23
Pohjois-Savo	19	20	17
Pohjois-Karjala	20	22	18
Keski-Suomi	26	27	25
Etelä-Pohjanmaa	18	21	16
Pohjanmaa	19	20	18
Pohjois-Pohjanmaa	25	26	23
Kainuu	25	26	23
Lappi	22	25	19
Ahvenanmaa	15	16	15
Ulkomaat	18	16	21
Koko maa	25	27	23

Vuonna 2016 päättyneiden yhtäjaksoisten työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto oli 25 viikkoa eli lähes kuusi kuukautta. Keskimääräinen kesto piteni kolmella viikolla edellisestä vuodesta. Naisilla työttömyys kesti keskimäärin huomattavasti lyhyemmän ajan (23 viikkoa) kuin miehillä (27 viikkoa). Työttömyyden lyhyemmän keston vuoksi naisia oli työttömänä työnhakijana vuonna 2016 keskimäärin kuukauden lopussa selvästi vähemmän (154 300) kuin miehiä (194 500). Uusista työttömistä työnhakijoista oli naisia (151 000) hieman vähemmän kuin miehiä (155 900).

Työttömyysjaksot ovat sitä pidempiä, mitä vanhemmasta työttömien ryhmästä on kysymys. Nuorilla alle 25-vuotiailla työttömyysjaksot olivat lyhimät, keskimäärin 10 viikkoa. 50-60-vuotiailla työttömyys kesti keskimäärin 22 viikkoa (viisi kuukautta) ja yli 60-vuotiailla 61 viikkoa (14 kuukautta). Alueittain tarkastellen työttömyysjaksot olivat pisimmät Uudenmaan (31 viikkoa), Pirkanmaan (29 viikkoa), Keski-Suomen (26 viikkoa) ja Hämeen (26 viikkoa) ELY-keskusten alueella. Lyhimpiä työttömyysjaksot olivat Etelä-Pohjanmaalla (18 viikkoa), Pohjois-Savossa (19 viikkoa) ja Pohjanmaalla (19 viikkoa).

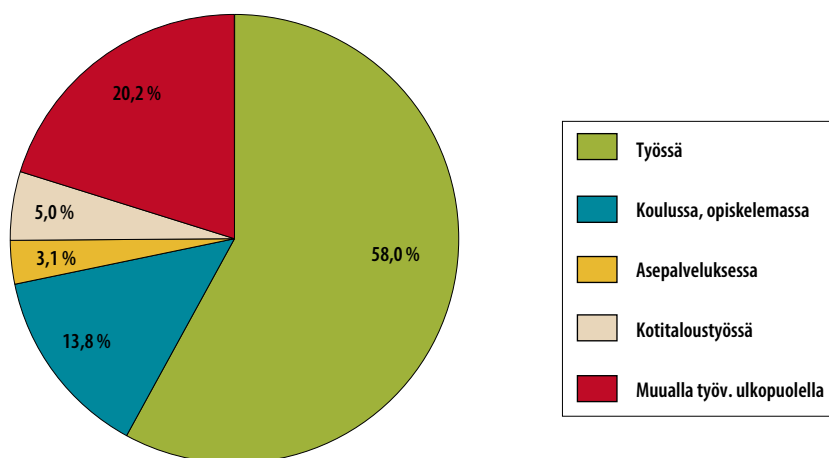
Vuoden 2016 aikana pitkäaikaistyöttömiä (henkilöitä, joiden työttömyys oli kestänyt yhtäjaksoisesti yli vuoden) oli 209 400. Määrä on lähes kolmasosa kaikkien työttömien työnhakijoiden määrästä. Pitkäaikaistyöttömistä oli miehiä 57 % ja naisia 43 %. Miesten osuus laski ja naisten osuus nousi yhden prosenttiyksikön. Pitkäaikaistyöttömistä 10 500 (5 %) oli alle 25-vuotiaita. Uusia pitkäaikaistyöttömiä tuli vuoden aikana 96 400 ja pitkäaikaistyöttömyyksiä päättyi 86 800.

Vuonna 2016 ennen työttömyyden alkamista 58 % oli ollut työssä ja 42 % työvoiman ulkopuolella. Työstä tulleiden osuus oli laskenut ja työvoiman ulkopuolelta tulleiden vastavasti noussut kahdella prosenttiyksiköllä. 10 % kaikista työttömistä tuli julkisista ja muista palveluista, teollisuudesta tuli 2 %, kaupan alalta 3 % ja rakennustoiminnasta 1 %. Kaikista työttömistä miehistä 8 % tuli julkisista ja muista palveluista, teollisuudesta 3 %, kaupan alalta 3 % ja rakennusosalta 2 %. Kaikista työttömistä naisista 13 % oli jäänyt työttömäksi julkisista ja muista palveluista sekä 3 % kaupan alalta.

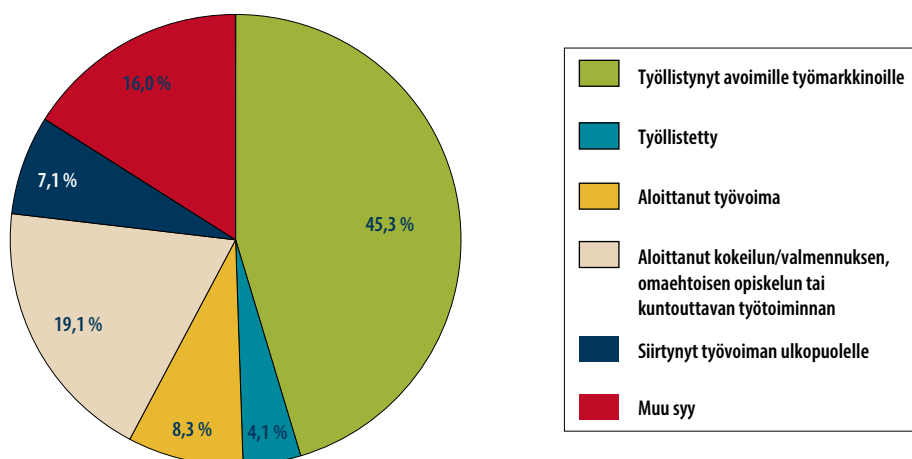
Työvoiman ulkopuolelta tulleista työttömistä 88 400 (14 % kaikista työttömistä) oli ollut koulussa tai opiskelemassa ennen työttömäksi joutumistaan. Palkattomasta kotitaloustyöstä tuli 5 % ja ase- tai siviilipalveluksesta 3 %. Työttöminä olleista naisista 15 % ja miehistä 12 % tuli koulusta tai opiskelemasta.

Taulukko 9. Työttömät työnhakijat ammattiryhmittäin ja sukupuolen mukaan vuonna 2016

Ammattiryhmä	Molemmat sukupuolet		Miehet		Naiset		Alle 25-vuotiaat	
	Henkilöä	%	Henkilöä	%	Henkilöä	%	Henkilöä	%
Johtajat	6 925	1,0	4 557	1,2	2 368	0,7	35	0,0
Erityisasiantuntijat	92 469	13,2	44 727	11,9	47 742	14,7	4 098	3,1
Asiantuntijat	66 038	9,4	28 882	7,7	37 156	11,5	6 803	5,1
Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	36 972	5,3	8 616	2,3	28 356	8,8	3 599	2,7
Palvelu- ja myyntityöntekijät	126 395	18,0	32 727	8,7	93 668	28,9	25 817	19,5
Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	14 959	2,1	7 454	2,0	7 505	2,3	1 715	1,3
Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	132 698	18,9	117 294	31,1	15 404	4,8	28 604	21,6
Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	51 775	7,4	41 419	11,0	10 356	3,2	5 421	4,1
Muut työntekijät	50 283	7,2	26 217	6,9	24 066	7,4	4 246	3,2
Sotilaat	311	0,0	290	0,1	21	0,0	122	0,1
Ammatteihin luokittelemattomat ryhmät	122 346	17,4	65 174	17,3	57 143	17,6	51 983	39,2
Yhteensä	701 171	100,0	377 357	100,0	323 785	100,0	132 443	100,0

Kuvio 6. Alkaneet työttömyysjaksot työttömyyttä edeltäneen toiminnan mukaan vuonna 2016

Kuvio 7. Päättyneet työttömyysjaksot työttömyyden päättymisen syyn mukaan vuonna 2016

(Lähde: Työnvälityksen vuositilastot vuonna 2016, TEM tilastotiedote 2017:2))

4 Ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen suorittaneiden työttömyys

Työttömyys kasvussa vuoteen 2014

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen tuottaa avoimesti verkkoon monipuoliset tiedot koulutuksesta valmistuneiden tilanteesta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tilastot perustuvat Tilastokeskuksen, opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen keräämiin tietoihin ja rekistereihin. Tässä luvussa esitetty työttömien % -osuus tarkoittaa työttömien osuutta kaikista valmistuneista. Tarkastelussa on tilastovuotta (2014 ellei toisin mainita) edeltävinä vuosina (1v tai 3v) ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen tilastovuoden lopussa. ”1 v. tutkinnon jälkeen” ja ”3 v. tutkinnon jälkeen” viittaavat tilastovuotta edeltäviin tutkinnon suoritusvuosiin. Koska tietopalvelun raportille on tehty tietosuojaus, lukumäärätiedot on tasoitettu kolmella jaolliseksi, jolloin pienet, alle viiden lukumäärät näkyvät arvona 3, ja tätä suurempiin arvoihin tulee satunnaisesti lisäys -1, 0 tai +1. Henkilöt on poimittu aineistoon viimeisimmän ja korkeimman suoritettun tutkinnon mukaan.

Ammatillisen koulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden työllisyys vaihtelee voimakkaasti suoritettun tutkinnon mukaan. Myös tutkinnon suoritusmaakunta ja asuinmaakunta vaikuttavat työttömyyteen. Työttömyys vuosi valmistumisen jälkeen oli suurinta ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneilla.

Tutkintotyypeittäin jaoteltuna ammatillisen perustutkinnon (opetussuunnitelmaperustainen) suorittaneiden työttömyys oli korkeinta. Ammatillisen perustutkinnon (näyttöperustainen), ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon suorittaneiden työttömyys oli alempaa. Koulutusten suorittaneiden tausta vaikuttanee työllistymiseen, sillä näyttötutkintoja suorittavilla on useammin jo työpaikka koulutuksen suorittamisvaiheessa. Saman tutkintotyyppin sisällä oli pieniä eroja nuorten ja aikuisten työllistymisessä vuonna 2014.

Taulukko 10. Ammatillisen koulutuksen suorittaneiden sijoittuminen tutkintotyyppin mukaan (aikuiset)

1 v. tutkinnon jälkeen aikuiset										
	Päätöiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätöiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömät osuus kaikista	Varusmies, siiviipalve- lusmies	Eläkeläinen, sis. työttö- myyseläk- keellä olevat	Muu tai tunte- maton	Muuttanut maasta	Yhteensä
2012	16 992	1 983	615	2 742	12 %	3	237	582	81	23 235
Ammatillinen perustutkinto (opetus- suunnitelma- perusteinen)	1 128	177	123	330	17 %	3	69	90	18	1 932
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	7 737	810	267	1 296	12 %	3	75	249	33	10 470
Ammattitutkinto	6 246	780	207	1 044	12 %		81	225	21	8 607
Erikoisammatti- tutkinto	1 881	216	15	72	3 %		15	18	9	2 226
2013	15 381	1 785	579	3 240	15 %		210	552	126	21 873
Ammatillinen perustutkinto (opetus- suunnitelma- perusteinen)	1 368	159	120	501	21 %		78	111	24	2 364
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	6 150	639	243	1 509	17 %		66	234	57	8 892
Ammattitutkinto	6 015	774	204	1 161	14 %		54	192	42	8 442
Erikoisammatti- tutkinto	1 848	216	12	69	3 %		12	15	3	2 175
2014	14 826	1 530	630	3 645	17 %		177	657	78	21 543
Ammatillinen perustutkinto (opetus- suunnitelma- perusteinen)	1 257	159	144	573	24 %		57	153	15	2 358
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	6 129	603	282	1 800	20 %		54	288	30	9 180
Ammattitutkinto	5 433	549	189	1 164	15 %		51	198	27	7 611
Erikoisammatti- tutkinto	2 007	219	15	108	5 %		18	15	6	2 391
Yhteensä	47 199	5 298	1 824	9 624	14 %	3	627	1 788	288	66 648

Taulukko 11. Ammatillisen koulutuksen suorittaneiden sijoittuminen tutkintotyyppiin mukaan (nuoret)

1 v. tutkinnon jälkeen nuoret										
	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Varusmies, siiviipalve- lusmies	Eläkeläinen, sis. työttö- myyseläk- keellä olevat	Muu tai tunte- maton	Muuttanut maasta	Yhteensä
2012	19 155	3 996	3 816	5 442	15 %	2 811	228	1 839	138	37 425
Ammatillinen perustutkinto (opetus- suunnitelma- perusteinen)	15 780	3 246	3 459	4 857	15 %	2 784	222	1 662	120	32 133
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	2 013	360	174	381	12 %	18	3	105	12	3 063
Ammattitutkinto	1 236	372	180	198	10 %	6	3	69	6	2 070
Erikoisammatti- tutkinto	126	18	3	6	4 %			3		159
2013	19 215	4 200	4 005	7 173	19 %	504	267	2 649	291	38 304
Ammatillinen perustutkinto (opetus- suunnitelma- perusteinen)	15 777	3 417	3 612	6 516	20 %	489	258	2 448	252	32 769
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	1 932	363	192	438	14 %	9	6	114	24	3 078
Ammattitutkinto	1 395	399	198	207	9 %	6	3	81	12	2 304
Erikoisammatti- tutkinto	108	21	6	6	4 %			3	3	141
Tuntematon	3	3		6	50 %				3	12
2014	18 000	3 966	3 849	8 451	22 %	537	249	2 490	174	37 716
Ammatillinen perustutkinto (opetus- suunnitelma- perusteinen)	14 628	3 318	3 456	7 668	24 %	525	243	2 277	147	32 262
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	1 974	345	195	570	17 %	9	3	150	18	3 264
Ammattitutkinto	1 257	276	195	210	10 %	3		63	9	2 010
Erikoisammatti- tutkinto	141	30	6	3	2 %			3		180
Yhteensä	56 370	12 162	11 670	21 069	19 %	3 852	741	6 978	603	113 445

Tarkasteluvuonna 2014 työttömyys oli pääsääntöisesti korkeampaa, kuin aiempina vuosina. Työttömyys nousi vuosina 2012-2014 nuorilla ammatillisen koulutuksen suorittaneilla 15 prosentista 22 prosenttiin ja aikuisilla 12 prosentista 17 prosenttiin. Työttömyys on noussut kaikilla koulutusaloilla (ammatillinen peruskoulutus) vuodesta 2009 vuoteen 2014. Vuotta 2014 tuoreempia tietoja ei ole saatavana Vipusessa.

Alla olevassa taulukossa kuvataan työttömyyttä ammatillisen perustutkinnon suorittaneilla, koulutusaloittain jaoteltuna vuodesta 2011 vuoteen 2014.

Taulukko 12. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet, työttömyys koulutusaloittain

Ammatillinen peruskoulutus ops ja näyttö-perustainen, 1 v. tutkinnon jälkeen	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Varusmies, siiviipalvelusmies	Eläkeläinen, sis. työttömyyseläkkeellä olevat	Muu tai tunte-maton	Muuttanut maasta	Yhteensä
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	2 187	444	330	441	12 %	33	9	141	15	3 600
2011	588	99	81	84	9 %	9	3	30	3	897
2012	531	105	75	84	10 %	9	3	33	6	846
2013	534	132	93	117	13 %	6	3	36	3	924
2014	534	108	81	156	17 %	9	3	42	3	933
Kulttuuriala	3 630	1 635	1 956	2 253	21 %	174	171	678	126	10 626
2011	945	402	438	447	18 %	63	45	153	24	2 514
2012	969	453	516	483	18 %	54	39	147	27	2 691
2013	888	417	495	633	23 %	27	63	198	39	2 760
2014	828	360	507	693	26 %	27	27	183	36	2 664
Yhteiskunta-tieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	11 904	2 568	1 707	2 766	13 %	375	135	1 029	132	20 616
2011	2 673	609	390	501	11 %	129	30	228	27	4 593
2012	3 363	690	420	582	11 %	168	45	240	24	5 529
2013	2 943	630	453	735	14 %	33	42	285	51	5 175
2014	2 922	639	447	945	18 %	45	18	276	30	5 322
Luonnon-tieteiden ala	1 569	426	948	1 095	23 %	279	54	354	30	4 755
2011	501	144	252	273	19 %	120	15	90	9	1 404
2012	459	99	258	252	20 %	96	18	81	6	1 269
2013	375	96	231	267	24 %	27	15	96	9	1 116
2014	234	87	207	303	31 %	36	6	87	9	966
Tekniikan ja liikenteen ala	38 076	5 661	6 660	18 255	23 %	4 881	399	4 395	306	78 633
2011	10 557	1 575	1 617	3 198	16 %	2 037	102	741	72	19 896
2012	9 993	1 470	1 719	3 981	20 %	2 184	90	864	51	20 352
2013	9 075	1 332	1 680	5 088	27 %	330	93	1 449	135	19 182
2014	8 451	1 284	1 644	5 988	31 %	333	114	1 341	51	19 206

Ammatillinen peruskoulutus ops ja näyttö-perustainen, 1 v. tutkinnon jälkeen	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Varusmies, siiviipalvelusmies	Eläkeläinen, sis. työttömyyseläkkeellä olevat	Muu tai tunte-maton	Muuttanut maasta	Yhteensä
Luonnonvara- ja ympäristöala	3 948	1 104	942	1 695	19 %	276	174	618	84	8 844
2011	975	249	213	321	16 %	105	51	120	24	2 058
2012	942	267	228	321	15 %	138	33	135	15	2 082
2013	1 092	279	243	525	22 %	18	57	180	27	2 418
2014	942	309	258	528	23 %	15	33	183	18	2 286
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	28 719	4 086	1 851	2 541	7 %	129	66	1 353	108	38 853
2011	6 576	840	390	438	5 %	48	12	300	18	8 622
2012	7 560	1 029	411	492	5 %	42	24	318	18	9 891
2013	7 374	1 119	531	684	7 %	18	15	363	42	10 146
2014	7 209	1 098	522	927	9 %	21	15	375	30	10 194
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	10 473	2 004	1 599	3 198	16 %	309	477	1 266	156	19 482
2011	2 580	495	366	609	13 %	102	99	294	36	4 581
2012	2 568	453	390	657	14 %	114	114	288	36	4 620
2013	2 568	537	432	876	18 %	42	123	300	48	4 929
2014	2 757	519	411	1 053	20 %	48	141	384	36	5 352
Muu koulutus	1 170	108	15	108	8 %			3	3	1 407

Koulutusalat

Tilastovuonna 2014 ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmaperusteisesta koulutuksesta valmistuneissa työttömien osuus oli suurin tekniikan ja liikenteen alalla (32%) ja luonnontieteen alalla (33%). Työttömien osuus kaikilla aloilla oli yhteensä 24 %. Pienintä työttömyys oli sosiaali- ja terveysalalla, jolla työttömiä oli 9 %. Ammatillisessa koulutuksessa kulttuurialalla ja tekniikan ja liikenteen alalla työttömien osuus oli suuri myös näyttötutkintoperustaisessa koulutuksessa.

Taulukko 13. Ammatillisen koulutuksen suorittaneiden sijoittuminen 1. vuosi valmistumisen jälkeen, tilastovuosi 2014.

	Päätoiminen työllinen	Työtön	Yhteensä	Työttömät kaikista valmistuneista %
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelma-perusteinen)	15 888	8 241	34 623	24 %
Humanistinen ja kasvatusala	258	114	567	20 %
Kulttuuriala	717	612	2 385	26 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	1 986	786	3 996	20 %
Luonnontieteiden ala	168	273	834	33 %
Tekniikan ja liikenteen ala	5 949	4 701	14 673	32 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	654	396	1 734	23 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	3 819	522	5 886	9 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	2 226	819	4 398	19 %
Muu koulutus	114	15	147	10 %
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	8 103	2 370	12 447	19 %
Humanistinen ja kasvatusala	276	42	366	11 %
Kulttuuriala	111	81	276	29 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	936	159	1 326	12 %
Luonnontieteiden ala	66	30	132	23 %
Tekniikan ja liikenteen ala	2 502	1 287	4 533	28 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	288	132	552	24 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	3 390	405	4 308	9 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	531	237	951	25 %
Ammattitutkinto	6 690	1 374	9 621	14 %
Humanistinen ja kasvatusala	615	159	930	17 %
Kulttuuriala	165	45	273	16 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	1 650	375	2 427	15 %
Luonnontieteiden ala	48	9	66	14 %
Tekniikan ja liikenteen ala	2 052	363	2 781	13 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	345	57	471	12 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	774	147	1 215	12 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 038	219	1 455	15 %
Erikoisammattitutkinto	2 148	111	2 571	4 %
Humanistinen ja kasvatusala	6	3	6	50 %
Kulttuuriala	45	3	51	6 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	591	27	678	4 %
Luonnontieteiden ala	3		3	0 %
Tekniikan ja liikenteen ala	870	60	1 050	6 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	27	6	39	15 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	183	3	228	1 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	429	15	516	3 %

Yhteensä -luku sisältää myös ulkomaille muuttaneet, päätoimiset opiskelijat ja koululaiset, työlliset opiskelijat, varusmiespalvelusta tai siviilipalvelusta suorittavat, eläkeläiset (sis työttömyyseläkkeellä olevat) sekä ryhmän muut ja tuntematon.

Saman koulutusalan sisällä työttömyydessä on voi olla eroja, kun verrataan eri tutkintoja. Joillain koulutusaloilla eri tutkintojen työllisyydessä on merkittävät erot. Joillain aloilla, tekniikan ja liikenteen koulutusaloilla (ka. 27%) lähes kaikissa tutkinnoissa oli melko suuri työttömien osuus. Monilla koulutusaloilla työllisyys kuitenkin vaihtelee tutkinnoittain. Tutkintotasoinen vertailu ammatillisesta peruskoulutuksesta valmistuneiden työttömyydestä (tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen) on saatavana Vipusesta.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyys on yleisesti alhaisempaa vuosi valmistumisen jälkeen kuin ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden. Koulutusaloista kulttuurialalla, luonnontieteiden alalla ja työttömyys oli 20 %, eli lähellä ammatillisen peruskoulutuksen työttömyyttä monilla aloilla. Alla olevan taulukon tarkasteluvuosi on 2014.

Taulukko 14. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittuminen 1 v. tutkinnon jälkeen

	Päätoiminen työllinen	Työtön	Yhteensä	Työttömät kaikista valmistuneista %
Ammattikorkeakoulututkinto, nuorten koulutus	13 113	1 839	18 207	10 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	162	27	219	12 %
Kulttuuriala	909	339	1 683	20 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	2 499	342	3 729	9 %
Luonnontieteiden ala	384	120	615	20 %
Tekniikan ja liikenteen ala	3 261	552	4 581	12 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	306	75	489	15 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	4 812	288	5 751	5 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	783	93	1 143	8 %
Ammattikorkeakoulututkinto, aikuiskoulutus	3 081	270	3 828	7 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	39	3	45	7 %
Kulttuuriala	126	36	177	20 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	627	60	795	8 %
Luonnontieteiden ala	96	15	126	12 %
Tekniikan ja liikenteen ala	594	60	783	8 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	87	12	120	10 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	1 359	63	1 563	4 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	156	21	216	10 %
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	1 686	81	1 932	4 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	15	3	18	17 %
Kulttuuriala	51	9	63	14 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	354	24	435	6 %
Luonnontieteiden ala	54	3	60	5 %
Tekniikan ja liikenteen ala	411	18	462	4 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	21	3	30	10 %

	Päätoiminen työllinen	Työtön	Yhteensä	Työttömät kaikista valmistuneista %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	663	18	732	2 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	114	6	132	5 %
Alempi korkeakoulututkinto	678	120	7 434	2 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	306	39	2 298	2 %
Kulttuuriala	42	15	741	2 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	102	30	1 800	2 %
Luonnontieteiden ala	39	15	705	2 %
Tekniikan ja liikenteen ala	36	12	1 239	1 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	3	3	99	3 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	147	6	537	1 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	3		18	0 %
Ylempi korkeakoulututkinto	9 345	1 191	14 172	8 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	2 418	372	3 462	11 %
Kulttuuriala	693	183	1 185	15 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	2 721	252	3 801	7 %
Luonnontieteiden ala	750	150	1 479	10 %
Tekniikan ja liikenteen ala	1 719	159	2 586	6 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	141	36	285	13 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	888	33	1 341	2 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	21	3	30	10 %

Yhteensä -luku sisältää myös ulkomaille muuttaneet, päätoimiset opiskelijat ja koululaiset, työlliset opiskelijat, varusmiespalvelusta tai siviilipalvelusta suorittavat, eläkeläiset (sis työttömyyseläkkeellä olevat) sekä ryhmän muut ja tuntematon.

Alueet

Ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneiden työttömyys vaihtelee alueittain. Asuinmaakunnittain työttömyys oli suurinta Kainuussa, Kymenlaaksossa, Keski-Suomessa, Etelä-Karjalassa, Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Tutkinnonsuoritusmaakunnan mukaisessa tarkastelussa havaitaan, että työttömyyttä on eniten Kymenlaaksossa, Etelä-Karjalassa, Pohjois-Karjalassa, Keski-Suomessa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Työttömyys kuitenkin pienenee 3 vuotta valmistumisen jälkeen.

Myös samalla alalla valmistuneiden työllisyydessä on eroja tutkinnon suoritusmaakunnan mukaan. Joillain aloilla työttömyys oli suurta riippumatta maakunnasta. Luonnontieteissä ja tekniikassa työttömyyttä oli lähes kaikissa tutkinnonsuoritusmaakunnissa vuonna 2014.

Taulukko 15. Ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneiden työttömyys tutkinnonsuoritusmaakunnan mukaan

	Päätoiminen työllinen		Työtön				Yhteensä 1 v. tutkinnon jälkeen	Yhteensä 3 v. tutkinnon jälkeen
	1 v. tutkinnon jälkeen	3 v. tutkinnon jälkeen	1 v. tutkinnon jälkeen	työtön % kaikista	3 v. tutkinnon jälkeen	työtön % kaikista 3 v jälkeen		
Uusimaa	6 684	6 477	1 887	17 %	1 068	10 %	11 226	10 272
Varsinais-Suomi	1 827	1 875	765	22 %	426	13 %	3 483	3 288
Satakunta	996	1 026	480	23 %	261	14 %	2 094	1 851
Kanta-Häme	768	828	366	23 %	204	13 %	1 560	1 518
Pirkanmaa	1 989	2 157	1 068	26 %	669	17 %	4 119	3 837
Päijät-Häme	984	1 035	447	23 %	273	15 %	1 959	1 860
Kymenlaakso	648	663	420	29 %	225	18 %	1 437	1 281
Etelä-Karjala	426	483	282	29 %	207	22 %	969	948
Etelä-Savo	699	684	339	23 %	189	15 %	1 482	1 263
Pohjois-Savo	1 329	1 296	528	21 %	342	15 %	2 562	2 355
Pohjois-Karjala	729	837	447	27 %	270	16 %	1 668	1 683
Keski-Suomi	1 290	1 425	822	28 %	486	18 %	2 913	2 742
Etelä-Pohjanmaa	933	1 755	450	23 %	357	13 %	1 983	2 817
Pohjanmaa	867	753	240	15 %	150	11 %	1 575	1 356
Keski-Pohjanmaa	429	420	150	18 %	96	13 %	825	762
Pohjois-Pohjanmaa	1 932	1 938	1 107	27 %	627	17 %	4 086	3 585
Kainuu	369	360	252	30 %	141	20 %	837	711
Lappi	960	1 017	540	26 %	330	17 %	2 079	1 980
Ahvenanmaa - Åland	156	168	24	10 %	6	2 %	249	261
Yhteensä	24 018	25 200	10 617	23 %	6 333	14 %	47 103	44 370

Saman koulutusalan tutkinnon suorittaneiden työttömyys vaihtelee myös asuinmaakunnittain. Esimerkiksi tekniikan ja liikenteen koulutuslalla (perustutkinto, ops-perustainen) työttömien osuus on kaikista vuosi sitten valmistuneista oli melko suuri kaikissa maakunnissa (keskiarvo 31%), mutta suurin Kainuussa, Keski-Suomessa ja Kymenlaaksossa (yli 40%) . Työttömyys oli pienintä taas Uudellamaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla (24 %). (tarkasteluvuosi 2014).

Taulukko 16. Ammatillinen peruskoulutus asuinmaakunnan mukaan

	Päätoiminen työllinen		Työtön				Yhteensä 1 v. tutkinnon jälkeen	Yhteensä 3 v. tutkinnon jälkeen
	1 v. tutkinnon jälkeen	3 v. tutkinnon jälkeen	1 v. tutkinnon jälkeen	työttömät % kaikista 1 v jälkeen	3 v. tutkinnon jälkeen	työttömät % kaikista 3 v jälkeen		
Uusimaa	6 825	6 747	1 944	17 %	1 107	10 %	11 580	10 776
Varsinais-Suomi	1 938	2 085	828	22 %	477	13 %	3 690	3 606
Satakunta	945	993	462	24 %	240	14 %	1 953	1 764
Kanta-Häme	792	846	327	22 %	177	13 %	1 494	1 404
Pirkanmaa	2 133	2 340	1 161	26 %	804	18 %	4 500	4 380
Päijät-Häme	897	999	435	24 %	267	16 %	1 776	1 719
Kymenlaakso	687	711	408	29 %	231	18 %	1 431	1 317
Etelä-Karjala	483	564	315	29 %	222	21 %	1 083	1 044
Etelä-Savo	639	705	312	23 %	162	13 %	1 368	1 248
Pohjois-Savo	1 209	1 254	543	22 %	348	15 %	2 475	2 343
Pohjois-Karjala	681	831	411	27 %	234	15 %	1 530	1 584
Keski-Suomi	1 269	1 350	834	29 %	498	19 %	2 871	2 601
Etelä-Pohjanmaa	870	1 020	387	22 %	219	13 %	1 788	1 734
Pohjanmaa	870	789	237	15 %	150	11 %	1 575	1 416
Keski-Pohjanmaa	378	345	132	19 %	78	13 %	684	600
Pohjois-Pohjanmaa	1 980	2 163	1 113	27 %	660	17 %	4 146	3 891
Kainuu	357	384	243	31 %	144	20 %	795	720
Lappi	909	897	504	26 %	303	18 %	1 920	1 725
Ahvenanmaa - Åland	156	174	21	9 %	6	3 %	234	240
Tuntematon				0 %		0 %	210	258
Yhteensä	24 018	25 200	10 617	23 %	6 333	14 %	47 103	44 370

Työryhmäraportin liitteenä on taulukko ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneiden työttömyydestä asuinmaakunnittain, tutkinnon koulutusalan mukaan jaoteltuna.

Yhteenvedo ja johtopäätökset

Ammatillisesta peruskoulutuksesta valmistuneiden työttömyysaste ylittää selvästi muilta koulutusasteilta valmistuneiden työttömyyden. Työttömyysaste on tarkasteluvuodesta ja koulutusaloista riippuen viidenneksen molemmiin puolin. Koulutusaloista ainoastaan sosiaali- ja terveysala näyttäisi työllistävän ammatillisen tutkinnon suorittaneita nuoria hyvin. Työttömyysasteeseen vaikuttavat suhdannetilanne, maantieteellinen alue ja monet työmarkkinoiden dynamiikkaan liittyvät tekijät. Yksi syy heikolle työllistymiselle on kuitenkin koulutustarjonnan suuntautuminen liiaksi aloille, joiden työllistymisnäkymät ovat heikot sekä tutkinnon perusteiden, koulutuksen tuottaman osaamisen ja työtehtävien vastaamattomuus.

Aikuiskoulutuksella ja työttömien osaamista kehittämällä voidaan parantaa osaamispuutteista johtuvaa kohtaantoa, mutta ammatillisten ja muiden perusvalmiuksien kehittäminen aikuisiällä laajalle väestönosalle ei ole tarkoituksenmukaista eikä kustannustehokasta. Työmarkkinoiden osaamistarpeiden ja työvoiman tarjonnan osalta ei päästä tasapainoon, ellei nuorten työllistymistä kyetä parantamaan. Ammatillisen koulutuksen reformia koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa lähtökohtana on, että uudistettava rahoitusjärjestelmä tulee tukemaan työllistymistä samoin, kuin vuoteen 2019 mennessä kokonaisuudessaan uudistettava ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne.

Työryhmän ehdotus:

Työryhmä ei toimeksiantonsa puitteissa ota kantaa siihen, millaisin toimenpitein erityisesti ammatillisesta peruskoulutuksesta valmistuneiden nuorten työllistymistä voidaan parantaa. Puutteet saattavat johtua esimerkiksi koulutuksen sisällöistä, koulutuksen tuottamasta osaamisesta suhteessa työmarkkinoiden vaatimuksiin tai alakohtaisen tarjonnan ja kysynnän kohtaannon ongelmista.

Työryhmä esittää, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää pikaisesti syyt ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden heikkoon työllistymiseen.

5 Työttömien osaamisen kehittämistä koskevat järjestelmät ja niitä koskevat päätetyt uudistukset

5.1 Työvoimakoulutus: Nykytilan kuvaus

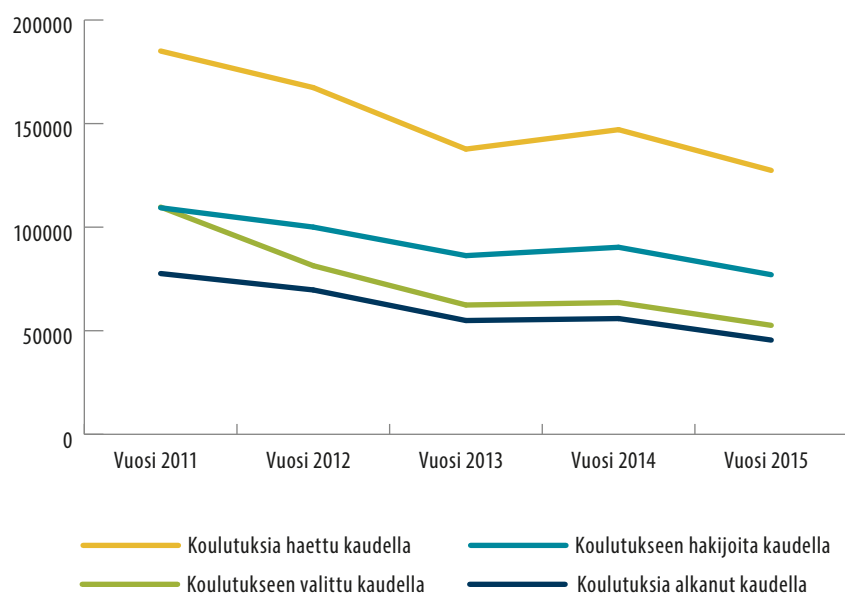
Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaan työvoimakoulutuksen tavoitteena on parantaa osallistujien mahdollisuuksia sijoittua työelämään ja turvata alueen työnantajille osaavan työvoiman saatavuus. Koulutus on tarkoitettu työikäisille ja on pääasiassa ammatillista koulutusta. Koulutukseen voivat osallistua sekä työttömät että ne työssä olevat, joita uhkaa työttömyys.

Ammatillisena koulutuksena voidaan hankkia tutkintotavoitteista koulutusta, jatko- ja täydennyskoulutusta, korkeakouluopintojen loppuun saattamiseen tähtäävää ja muunto-koulutusta, yrittäjäkoulutusta sekä lyhytkestoista lupatyypistä koulutusta. Yleissivistäviä opintoja, sekä esimerkiksi kielikoulutusta ja tietotekniikan opintoja sisällytetään tarpeellisessa laajuudessa ammatilliseen koulutukseen. Tämä on tarkoituksenmukaista niiden henkilöasiakkaiden osalta, joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus kokonaan tai joiden opintomenestys on ollut heikkoa. Koulutusohjelmiin voidaan tarvittaessa sisällyttää mm. työnhakuvalmennusta, kielikoulutusta tai yrittäjyyteen ohjaavia sisältöjä sekä yksilöllisesti mitoitettuja tuki- ja ohjauspalveluja. Työvoimakoulutuksena voidaan lisäksi tarjota aikuisten perusopetusta, jos perusopetuksen oppimäärän puuttuminen on esteenä ammatillisen koulutuksen suorittamiselle. Maahanmuuttajille järjestetään kotoutumiskoulutusta. Koulutusta järjestetään myös yhteistyössä työnantajien kanssa ns. yhteishankintakoulutuksena. Yhteishankintakoulutus on tuotteistettu kolmeksi eri tuotteeksi, jotka ovat Rekry-Koulutus, TäsmäKoulutus ja Muutoskoulutus. Koulutuksia voidaan myös yhdistää. Vaihtovalmennuksessa toteutetaan samanaikaisesti Rekry- ja TäsmäKoulutusta.

Työvoimakoulutusta koskeissa säännöksissä on otettu huomioon vuoden 2012 alussa voimaan tulleet ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998), ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) säännökset koskien muun muassa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista, opiskelijaksi ottamisen esteitä sekä huumausainetestausta ja kurinpitoa (nk. SORA-lainsäädäntö).

Vuonna 2015 työvoimakoulutuksen hankintaan oli käytettävissä 208,1 M€ momentin 32.30.51 määrärahaa, joka oli 13,9 M€ euroa vähemmän kuin vuonna 2014. Työvoimakoulutusta hankittiin aikuiskoulutuskeskuksilta, muilta ammatillisilta oppilaitoksilta, korkeakouluilta ja muilta koulutuspalvelujen tuottajilta. Työvoimakoulutuksen opiskelijoille maksettiin koulutusajalta työmarkkinatukea, peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa. Kukin näistä jakaantuu perustukeen, ylläpitokorvauksiin ja erilaisiin korotuksiin.

Työvoimakoulutuksen opiskelijapalautejärjestelmästä (OPAL) saadun tiedon mukaan vuonna 2016 ammatilliseen työvoimakoulutuksen päättäneistä opiskelijoista 82,1 prosenttia katsoi koulutuksen onnistuneen erinomaisesti tai hyvin vuonna 2016. Vuonna 2015 vastaava luku oli 82,6 prosenttia. Vastaavasti kotoutumiskoulutuksen opiskelijoista 88,1 prosenttia katsoi koulutuksen onnistuneen erinomaisesti tai hyvin vuonna 2016. Vuonna 2015 vastaava luku oli 88,4 prosenttia.

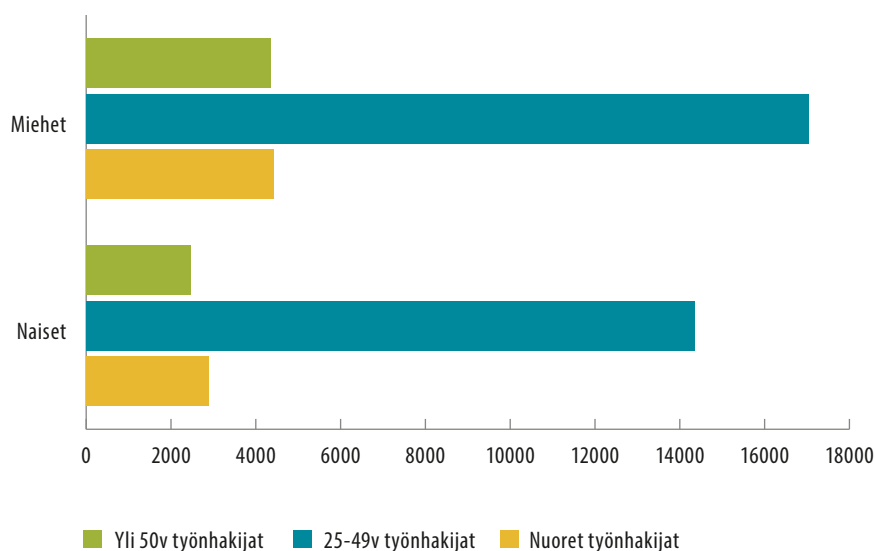

Kuvio 8. Työvoimakoulutukseen vuoden aikana hakeneet, hakemukset, valitut, aloittaneet 2011–2015. Lähde: TEM/työnvälitystilasto.

Työvoimakoulutuksessa oli vuoden 2015 aikana keskimäärin 22 400 oppilaista, mikä on 3 100 (12 %) vähemmän kuin vuonna 2014. Vuoden 2015 aikana työvoimakoulutuksen aloitti 45 500 henkilöä, joka on 10 400 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Koulutuksen suorittaneita oli 37 400 eli 5 500 vähemmän kuin vuonna 2014. Työvoimakoulutuksen aloittaneista oli miehiä 57 % ja naisia 43 %. Alle 25 -vuotiaita koulutuksen aloittaneita oli 6 800, mikä on 15 % kaikista aloittaneista. Työttömien osuus (ilman lomautettuja) koulutuksen aloittaneista oli vuonna 2015 noin 72 % ja lomautettujen osuus oli kaksi prosenttia. Työssä olevien osuus oli myös hieman yli kaksi prosenttia. Yli 30 -vuotiaiden osuus työvoimakoulutuksen aloittaneista oli 69 %. Yli 50 -vuotiaiden osuus oli 16 %. Pitkäaikaistyöttömien eli yli vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä olleiden osuus kaikista koulutuksen aloittaneista oli 9 %.

Taulukko 17. Työvoimakoulutuksen aloittaneiden työttömyyden kesto ennen työvoimakoulutuksen aloitusta v. 2013–2015

	Kestot yhteensä	Alle 3 kk	3-6 kk	6-12 kk	12-18 kk	18-24 kk	2-3 v.	3-4 v.	4-5 v.	Yli 5 v.	Tuntematon
Vuosi 2015	32 961	14 287	8 782	5 903	2 118	926	599	152	29	15	150
Vuosi 2014	38 636	18 920	9 534	6 128	2 136	932	575	94	44	22	251
Vuosi 2013	37 070	19 299	9 616	5 359	1 583	565	327	76	22	10	213

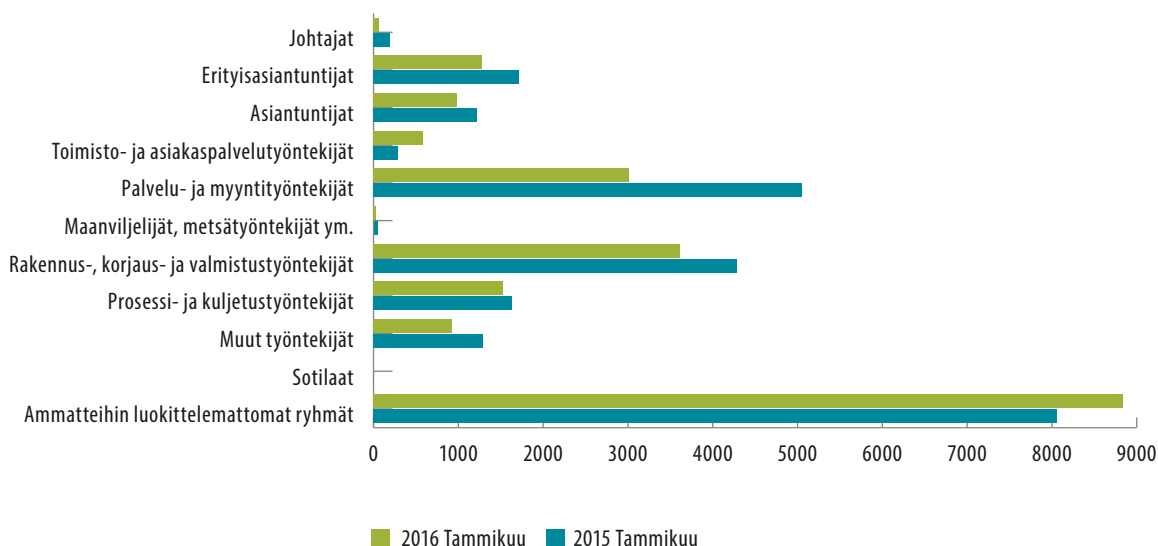

Kuvio 9. Työvoimakoulutuksen aloittaneet iän ja sukupuolen mukaan 2015. Lähde: TEM/työnvälitystilasto.

Vuonna 2015 työvoimakoulutuksen aloittaneista 33 %:lla ei ollut aikaisempaa ammatillista koulutusta, 38 %:lla oli keskiasteen ja 23 %:lla korkea-asteen koulutus.

Suurimmat työvoimakoulutuksen tavoiteammattiryhmät suorittaneiden mukaan laskien vuonna 2015 olivat muualla luokittelematon työ (32 %), rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät (20 %), palvelu- ja myyntityöntekijät (16 %) sekä prosessi- ja kuljetustyöntekijät (14 %). Ryhmään muualla luokittelematon työ sisältyy maahanmuuttajakoulutus sekä yrittäjäkoulutus. *Ammatteihin luokittelematon työn suuri osuus selittyy ISCO ammattiluokitusuudistuksella, joka toteutettiin vuoden 2014 aikana. Vanhassa pohjoismaisessa ammattiluokituksessa työvoimakoulutuksen tavoiteammatit luokiteltiin usein ammattiryhmätasolla, jolloin ISCO ammattiluokituksesta ei löydy yhteensopivuutta.*

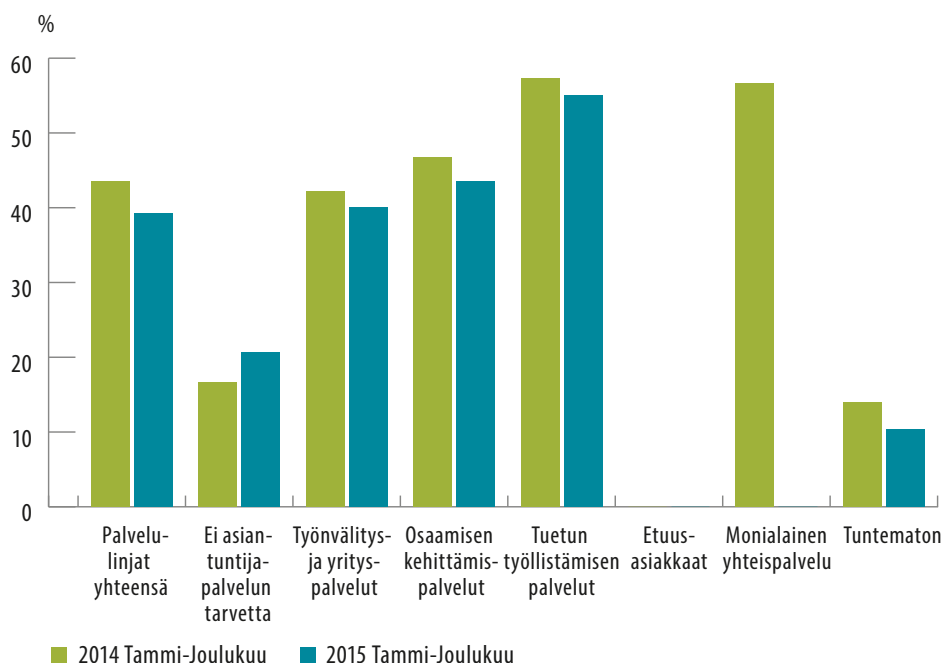
Vuoteen 2014 verrattuna suorittaneiden määrä kasvoi eniten erityisasiantuntijoiden (22 %) ja rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ammattiryhmissä. Suorittaneiden määrä väheni maanviljelijöiden, metsätyöntekijöiden ym. (- 53 %) ja asiantuntijoiden (-36 %) ammattiryhmässä. Yrittäjäkoulutuksen suorittaneita oli 3 200, mikä on 300 vähemmän kuin vuonna 2014.

Kuvio 10. Työvoimakoulutus tavoiteammatin, koulutustyyppin ja palvelulinjan mukaan. Lähde: TEM/työnvälitystilasto.

Työvoimakoulutuksen keskimääräinen pituus vuonna 2015 oli 5,5 kuukautta (v.-14 5,2 kk). Vuodelle 2015 hankitun työvoimakoulutuksen opiskelijatyöpäivän hinta oli keskimäärin 44,1 euroa, mikä on 0,4 euroa enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Työvoimakoulutuksen vuonna 2015 suorittaneista 49 % oli työssä kaksi kuukautta koulutuksen päättymisen jälkeen. Tämä on saman verran kuin vuonna 2014. (TEM tilastotiedote 2016:3).

Kuvio 11. TUJO-mittarit v.2013, 2014, 2015 ja 2016 (vaikuttavuus, 3-vuosi). Lähde: TEM/työnvälitystilasto.

5.2 Kasvupalvelukoulutus

Osana kasvupalvelukokonaisuutta työvoimakoulutus uudistuu kasvupalvelukoulutukseksi, joka tulee kytkeytymään tiiviisti aluekehityksestä ja kasvupalveluista annetussa laissa määritellyjä kasvupalveluja. Tavoitteissa tulee painottumaan niin yritysten ja yhteisöjen tarpeita, kehittymistä ja kasvua sekä kansainvälistymistä tukevat sisällöt kuin myös yksilöiden henkilökohtaisen osaamisen ja ammattitaidon sekä työllistyvyyden ja yrittäjyyden edistäminen. Tavoitteena on myös tukea uuden yritystoiminnan syntymistä ja uusien yritysten sijoittumista Suomeen. Kasvupalvelukoulutuksella edistetään myös maahanmuuttajien kotoutumista ja nopeaa työllistymistä tarjoamalla kotoutumislain 20 §:n mukaista kotoutumiskoulutusta. Lisäksi kasvupalvelukoulutuksena voidaan järjestää myös amma-

tilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Kasvupalvelukoulutusta toteutetaan sekä maakuntien hankintajärjestelmän puitteissa että opetus- ja kulttuuriministeriön työvoimakoulutuksena valtionosuusjärjestelmän puitteissa.

Vuoden 2018 alusta lukien toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä kaikki tutkintoon johtava ammatillinen työvoimakoulutus, osa ei-tutkintoon johtavasta työvoimakoulutuksesta, korkea-asteen tutkintoon johtava työvoimakoulutus sekä aikuisten perusopetus siirretään osaksi opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitettua koulutusta.

Valtionosuusrahoituksesta varataan vuosittain määriteltävä osuus työvoimakoulutuksen (1.1.2019 lukien kasvupalvelukoulutuksen) toteutukseen. Koulutusta suunnataan maakuntien ennakkoimien työ- ja elinkeinoelämän koulutustarpeiden mukaisesti. Vuosien 2017 ja 2018 aikana Työ- ja elinkeinoministeriön hankintajärjestelmän vastuulla säilyy pääosa muusta ammatillisesti suuntautuneesta työvoimakoulutuksesta sekä kotoutumiskoulutus. Niiden hankintamenettely jatkuu maakuntien järjestämisvastuulla kasvupalvelukoulutuksena myös 1.1.2019 lukien. Maakunnat tai niiden kilpailuttamat kasvupalvelujen tuottajat valitsevat opiskelijat myös valtionosuusrahoitettuihin työvoimakoulutuksiin. Kasvupalvelukoulutuksen rinnalla on tarkoitus säilyttää myös työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu, josta säädetään nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010).

5.3 Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu: Nykytilan kuvaus

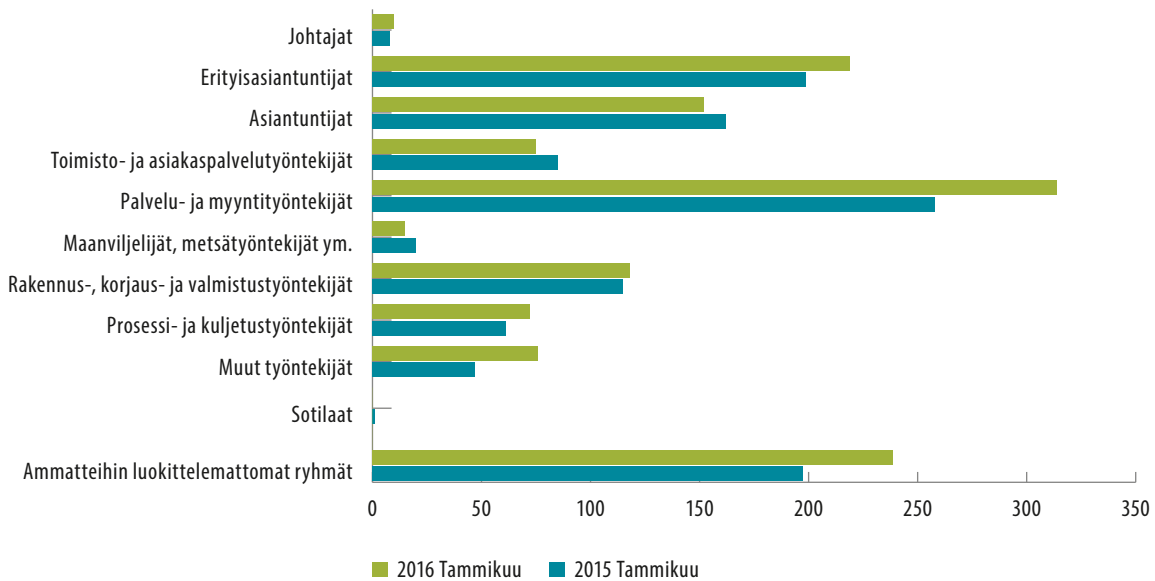
Työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun tavoitteena on parantaa aikuisten ammattitaitoa ja mahdollisuutta saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä turvata ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta. Painopiste on lyhytkestoisissa ja nopeaa työmarkkinoille sijoittumista edistävissä opinnoissa. Työttömyysetuudella tuettavan omaehtoisen opiskelun tulee olla aina päätoimista. Päätoimisuus arvioidaan TTL 2 luvun 10 §:n 2 momentin perusteella. *Päätoimisina pidetään opintoja, joiden tavoitteena on aiemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen sekä nuorille tarkoitettuja lukio-opintoja. Päätoimisina pidetään myös opintoja, joiden laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä, kolme opintoviikkoa tai 4, 5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohden tai, jos opintojen laajuutta ei ole määritelty opintoviikkoina, opintopisteinä tai osaamispisteinä, 25 tuntia viikossa.* Tuki aika on 24 kuukautta kutakin opintokokonaisuutta kohden. Jos opintojen tavoitteena on perusopintojen oppimäärän suorittaminen, opintojen muodostama kokonaisuutta voidaan tukea enintään 48 kuukauden ajan.

Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu on tarkoitettu ensisijassa lyhytkestoiseen nopeaa työllistymistä edistävään koulutukseen, eikä omaehtoisten opintojen ajalta maksettavan työttömyysetuuden ole tarkoitus korvata normaaleja omaehtoisen opiskelun ajalta maksettavia opintotukia. Tukemisen edellytyksistä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetussa laissa (916/2012, 6 luku) sekä ohjeistetaan työ- ja elinkeinoministeriön ohjeessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetuksen soveltamisesta (TEM/2579/00.03.05.02/2016). Työttömyysetuutta saadakseen työnhakijan tulee lisäksi täyttää työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetyt edellytykset.

Tukemisen edellytyksenä on muun muassa, että työnhakijalla on TE-toimiston toteama koulutustarve, ja toimisto arvioi, että omaehtoisen opiskelun tukeminen on työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisin keino parantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa. Opiskelua ei pääsääntöisesti tueta työttömyysetuudella, jos työnhakijalla on edelleen kelpoinen ja pätevä ammatillinen tutkinto tai työnhakija voi työllistyä nykyisellä osaamisella ja työkokemuksella. Lisäksi tuettavien opintojen tulee olla sellaisia, jolle on kysyntää työmarkkinoilla. Työnhakijalla ei ole subjektiivista oikeutta opiskella työttömyysetuudella tuettuna, vaan kussakin yksittäistapauksessa TE-toimiston tulee tehdä kokonaisharkinta, johon vaikuttavat annettujen säädösten yleiset edellytykset sekä eri näkökulmat niin henkilön omaan tilanteeseen kuin työmarkkinoiden yleiseen ja/tai paikalliseen tilanteeseen liittyen.

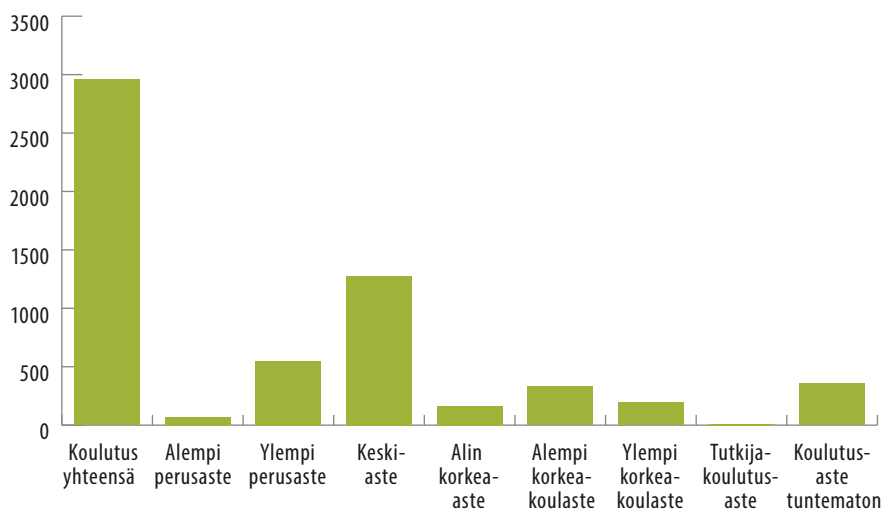
Omaehtoisessa opiskelussa työttömyysetuudella v.2015 oli yhteensä 35 700 henkilöä, mikä on 5 700 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömyysetuudella opiskeli 14 100 miestä eli 2 400 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vastaavasti naisia opiskeli 21 600, mikä on 3 300 enemmän kuin vuosi sitten. Muualla luokittelemattomien ryhmästä henkilön ammattia ei tiedetty 7 000 henkilön osalta, joka on 1 200 enemmän kuin edellisenä vuonna vastaavaan aikaan.

TYÖTTÖMIEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

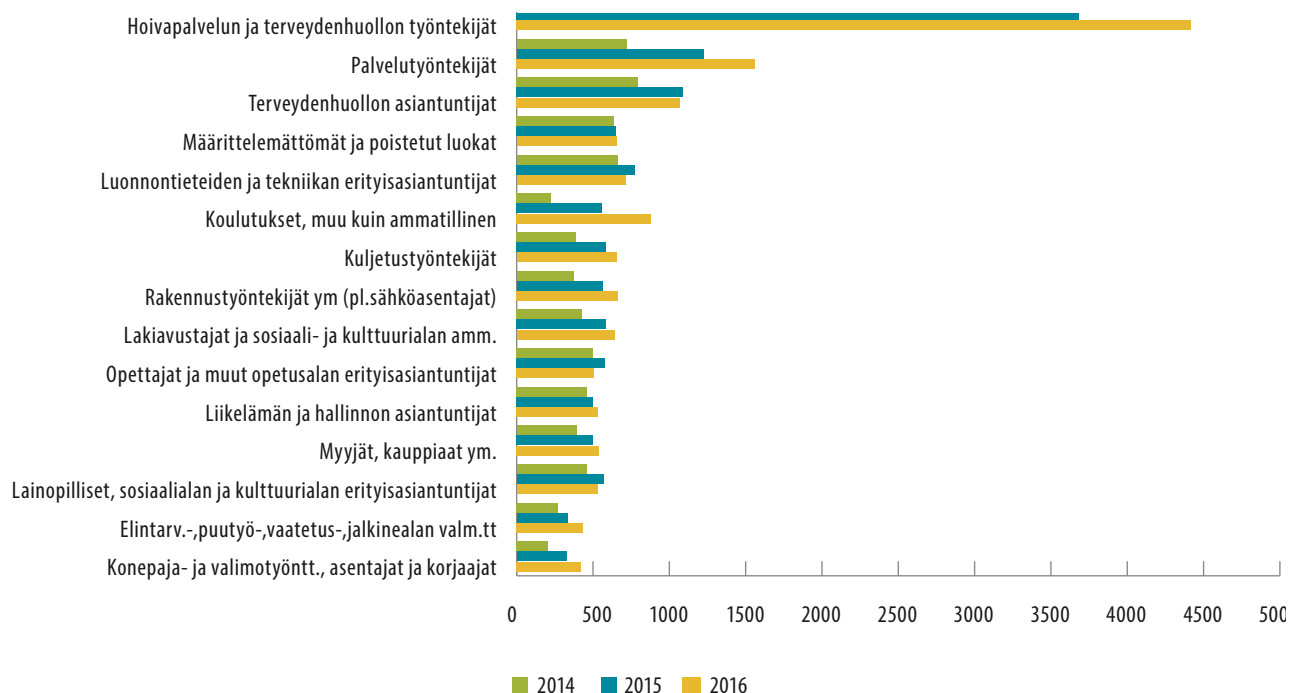

Kuvio 12. Omaehtoisessa opiskelussa. Lähde: TEM/työnvälitystilasto.

Ryhmään X ammatteihin luokittelemattomat ryhmät sisältyy mm. ei ammattia omaavat, alanvaihtajat ja vastavalmistuneet.

Kuvio 13. Omaehtoisen opiskelun aloittaneet koulutusasteittan yhteensä ka. 2016

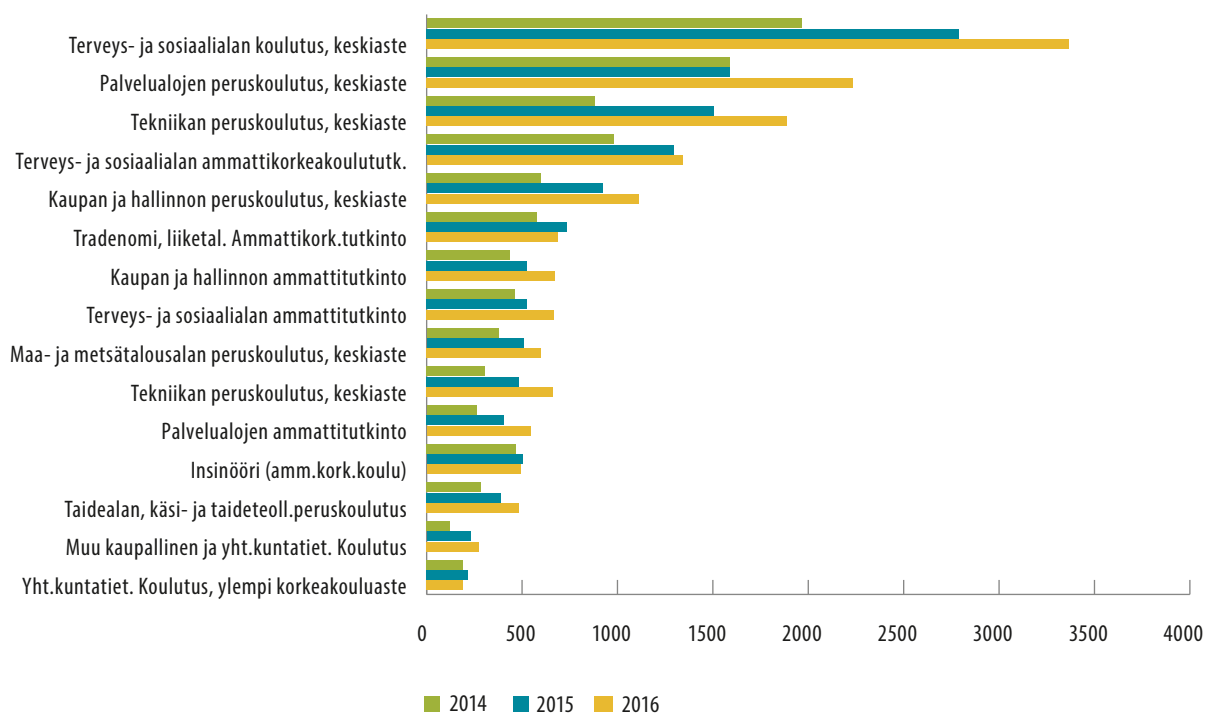

Kuvio 14. Vuosina 2014-2016 omaehtoisen opiskelun aloittaneet tavoiteammatin TOP 15 mukaan

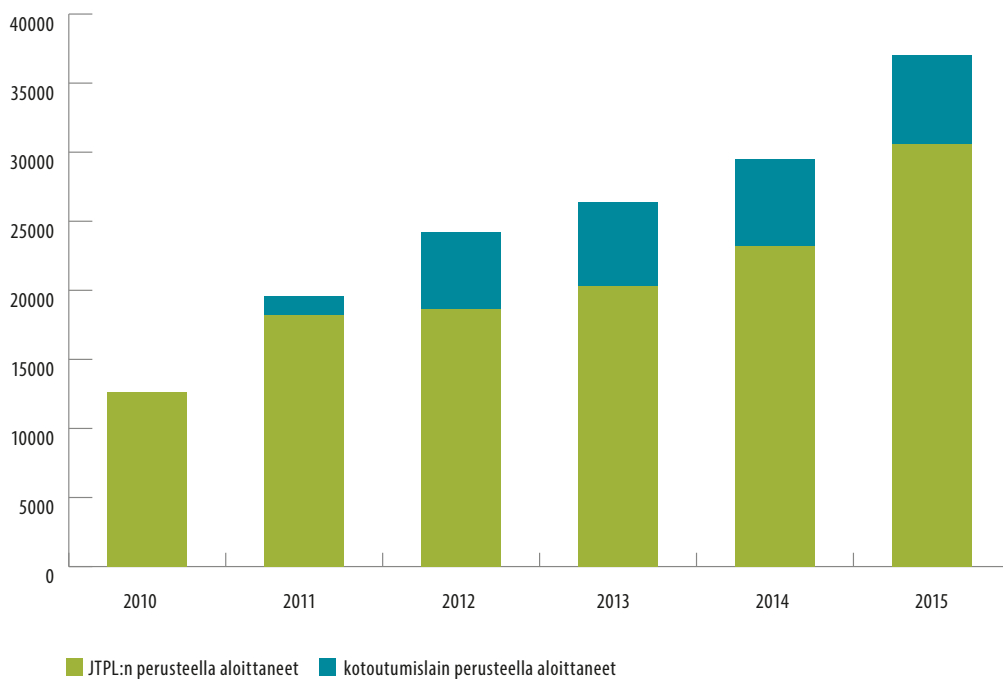
Ryhmään koulutukset, muu kuin ammatillinen sisältyy maahanmuuttajakoulutus. Ammatteihin määrittelemättömät ja poistetut luokat selittyy ISCO ammattiluokitusuudistuksella, joka toteutettiin vuoden 2014 aikana. Vanhassa pohjoismaisessa ammattiluokituksessa työvoimakoulutuksen tavoiteammatit luokiteltiin usein ammattiryhmätasolla, jolloin ISCO ammattiluokituksesta ei löydy yhteensopivuutta.

Omaehtoisen opiskelun tukemiseksi voidaan maksaa työttömyysetuutta esimerkiksi korvauksettoman määräajan (ns. karenssin), työssäolovelvoitteen ja omavastuunajan estämättä. Lisäksi työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun aikana ei sovelleta työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a lukua, eli esimerkiksi tarjotusta työstä kieltäytymisestä ei seuraa työttömyysetuuden menettämistä.

TYÖTTÖMIEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Kuvio 15. Vuosina 2014-2016 omaehtoisen opiskelun aloittaneet tavoitetutkinnon TOP 15 mukaan

Kuvio 16. Omaehtoisen opiskelun työttömyysetuudella aloittaneet v. 2010-2015

5.3.1 Työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun toimivuus ja vaikuttavuus

Vuonna 2013 TK-Eval ja Kajaanin yliopistokeskuksen Aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut AIKOPA toteuttivat selvityksen työttömyysetuudella tuettavasta omaehtoisesta opiskelusta työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta. Selvityksen asiakasnäkökulma painottui työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelevien tilanteeseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 916/2012 mukaisesti.

Työttömyysetuudella/kotoutumistuella tuettu omaehtoinen opiskelu osoittautui selvityksen perusteella työllisyyden hoidossa toimivaksi täsmätyökaluksi, jota voidaan käyttää harkiten tietyille kohderyhmille tietyissä tilanteissa ja jonka käytöstä on saatu hyviä tuloksia. Toimintamallin kohderyhmä on hyvin tunnistettu ja sen suosio on kasvanut koko ajan käyttöönotostaan lähtien. Se täydentää TE-toimistojen käytössä olevia keinoja työllistymisen edistämässä ja lisää työttömien opiskelumahdollisuuksia synnyttäen sitä kautta aitoa lisäarvoa yhteiskunnallisesti ja yksilön kannalta. Selvityksen perusteella useista eri näkökulmista tarkasteltuna mahdollisuus opiskella omaehtoisesti työttömyysetuudella on parannus TE-toimiston palveluihin verrattuna aikaisempaan tilanteeseen.

Tuettu omaehtoinen opiskelu on houkutelut etenkin naisia ja siihen päätyneillä on suhteellisen vähäinen kokemus työelämästä. Se profiloituu halutulla tavalla aikuisväestön mahdollisuudeksi koulutuksensa päivittämiseen tai uuden ammattipätevyyden hankkimiseen. Koulutustaustaltaan työttömyysetuudella/kotoutumistuella omaehtoisesti opiskelevat ovat hyvin vaihteleva ryhmä ja eroavat siinä työvoimakoulutuksessa olleista. Myös heidän pohjakoulutuksensa on keskimäärin selvästi korkeampi työvoimakoulutukseen osallistuneiden pohjakoulutukseen verrattuna. Työttömyysetuuden saaminen on ollut kohderyhmälle olennainen tekijä ja monelle myös edellytys opiskelun aloittamiselle, vaikka taloudellisesti omaehtoista opiskelua työttömyysetuudella ei pidetäkään hyvänä ratkaisuna. Keskeistä opiskelun aloittamisessa on ollut sen sopiminen henkilöiden elämäntilanteeseen ja vaikutus työuran kehittymiseen.

Selvityksen tiedonhankinnassa saatu aineisto antaa viitteitä siitä, että työttömyysetuudella tuettuun opiskeluun päätyneitä yhdistävä tekijä on hyvä opiskelumotivaatio. Tämä epäilemättä näkyy hyvinä tuloksina opintojen valmistumisessa, mutta sillä on vaikutusta myös kohderyhmän hyvään työllistymiseen. Motivoituneiden ihmisten saaminen opintojen pariin on tärkeä asia siinäkin mielessä, että ilman tätä heille tarjottua mahdollisuutta he olisivat jättäneet opintonsa suorittamatta. Toimintamallin avulla on saatu kiinni juuri sellaisia ihmisiä, jotka opintojensa päivittämisen, täydentämisen tai alanvaihtamisen myötä saavat paremmat mahdollisuudet menestyä työmarkkinoilla.

Työttömyysetuudella tuettavan omaehtoisen opiskelun yksi tärkeä piirre on siihen liittyvä harkinta, joka tehdään TE-toimistoissa. Koska harkinnassa on pohjimmiltaan kysymys siitä, voidaanko henkilölle myöntää työttömyysetuus opiskeluunsa maksimissaan 24 kuukauden ajalle, siihen liittyy voimakas lataus niin asiakkaan taholta kuin asiaa käsittelevän virkailijan suunnasta. Kun ajatukset eivät ole samansuuntaiset, syntyy ristiriitatilanteita. Lisäksi TE-toimistojen asiantuntijoiden tehtävänä oleva koulutuksen työllistävyys arviointi on aidosti vaativa tehtävä, koska kysymys on tulevaisuuden ennakkoinnista ja huomioon on otettava myös asiakkaan yksilölliset tekijät.

Selvityksen perusteella näyttää todennäköiseltä, että työttömyysetuudella/kotoutumistuella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun liitetty 24 kuukauden enimmäistukiaika ohjaa opiskelijoita ammatilliseen tutkintoon ja ainakin ammatinvaihtoa ajatellen tämä aikaraja palvelee enimmäkseen ammatillisia tutkintoja suorittavia henkilöitä. Korkeasti koulutetuista se palvelee lähinnä opintonsa loppuun saattavia tai niitä täydentäviä henkilöitä.

Tulostensa puolesta toimintamalli näyttää jo nykymuodossaan erittäin toimivalta. Työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelleet ovat suorittaneet opintonsa erittäin hyvällä läpäisyprosentilla, sillä opiskelunsa päättäneistä suurin osa, 84 prosenttia, oli saavuttanut tavoittelemansa koulutustason. Kuusi kuukautta opintojen päättymisen jälkeen työssä olevien osuus (61 %) oli huomattavasti korkeampi kuin ennen opintoja (34 %). Vastaavasti työttömien osuus (22 %) oli opintojen jälkeen paljon opintoja edeltävää aikaa (49 %) matalampi. Opiskelulla omaehtoisesti työttömyysetuudella on siten merkittävää työllistymisvaikutusta ja siitä saadut tulokset ovat paremmat kuin esim. työvoimakoulutuksessa. (Työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun toimivuus ja vaikuttavuus, TK-Eval, Selvitysraportti, 30.8.2013).

Työtön voi opiskella sivutoimisesti ilman, että opiskelu vaikuttaa oikeuteen saada työttömyysetuutta. Opintojen pää- ja sivutoimisuudesta on säädetty työttömyysturvalaissa (1290/2002). Työnhakijaa ei työttömyysturvalain mukaan pidetä päätoimisena opiskelijana muun muassa silloin, kun opiskeluaikaisen vakiintuneen työssäolon tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella voidaan katsoa, ettei opiskelu ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Lähtökohtaisesti noin kuuden kuukauden yhtäaikainen työssäolo ja opiskelu riittää osoittamaan opiskelun sivutoimiseksi, mutta myös esimerkiksi työsuhteen päättymisyllä on merkitys. (Työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun toimivuus ja vaikuttavuus, TK-Eval, Selvitysraportti, 30.8.2013)

5.4 Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja Aikuisten osaamisperustan vahvistaminen

Nuorten aikuisten osaamisohjelma NAO käynnistettiin vuonna 2013 osana nuorisotakuuta. Määräaikaisen, vuosina 2013-2017 toteutettavan ohjelman kohderyhmänä ovat 20-29-vuotiaat nuoret aikuiset, joilta puuttuu toisen asteen tutkinto. Heille tarjotaan lisämahdollisuus suorittaa ammatillinen perustutkinto (vuodesta 2014 oppilaitosmuotoisesti), ammattitutkinto tai ammatillinen erikoistutkinto, tai osia edellä mainituista. Oppisopimuskoulutuksena voi suorittaa vain ammatillista lisäkoulutusta. Rahaa osaamisohjelmaa varten budjetoitiin 27M€ vuodelle 2013 ja 52M€/vuosi vuosille 2014-2015. Vuoden 2016 rahoituksesta (alun perin 52M€) siirrettiin keskeneräisten koulutusten loppuunsaattamiseksi 10M€ vuodelle 2017 ja 5M€ vuodelle 2018. Lisäksi syksyllä 2016 vuodelle 2017 osoitettiin vielä 10M€ uusien opiskelijoiden ottamiseksi; ohjelman kokonaiskesto siis kasvaa uusien opiskelijoiden aloittamisen osalta vuoden 2017 loppuun.

Aikuisten osaamisperustan vahvistaminen – ohjelma, ENO ("Entisten nuorten osaamisohjelma"), keskittyy 30-50-vuotiaisiin aikuisiin, joilta puuttuu toisen asteen tutkinto. Rahaa oli käytettävissä 10+10M€ vuosina 2015-2016. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen paikat olivat käytössä vain vuonna 2015.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmaa on toteutettu n. 60 oppilaitoksessa reilun 3,5 vuoden ajan ja ENO-ohjelma käytännössä samoissa oppilaitoksissa lähes ohjelman loppuun.

5.4.1 Ohjelmissa luodut toimintamallit ja kehittämiskohteet

Ohjelmassa on luotu kohderyhmä huomioon ottavia toimintamalleja, joissa koulutuksen järjestäjät ovat systemaattisesti lähteneet etsimään erilaisia tapoja tavoittaa kohderyhmään kuuluvia henkilöitä. Hakeutumisvaiheen ohjauksessa kehittämisen käytäntöjä on rakennettu niin alueellisenä yhteistyönä kuin koulutuksen järjestäjien sisällä, ja kehitettyjen mallien nähdään pitkälti vastaavan kohderyhmän tarpeita. Opiskelijoiden henkilökohtainen kontaktointi, tulevien opiskelijoiden kohtaaminen ja rohkaisu opintopoluille nähdään keskeisinä onnistumisen elementteinä. Kohderyhmän koulutukseen pääsyyn on ohjelman myötä alettu kiinnittää huomiota, ja haastavankin kohderyhmän koulutuspolkujen edistämiseksi on kehitetty toimintamalleja. Suurella osalla toimijoista on jo ollut olemassa verkostoja, joita on hankkeiden käynnistyttyä aktivoitu vahvistettu huomioimaan omaa perinteistä kohderyhmää laajempi joukko opiskelijoita. Osalla muutos tiedottamisen ja verkostoyhteistyön toimintatapoihin on ollut hyvinkin suuri. Opintojen henkilökohtaisamiseen ja opintojen tukemiseen on otettu käyttöön erilaisia työpari- ja moniammatillisia malleja, jotka koetaan toimiviksi ja tarpeelliseksi myös jatkossa. Oikean koulutusalan valintaan on kiinnitetty huomiota hakeutumisvaiheessa ja tätä varten on myös kehitetty erilaisia toimintapaja, kuten navigaatiojaksoja tai oppimisvalmiuksia parantavia opintoja

myös tutkintoon johtavan koulutuksen sisään rakennettuna. Ryhmytymiseen ja itsetunnon kehittymiseen on niin ikään kiinnitetty runsaasti huomiota. Opintojen henkilökohtais-
tamisen käytännöt, opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden huomiointi ja opintoedellytysten
varmistaminen koulutuksenkäynnistyessä ovat kattoteemoja, joiden nähdään edistäneen
onnistuneita opintopolkuja.

Haasteena näyttäytyy erityisesti työttömien opiskelijoiden osalta se, että alle 25-vuotiaille,
jotka eivät voi opiskella omaehtoisena työttömyysetuudella, ja yli 25-vuotiaiden osalta
käytännöt näyttävät vaihtelevan TE-toimistoittain. Käytäntöjä tulisi tarkastella valtakunnal-
lisesti ja varmistaa opiskelijoiden riittävät taloudelliset edellytykset.

Sidosryhmäyhteistyötä on kehitetty ohjelman aikana ja muodostettu yhteistä käsitystä
koulutukseen ohjattavista opiskelijoista. Tässä näyttäisi paikoin olevan vielä kehittämisen
kohtia, jotta varmistetaan, että opiskelijat ohjautuvat oikea-aikaisesti opintoihin tai tarvit-
taessa muihin palveluihin.

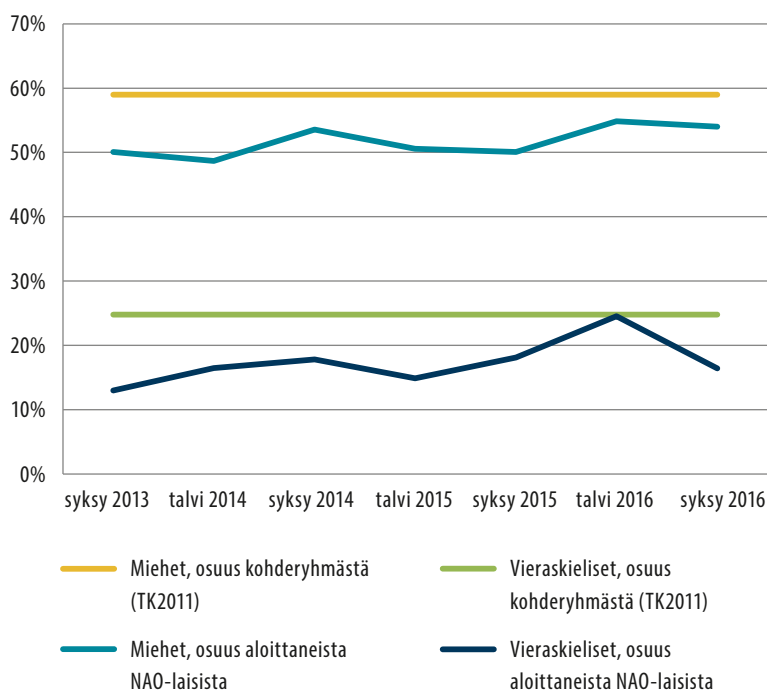
5.4.2 Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrällisten tavoitteiden toteutuminen

Ohjelman käynnistyessä aloittaneiden tavoitteeksi asetettiin 36 000 vuosien 2013–2016
aikana. Ohjelman puitteissa on mahdollista seurata vain niitä aloittaneita, joiden osalta on
myönnetty NAO:an rahoitusta. Tavoite näiden osalta on asetettu 16 000 aloittajaan, ja se
tullaan lähestulkoon saavuttamaan ohjelman aikana vuosien 2017 ja 2018 aikana. Ohjel-
man aikana on tavoiteltu erityisesti työttömiä ja NEET-nuoria, mitä voidaan pitää kohde-
ryhmän työmarkkinoilla heikomman aseman takia perusteltuna. Miesten ja maahanmuut-
tajataustaisten opiskelijoiden tavoittaminen on jäänyt hieman tavoitteista, vaikka paikoin
tavoitteen saavuttaminen on ollut lähellä. Työssäkäyviä on vastaavasti tavoitettu heikom-
min. Kokonaisuuden kannalta tämä näyttäytyy lähinnä puutteena siten, ettei kohderyh-
män näkökulmasta ole kehitetty samassa määrin onnistuneita toimintamalleja. NAO-ohjel-
man aikana koulutuksen järjestäjät ovat hakevan toiminnan aikana ohjanneet nuoria myös
runsaasti valtionosuuspaikoille, mutta näiden osalta ei voida tehdä johtopäätöksiä siitä,
onko alkuperäiseen tavoitteeseen päästy.

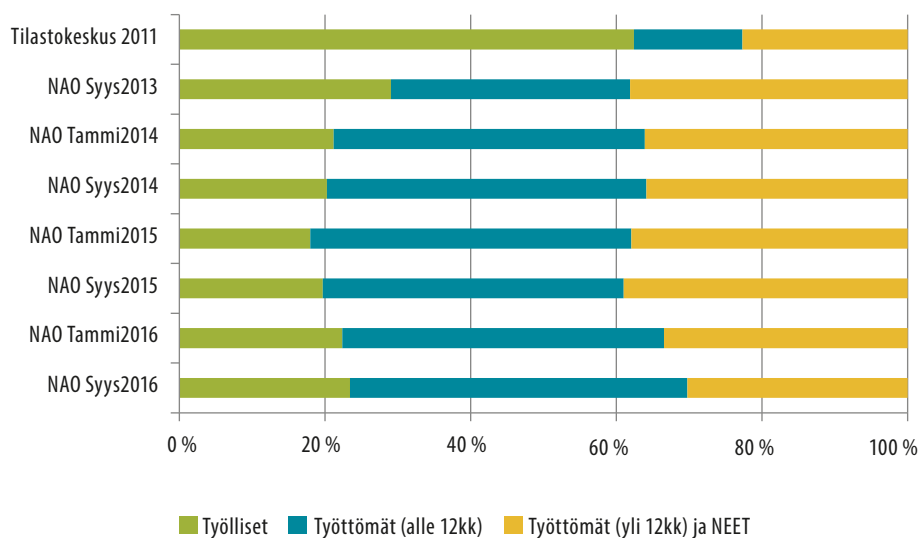
Maaliskuukun 2017 mennessä vuosina 2013 ja 2014 NAO-ohjelman aloittaneista nuoris-
ta aikuisista yli puolet on valmistunut, ja vuonna 2015 aloittaneista jo lähes 40 %. Suurel-
la osalla tavoitteena on koko tutkinnon suorittaminen. Koska jatkavia on vain murto-osa,
keskeyttämisaste näyttäytyy varsin korkeana. Arviota hankaloittaa se, ettei seurannan pe-
rusteella saada täyttä varmuutta siitä, kuinka moni on keskeyttäneistä alan vaihtaja tai on-
ko esimerkiksi koulutuksen rahoitusperuste muuttunut koulutuksen aikana, jolloin opiske-
lijat on merkitty ko. koulutuksessa keskeyttäneiksi. Keskeyttämisten osalta ei ole saatavissa
suoraan vertailukelpoista tietoa. Tilastokeskuksen henkilöpohjaisissa seurannoissa alan

vaihtajia tai rahoituksesta toiseen siirtyneitä ei lasketa keskeyttäneisiin. Aikaisemmissa näyttötutkintoa suorittavien tutkintojen seurannoissa tutkinnon osia tavoitteellisesti suorittaneet taas on tilastoitu keskeyttäneiksi. Mahdollisesti positiivisista siirtymistä huolimatta keskeyttäminen on yhä varsin korkea NAO-kohderyhmällä, ja useat koulutuksen järjestäjät ovat tuoneet tämän myös omista arvioistaan esille.

Opiskelijoiden työllistymisestä ei ole saatavissa tietoja, sillä sitä ei ole ohjelman aikana seurattu. Opiskelijakyselyn perusteella niistä opiskelijoista, jotka olivat ennen koulutusta työttömänä, hieman vajaa puolet oli työllistynyt koulutuksen suoritettuaan. Työllistymiseen liittyy luonnollisesti paitsi koulutus, myös alueellinen ja toimialakohtainen työllisyystilanne, joita ei ole tarkasteltu arvioinnin puitteissa. Työllistyminen on itsessään lähtötilanteeseen nähden aina hyvä muutos. Enemmistö opiskelijoista, jotka opiskelevat vielä NAO-koulutuksessa, uskovat työllistyvänsä koulutuksen jälkeen. Osalla on jo jatko-opinnot mielessä. Opiskelijakyselyyn vastanneista opiskelunsa keskeyttäneistä opiskelijoista noin neljännes oli työssä kyselyn hetkellä, mutta 40 % oli kyselyhetkellä työttömänä.

Kuvio 17. NAO-koulutusten aloittajat sukupuolen ja äidinkielen mukaan verrattuna vailla toisen asteen tutkintoa oleviin 20-29-vuotiaisiin vuoden 2011 lopussa (tilastokeskus)

Kuvio 18. NAO-ohjelmassa aloittaneet 2013–2016 työmarkkina-aseman mukaan

Aikuisten osaamisperustan vahvistaminen -ohjelman määrällisten tavoitteiden toteutuminen

Aikuisten osaamisperustan vahvistaminen –ohjelman tulokset ovat ensimmäisen toimintavuoden osalta erinomaisia; alle viidesosalla Nuorten aikuisten osaamisohjelman vuosibudjetista (10M€ vs. 52 M€ vuonna 2015) saatiin 1518 aloittajaa oppilaitosmuotoiseen koulutukseen ja peräti 904 aloittajaa (tavoite oli 1000) oppisopimusmuotoiseen ammatilliseen lisäkoulutukseen (tilanne 13.10.2015).

Oppisopimuskoulutus veti aloittajia kolme kertaa enemmän kuin nuorten aikuisten osaamisohjelmassa. Lisäksi ENO-ohjelmassa oppisopimusmuotoinen koulutus oli mahdollinen vain vuoden 2015 ajan; silti 20% aloittaneista sai tutkinnon. Oppisopimuskoulutus näyttäisi olevan kohderyhmälle varsin soveltuva koulutusmuoto.

6 Uusi kokonaisuus työttömien osaamisen kehittämiseksi

Työmarkkinoiden kehittyessä yhä osaamisintensiivisemmiksi, on osaamisen puuttuminen aiempaa suurempi riski työttömyydelle ja katkokselliselle työuralle. Vuonna 2016 työttömyysetuuksia maksettiin noin 4,88 miljardia euroa, joista 3,88 miljardia euroa työttömyyden perusteella ja 0,69 miljardia euroa työllistymistä edistävien palveluiden ajalta. Puutteellisesta osaamisesta aiheutuvan työttömyyden kustannuksia on vaikea erikseen arvioida, koska työttömyydelle ja työllistymiselle harvoin on yhtä yksittäistä selittävää tekijää. Puutteellisesta osaamisesta aiheutuvista kustannuksista saa suuntaa antavaa käsitystä suhteuttamalla vailla toisen asteen tutkintoa olevien määrän työttömien määrään. Esimerkiksi vuonna 2016 työnvälitystilaston mukaan keskimäärin kuukauden lopussa työttömänä työnhakijana olleista henkilöistä noin 25 prosenttia olivat suorittaneet vain peruskoulutason tutkinnon. Työttömyysetuusmenoja ei tilastoida koulutusasteittain, joten asiasta ei ole euromääräistä tilastotietoa saatavilla. On aiheellista olettaa, että kyseisen ryhmän työttömyysetuusmenojen osuus kaikista työttömyysetuusmenoista on pienempi kuin heidän osuutensa kaikista työttömistä. Alhaisemman koulutustason omaavista työnhakijoista keskimääräistä harvempi saa ansiopäivärahaa ja mahdollinen ansiopäiväraha on oletettavasti keskimääräistä alhaisempi, koska koulutettujen ansiotaso on keskimäärin kouluttamattomia korkeampi. Lisäksi vailla ammatillista koulutusta olevien henkilöiden odotusaika vaikuttaa etuusmenoja vähentävästi.

Aikuiskoulutus ja aikuisena kouluttautuminen ei pääsääntöisesti tasaa eroja väestön eri osien osaamisessa. Ne, jotka jo aikaisemmin ovat hankkineet vankan yleissivistävän ja ammatillisen osaamisen, kouluttautuvat myös aikuisiällä muita enemmän. Myös työnantajien rahoittama henkilöstökoulutus kohdentuu muita enemmän keskimäärin paremmin koulutettuihin työntekijöihin. Koulutuksen kasautuminen ei tarkoita sitä, ettei osaamisen kehittämistä olisi hyötyä myös hyvin koulutetuille; sillä on vaikutuksia mm. tuottavuuteen. Osaamisen kehittäminen parantaa myös korkeasti koulutettujen työllistymismahdollisuuksia.

Keskeinen riskitekijä työttömyydelle ja työttömyyden pitkittymiselle on kuitenkin vähäinen pohjakoulutus. Niin sanotuissa universaaleissa järjestelmissä, joissa koulutusta ei erityisesti kohdenneta millekään asiakasryhmälle, ovat vähän koulutetut aliedustettuina. Pelkästään yksilöiden kysyntään perustuvalla tarjonnalla osallistumisen rakenne pysyy ennallaan. Julkisen talouden ja muiden työttömyysturvamenojen, työllistymisasteen sekä vakaiden henkilökohtaisten työurien näkökulmasta osaamisen kehittämistä on edistettävä myös niillä ryhmillä, jotka ovat koulutukseen hakeutumisessaan muita passiivisempia.

Ensisijaiseksi työttömien koulutusmahdollisuudeksi mielletään usein ELY-keskusten hankkima työvoimakoulutus. Käytännössä hankintatoimintana toteutettavan työvoimakoulutuksen rinnalle on, opiskelijamäärällä mitattuna, muodostunut toinen osaamisen kehittämisen muoto: työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu. Järjestelmien keskeinen ero on siinä, miten asiakas palveluun ohjautuu. Työvoimakoulutuksessa opiskelijavalinnan tekee TE-toimisto kun työttömien omaehtoisessa koulutuksessa työtön hakeutuu suoraan oppilaitokseen ja saa TE-toimistolta myönteisen ratkaisun opiskella työttömyysetuudella, mikäli koulutus vastaa alueen työmarkkinoiden tarvetta ja sen arvioidaan edesauttavan henkilön työllistymistä.

TE-toimiston vahva rooli työvoimakoulutuksen-opiskelijavalinnassa ja koulutukseen ohjauksessa on johtanut siihen, että työvoimakoulutuksen asiakaskunta poikkeaa rakenteeltaan niistä aikuiskoulutuksen muodoista, joissa ei yhtä vahvaa ohjauksellista otetta ole. Työvoimakoulutuksessa on muita järjestelmiä enemmän mm. vähäisen pohjakoulutuksen omaavia ja miehiä. Vastaavaan koulutuksen väestölliseen kohdentamiseen on kyetty erillisrahoitteisissa ohjelmissa, kuten Noste-ohjelmassa 2000-luvun alussa ja sittemmin nuorten aikuisten osaamisohjelmassa ja aikuisten osaamisperustan vahvistamista koskeneessa ohjelmassa. Kaikissa mainituissa resursseja käytettiin paitsi koulutukseen, myös kohderyhmän motivointiin ja ohjaukseen sekä koulutuksen aikaiseen tukeen.

Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu kohdentuu toisenkaltaiselle työttömien ryhmälle, joka muistuttaa enemmän universaalin koulutusjärjestelmän asiakaskuntaa; koulutuksen kasautuminen on ko. koulutusmuodossa työvoimakoulutusta yleisempää. Omaehtoisena koulutuksena suoritetaan kuitenkin eniten toisen asteen tutkintoja.

Työttömien osaamisen kehittämiseksi on tällä hetkellä kaksi pääväylää: edellä kuvatut työvoimakoulutus ja työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu. Vaikka niille ei ole olemassa julkilausuttuja kohderyhmätavoitteita, ovat käytännöt vieneet asiakaskuntaa jo nyt eri suuntiin. Aktiivisimmat ja itseohjautuvimmat työttömät hyödyntävät työttömien omaehtoisen kouluttautumisen mahdollisuutta kun muut ryhmät kouluttautuvat enemmän hankintatoimintana toteutettavassa työvoimakoulutuksessa.

Työelämän osaamistarpeisiin pyritään vastaamaan monin tavoin ja elinikäisen ohjauksen rooli on tässä keskeisessä roolissa. Työelämän, työmarkkinoiden ja oman ammatillisen uran kehitystä on aiempaa vaikeampaa ennakoida, sillä kehitys on yllätyksellisempää, moninaisempaa ja tempoilevampaa. Esimerkiksi merkittävällä osalla pitkäaikaistyöttömistä on osaamiseen liittyviä puutteita ja vaikeuksia osallistua koulutukseen. Henkilökohtaisen ohjauksen saatavuuden merkitys korostuu erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa ja erityisryhmien kohdalla heidän yksilöllisiä koulutus- ja urapolkujaan suunniteltaessa ja rakennettaessa.

Ohjauspalveluja tarvitsevien asiakkaiden tilanteet ovat monimuotoistuneet, ja työelämän siirtymät ja tarve etsiä uusi ammatti ovat lisääntyneet. Kuka tahansa voi tarvita tietoa, neuvontaa ja ohjausta työuransa suunnittelussa, rakentamisessa ja yllätyksissä elämänsä eri vaiheissa. Ohjaus tukee työmarkkinoiden toimivuutta mahdollistamalla sujuvat siirtymät opiskelun, työn ja työttömyyden muutoksissa.

Työryhmän ehdotus:

Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja tulee olla saatavilla monikanavaisesti kaikille kansalaisille. Kansalaiset tarvitsevat tietoa aloista, ammateista ja tulevaisuuden osaamistarpeista sekä osaamisen kehittämismahdollisuuksista. Tiedon tulee olla ajantasaista ja monipuolisesti tuotettua. TEM ja OKM tuottavat yhdessä muiden toimijoiden kanssa palveluja valtakunnallisesti eri hallinnonalojen ja muiden toimijoiden verkostoyhteistyönä.

6.1 Rakenneuudistus

Hallitusohjelmaan kirjattu ja meneillään oleva toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi tulee muuttamaan työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön työnjakoa työvoimakoulutuksen toteutuksessa. Jatkossa työvoimakoulutusta tullaan ohjaamaan, rahoittamaan ja toteuttamaan kahden eri rahoitus- ja ohjausjärjestelmän puitteissa. Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu tulee säilymään nykyisen kaltaisena.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistellaan parhaillaan uutta lakia ammatillisesta koulutuksesta, joka korvaa aikaisemmat lait ammatillisesta koulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Samalla uudistetaan rahoituslakia ja eräitä muita lakeja mukaan lukien voimassa olevaa lakia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. Tulevassa uudessa ammatillisen koulutuksen laissa säädetään valtionosuusrahoitetun työvoimakoulutuksen järjestämisestä ja rahoituslaissa sekä asetuksessa on säädöksiä rahoituksesta.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä nykyisestä työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevasta ja hankintajärjestelmässä toteutettavasta työvoimakoulutuksesta siirtyy 1.1.2018 lukien opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksen piiriin seuraavat kokonaisuudet:

- Toisen asteen ammatilliseen tutkintoon tai sellaisen osaan johtava koulutus sekä osa ei-tutkintoon johtavasta ammatillisesti suuntautuneesta koulutuksesta (esim. osa ns. lupatyypisistä koulutuksista, sekä osa jatko- ja täydennyskoulutuksesta)
- Korkea-asteen tutkintoon johtava koulutus
- Aikuisten perusopetus (ja lukio-opintojen täydentäminen)
- Maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus

Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle hankintajärjestelmään jäävät edelleen:

- Ei-tutkintoon johtava ammatillisesti suuntautunut koulutus pääosin (ml. mm. yhteishankintakoulutukset, FEC -tyyppiset koulutukset, yrityslähtöiset jatko- ja täydennyskoulutukset, innovatiiviset ei-tutkintoon johtavat koulutusmallit sekä muuntokoulutustyyppiset koulutusohjelmat, niin toisella kuin korkea-asteellakin)
- Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus

Työ- ja elinkeinohallinnolla säilyy edelleenkin vastuu työvoimakoulutustarpeiden ennakoinnista, koulutustarjonnan suuntaamisesta, työnhakijoiden ohjaamisesta, opiskelijavallinnasta ja työttömyysetuuden maksamisen työvoimapoliittisten edellytysten selvittämisestä. Tilanne muuttuu vuodesta 2019 alkaen, kun maakuntahallinto astuu voimaan.

Vuosina 2017-18 TEM:n hallinnonalan vastuulla olevan työvoimakoulutuksen hankinnasta vastaavat ELY-keskukset, jotka toteuttavat hankinnat omaan ennakointitoimintaansa perustuen julkisten hankintojen lainsäädäntöä noudattaen kuten nykyisinkin. ELY-keskukset toimivat valtakunnallisena verkostona ja tekevät tarpeen mukaan yhteisiä hankintoja tai sopivat hankintavastuista tarkoituksenmukaisella tavalla.

Osana kasvupalvelu-uudistusta TEM:n hallinnonalan vastuulle jäävä työvoimakoulutus uudistetaan ***kasvupalvelukoulutukseksi***. Kasvupalvelukoulutuksen järjestämisvastuu siirtyy maakunnille 1.1.2019 lukien samalla kuin nykyisten ELY-keskusten ja TE-toimistojen tehtävätkin.

Siirtymävaiheen rahoituksen osalta ministeriöiden kesken on sovittu seuraavaa:

TEM vastaa kaikkien ennen vuotta 2018 tehtyjen työvoimakoulutuksen hankintasopimusten loppuunsaattamisesta, minkä vuoksi vuosien 2018-2021 julkisen talouden suunnitelmasta palautetaan budjettiteknisenä korjauksena OKM:n pääluokasta TEM:n pääluokkaan vuoden 2018 osalta 30 milj. euroa (arvio) ja vuoden 2019 osalta 1 milj. euroa (arvio). TEM ja

OKM täsmentävät arvioita siirrettävän määrärahan suuruudesta JTS2018-2021- ja JTS2019-2022- valmisteluprosesseissa ja tarvittaessa talousarvioiden valmisteluprosesseissa.

TEM:n hallinnonalalla huolehditaan siitä, että po. koulutukset eivät jatku enää vuoden 2020 puolelle, vaan päättyvät viimeistään vuonna 2019. OKM ottaa vastuulleen po. koulutusten järjestämisen vuoden 2018 alusta siten, että vain uudet alkavat koulutukset kuuluvat OKM:n vastuulle, ei ennen vuotta 2018 alkaneet koulutukset.

Jatkossa työttömiä palvelevan koulutuksen rahoitus tulee olemaan nykyistäkin monikanavaisempi:

- Työvoimakoulutus rahoitetaan valtionosuusrahoitteisesti pääosin osana ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää, tarkoitukseen erikseen varatulla määrärahalla
  - Pieni osa toiminnasta rahoitetaan osana korkeakoulujen rahoitusjärjestelmää ja yleissivistävän koulutuksen rahoitusjärjestelmää
- Kasvupalvelukoulutus rahoitetaan osana maakunnille osoitettavaa yleiskatteellista rahoitusta
- Työttömien omaehtoinen koulutus rahoitetaan osana ammatillisen koulutuksen valtionosuuksia, korkeakoulujen rahoitusta ja vapaan sivistystyön valtionosuutta.

Monikanavaisesta rahoitusjärjestelmästä seuraa se, että toteuttavan koulutuksen on noudatettava kunkin rahoitusjärjestelmän reunaehdot. Opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttamassa ammatillisessa työvoimakoulutuksessa voidaan ns. kertoimilla huolehtia siitä, että työvoimakoulutuksen toteuttaminen on koulutuksen järjestäjälle kannattavaa, ja että toisin kuin muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa, siinä ei peritä opiskelijamaksuja.

Korkeakoulututkintoon johtavat opinnot ovat opiskelijalle maksuttomia. Korkeakoulut tarjoavat lisäksi lain nojalla erikoistumiskoulutusta sekä tutkinnon osien koulutusta avoimena korkeakouluopetuksena ja muuten erillisinä opintoina. Em. koulutusten rahoitus perustuu pääosin korkeakoulujen valtionrahoitukseen ja osallistujamaksuihin. Perittävien maksujen enimmäismäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Korkeakoulut järjestävät avoimena korkeakouluopetuksena tai erillisinä opintoina tutkinnon osien koulutusta. Tällöin opiskelija saa ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden johonkin tutkintoon kuuluvaan kurssiin tai laajempaan opintokokonaisuuteen. Opinnoista voidaan periä maksuja enintään 15 euroa opinto-oikeuteen kuuluva opintopistettä kohti. Opettajankoulutuksen opinnot erillisinä opintoina on säädetty maksuttomiksi. Korkeakoulujen erikoistumiskoulutukset ovat korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettaviksi tarkoitettuja, jo työelämässä toimineille suunnattuja ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistäviä koulutuksia, joiden tavoitteena on tuottaa osaamista sellaisilla asiantun-

tijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa. Erikoistumiskoulutuksessa voidaan periä maksuja enintään 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvaa opintopistettä kohti.

Korkeakoulut tarjoavat täydennyskoulutusta kilpailla markkinoilla. Korkeakoulujen tarjoaman täydennyskoulutuksen järjestämistä ei voi muutoin kuin hankintatoimintana julkin varoin tukea, vaan se on liiketaloudellisesti hinnoiteltua.

Edellä todetusta seuraa se, että korkeakoulutetuille työttömille tarkoitettua opiskelijalle maksutonta koulutusta ei opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan kautta voida rahoittaa. Kyseistä koulutusta voidaan työttömille tuottaa vain esimerkiksi maakuntien hankkimana kasvupalvelukoulutuksena.

Työryhmän ehdotus:

Jatkossa työttömien koulutus jaetaan kolmeen kokonaisuuteen, joilla on osin erilaiset kohderyhmät ja erilaiset ohjaus- ja rahoitusperusteet:

- Työvoimakoulutus
- Kasvupalvelukoulutus
- Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu

Työvoimakoulutuksen keskeisenä tavoitteena on kehittää työttömien ja vähäisessä määrin myös muiden osaamista työllisyyden edistämiseksi. Työvoimakoulutuksessa painottuu asiakkaiden valinta ja erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen koulutuksen avulla. Työvoimakoulutuksena voidaan toteuttaa tutkintoon johtavaa koulutusta, tutkinnon osien koulutusta ja ammatillisena koulutuksena myös tutkintoon johtamatonta lisäkoulutusta.

Kasvupalvelukoulutus hankintatoimintana täydentää työvoimakoulutusta tutkintoon johtamattoman koulutuksen osalta. Hankintatoimintaa suunnataan lisä- ja täydennyskoulutukseen, erikoistumiskoulutukseen ja muuntokoulutukseen sekä erityisesti yhdessä työnantajan kanssa rahoitettavaan koulutukseen. Hankinnoissa tuetaan yritysten kasvua.

Työttömyysetuudella tuetussa omaehtoisessa opiskelussa työttömän oma aktiivisuus on keskeisessä roolissa.

Tällä hetkellä valmistellaan TE-palveluiden järjestämisvastuun siirtämistä maakunnille vuodesta 2019 lukien. Valmistelun lähtökohtana on, että uudistettavan lainsäädännön myötä maakunnilla on suuri toimivalta toteuttaa vastuullaan olevat palvelut haluamallaan tavalla.

Työryhmä pitää välttämättömänä, että TE-palveluiden toteuttamisessa maakunnilla on yhdenmukaiset käytännöt.

Maakuntien tehtäviin tulee kuulumaan ennakointi. Ne voivat laatia hankintasuunnitelmat omien ennakointitietojensa ja maakuntastrategioidensa nojalla sekä hyödyntäen valtakunnallista tietoa. Olennaista on luoda toimintamalli, jolla kootaan ja koordinoidaan maakuntien ja valtakunnan ennakointimenettelyjä. Haasteena on, miten maakunnat vastaavat alueellisesti ja valtakunnallisesti uudistuviin yhä vain moninaistuviin koulutustarpeisiin sekä miten maakunnat kohdistavat heille osoitetun yleiskatteellisen rahoituksen.

Työnhakijoiden tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu tulee taata kussakin maakunnassa. Työnhakijoiden palvelutarpeet ja niiden toteutumisen seuranta voitaisiin turvata maakunnan ja työnhakijan yhdessä tekemällä suunnitelmalla. Suunnitelmassa sovittaisiin niistä toimenpiteistä, joiden arvioidaan parantavan työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä. Suunnitelma myös sitouttaa molemmat osapuolet palveluiden tarjoamisen ja niihin osallistumisen näkökulmasta.

Riittävän ja tarkoituksenmukaisten palveluiden saatavuuden näkökulmasta maakunnan viranomaisten tulisi analysoida tietoa siitä, millaisia palvelukokonaisuuksia palveluverkostot tuottavat ja millaisia palvelut ovat laadultaan. Tarjolla olevia palveluita tulisi voida seurata, analysoida ja hyödyntää valtakunnallista tietojärjestelmää käyttäen. Esimerkiksi koulutusohjelmien toteutusta ja laatua voitaisiin seurata valtakunnallista OPAL – asiakaspalautejärjestelmää hyödyntäen.

Työryhmän ehdotus:

TEM ja OKM kehittävät ennakointiin toimintamallin, jossa kootaan ja koordinoidaan maakuntien ja valtakunnantason ennakointitiedot, edistetään maakuntien välistä ennakointiin liittyvää yhteistyötä ja hyödynnetään säännöllisesti analysoitua tietoa työttömille tarkoitettujen koulutusten suuntaamisessa. Ennakointiin luodaan pysyvät toimintarakenteet ja resurssit.

Tasapuolisen ja syrjimättömän palveluohjauksen, tietojen saatavuuden ja seurantatietojen analysoinnin kannalta maakunnat hyödyntävät valtakunnallista tietojärjestelmää.

Yksilön palveluohjauksen tehostamiseksi ja toteutumisen seurannan tueksi maakunnat tekisivät yhdessä työnhakijan kanssa valtakunnalliseen tietojärjestelmään kirjattavan suunnitelman niistä toimenpiteistä, joiden avulla työnhakijan työllistymistä voidaan edistää. Suunnitelman tulee olla palvelun tuottajan ja työnhakijan yhteinen ja sitova dokumentti, joka selkeyttää työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia.

Maakunnat huolehtivat kasvupalvelujen järjestäjinä siitä, että ne varaavat riittävät resurssit viranomaistehtävien hoitamiseksi.

Positiivinen rakennemuutos

Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa on meneillään erityinen positiivisen rakennemuutos. Positiivisessa rakennemuutoksessa alueella syntyy nopeasti tarve suuriin rekrytointeihin ja tätä tukevaan koulutukseen. Viimeaikainen esimerkki tästä on auto- ja meriteollisuus Lounais-Suomessa. Tarpeet ulottuvat myös muualle Suomeen. Alueella, jonka vaikutukset ulottuvat myös muualle Suomeen (alihankkijat, työpaikan hakijat ja osaajat), on tänä ja myös tulevana vuosina tulossa meriteollisuuteen, autoteollisuuteen, logistiikan alalle, rakentamiseen (uusien asuntojen tarve) kuin palveluihinkin useita tuhansia uusia työpaikkoja.

Hallitus on vastannut rakennemuutostilanteiden osaamistarpeisiin mm. jättämällä esityksen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksen mukaan vuoden 2017 aikana voitaisiin työvoimakoulutuksena hankkia korkeakoulututkintoon johtavia opintoja uuden korkeakoulututkinnon suorittamiseksi myös henkilölle, jolla on jo aiemmin suoritettu korkeakoulututkinto. Nykyisin tällaista mahdollisuutta ei ole. Työvoimakoulutuksena voidaan hankkia korkeakoulututkintoon johtavia opintoja lähinnä vain keskeytyneiden korkeakouluopintojen loppuunsaattamiseksi.

Hankittava koulutus olisi luonteeltaan muuntokoulutustyyppistä. Henkilön aiemmin suorittaman korkeakoulututkinnon opintoja tulisi siis voida lukea hyväksi. Tämän takia uuden korkeakoulututkinnon suorittamiseen vaadittava koulutusaika olisi tavallista lyhyempi. Uusi korkeakoulututkinto tulisi suorittaa enintään kahdessa vuodessa. Enimmäiskesto johtuu siitä, että korkea-asteella on entuudestaan erityyppisiä muuntokoulutus- ja jatkokoulutusohjelmia, joiden tavanomainen kesto on n. 24 kuukautta tai lyhyempi. Koulutusohjelmat olisivat alakohteisesti räätälöityjä ja tarkoitettu henkilöille, joilla on entuudestaan soveltuva korkeakoulututkinto.

Samalla kun tarvitaan työvoimaa (TE-toimistot toimivat jo nyt rekrytoinnin osalta maan laajuisena verkostona), on varmistettava myös osaaminen ja osaamisen kehittäminen alueilla. Tässä vaaditaan sekä OKM:n ja TEM:n hallinnonalojen yhteistyötä ja toimenpiteitä.

ELY-keskukset kilpailuttavat nopeasti yritysten tarpeisiin rekrytointikoulutuksia. Koulutukset suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä yrityksen ja koulutuksen järjestäjän kesken. Meneillään oleva toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi tulee haastamaan ammatilliset oppilaitokset nopeaan reagointikykyyn ensi vuodesta eteenpäin, kun OKM:lle siirtyy vastuu työttömien tutkintoon johtavan koulutuksen toteuttamisesta.

OKM on asettanut selvitysmies Jari Jokisen laatimaan ehdotuksen seuraavista asioista:

Miten ammatillinen koulutus, korkeakoulutus, täydennys- ja muuntokoulutukset, aikuis-koulutusohjelmat sekä työvoimapolitiittiset toimenpiteet voidaan saada tukemaan talouden ja yritystoiminnan kasvua nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä? Miten työntekijöiden liikkuvuutta kotimaassa voidaan edistää jo opintojen aikana että työelämässä?

Toimialoja koskeva positiivinen rakennemuutos vaikuttaa koko alueen elinkeinoelämää aktivoiden ja koskettavat alihankintaketjujen kautta myös lähialueita ja koko Suomea. Positiivisesta rakennemuutoksesta hyötyvät näin myös muut toimialat ja sen avulla voidaan vahvistaa yritysten kasvua, kilpailukykyä ja työllisyyttä. Tämän vuoksi on tärkeää, että positiivisen rakennemuutoksen tuomiin rekrytointi- ja osaamistarpeisiin kyetään vastaamaan nopeasti ja tehokkaasti ylläalueellisesti ja hyvällä yhteistyöllä.

Työryhmän ehdotus:

Tarvitaan valtakunnallista työllisyys-, koulutus- ja yritys yhteistyötä, jotta rekrytointi- ja osaamistarpeisiin kyetään vastaamaan mahdollisimman nopeasti ja joustavasti. Tämä tarkoittaa ylläalueellista verkostoyhteistyötä ja kokonaisvaltaista koordinoitua. On luotava toimintamalli positiivisten rakennemuutostilanteiden vastaamiseen. Tämä toteutetaan maakuntien, opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyönä.

6.2 Työvoimakoulutus

Työvoimakoulutus on se työttömien osaamisen kehittämisen muoto, jolla huolehditaan erityisesti niiden työttömien kouluttautumisesta, jotka etukäteen arvioituna hyötyisivät opinnoista kaikkein eniten. Vaikka painotus on nykyistä enemmän heikosti koulutettujen osaamisen kehittämisessä, myös muille ryhmille on tarjottava työvoimakoulutusta. Ryhmällä saattaa olla tarvetta myös mm. opinnolliseen kuntoutukseen kuten kielellisten ja matemaattisten perustaitojen oppimiseen ja yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen kehittämiseen. Valtionavustuksilla toteutettujen erillisohjelmien hyvät käytännöt otetaan käyttöön työvoimakoulutuksessa nykyistä laajemmin ja hyödynnetään muita tarjolla olevien tuen malleja, kuten opiskelualumiuksia tukevia opintoja. Ammatillinen koulutustarjonta on jo nyt lyhytkestoista. Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on hankkeita, joissa koulutustarjontaa kehitetään tähän suuntaan, esimerkiksi avoimen korkeakouluopetuksen tarjonnalla.

Työryhmän ehdotus:

Työvoimakoulutuksena toteutettavassa työttömien osaamisen kehittämisessä painotetaan nykyistä enemmän koulutuksen kohdentumista sitä eniten tarvitseville. TE-palveluiden siirryttyä maakuntien järjestämisvastuulle vuodesta 2019 lukien, luodaan kansalliset koordinaatiomenettelyt työvoimakoulutukseen ohjaamisesta.

Työvoimakoulutuksessa otetaan nykyistä vahvemmin käyttöön esimerkiksi nuorten aikuisten osaamisohjelmassa kehitettyjä oppimisen tukitoiminnan malleja. Näiden myötä yksikkökustannukset tullevat kasvamaan. Kasvavien kustannusten kompensoinniksi tuetaan uudessa ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä työttömille kohdennettuja opiskeluvaihtoehtoja parantavia opintoja kasvattamalla sen rahoituskerrointa. Rahoituskertoimen kasvattaminen ei nosta julkisia menoja, koska ammatillisen koulutuksen momentti valtion talousarviossa ei ole arviomääräraha, vaan Eduskunta päättää momentin resursseista vuosittain.

Korkeakoulujen osalta työvoimakoulutuksena voidaan tarjota tutkintotavoitteista koulutusta mukaan lukien tutkinnon osat. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimana ja rahoittamana järjestetään myös työvoimakoulutuksena toteutettava luku- ja kirjoitustaidottomien koulutus ja aikuisten perusopetus.

6.3 Kasvupalvelukoulutus

Kasvupalvelukoulutus täydentää työvoimakoulutuksen tarjontaa. Työ- ja elinkeinoministeriön valmistelun lähtökohtana on, että kasvupalvelukoulutukset puolestaan toteutetaan ei-tutkintotavoitteisina yritysten rajapinnassa räätälöidysti työpaikkojen tarpeisiin osana maakuntien kasvupalveluja. Koulutussisällöt suunnitellaan työelämän tarpeista lähtien ja ne toteutetaan sekä rahoitetaan yhdessä työelämän kanssa. Tavoitteena on työllistymiseen johtava koulutus eri osaamisaloja yhdistäen sekä tukien työpaikkojen kasvua ja uudistumista. Koulutuksilla mahdollistetaan myös henkilöiden siirtymät työstä -työhön tilanteen niin vaatiessa.

Yksi tärkeä kohderyhmä on korkeakoulutetut ja heidän täydennyskoulutustarpeensa. Maakunnat tulevat vuodesta 2019 lähtien vastaamaan kasvupalvelukoulutusten hankinnasta. Maakuntien saama rahoitus on yleiskatteellista ja on tärkeää, että riittävä rahoitus todella kohdentuu työttömien koulutukseen. Korkeasti koulutettujen työttömien koulutustarve

on kasvava, eikä sitä vastaisuudessa voida tyydyttää tällä hetkellä tiedossa olevalla toimintaan suunnattavalla resurssilla.

Kasvupalvelukoulutus on jatkossakin hankintatoimintaa, jolla rahoitetaan erilaista lisä- ja täydennyskoulutusta kaikilla koulutusasteilla. Kasvupalvelupalvelukoulutus toteutetaan pääosin yhteishankintoina ja sillä toteutetaan täydennyskoulutuksia sekä muuntokoulutustyyppisiä koulutuksia. Kasvupalvelukoulutukset täydentävät valtionosuusrahoitettua työvoimakoulutuksen tarjontaa ja toimivat rahoitusmallina korkeakoulujen täydennyskoulutuksessa mukaan lukien erilaiset muuntokoulutustyyppiset koulutukset.

Hankintatoiminta tulee jatkossa olevaan korkeakoulujen täydennyskoulutuksen osalta ainoa julkisella rahoituksella tarjottava koulutus korkeakoulutetuille työttömille. Korkeakoulutettujen täydennyskoulutus toteutetaan markkinaehtoisesti, eikä sitä voida rahoittaa osana korkeakoulujen rahoitusjärjestelmää.

6.4 Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu

Työttömyysetuudella tuettua omaehtoista opiskelua kehitetään niiden työttömien palvelukokonaisuutena, jotka ovat oman kouluttautumisen ja työllistämisen osalta yleensä kaikkein aktiivisimpia. Nämä työttömät eivät tarvitse koulutuspaikan hakuun tai koulutuksessa menestyäkseen yhtä paljon tukea kuin muut. Työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun periaatteena säilytetään edelleen se, ettei sen tarkoituksena ole korvata muita opintososiaalisia etuuksia. Vuoden 2017 alusta lukien työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta poistettiin mahdollisuus saada työttömyysetuuden lisäksi kulkukorvausta.

Työvoimakoulutus ja työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu poikkeavat nykyisin muista työttömyysturvalaissa määritellyistä työllistymistä edistävästä palveluista. Muiden palveluiden aikana työnhakijaa koskevat samat esimerkiksi työn hakemista ja vastaanottamista koskevat työttömyysetuuden saamisen edellytykset kuin muitakin työttömiä. Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun aikana tarjotusta työstä kieltäytyminen ei nykyisin sen sijaan johda työttömyysetuuden menettämiseen.

Työryhmässä keskusteltiin työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun työvoimapolitiittisesta harkinnasta sekä TE-toimistojen tekemien ratkaisujen valituskelpoisuudesta. Työvoimapolitiittisesta harkinnasta työryhmässä esitettiin näkemyksiä tarveharkinnan säilyttämisen sekä siitä luopumisen puolesta, mutta ei löydetty yksimielistä ratkaisua.

Työryhmän ehdotus:

Työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukemista koskevien ratkaisujen tekeminen tulisi järjestää siten, että ratkaisun tekee useamman asiantuntijan muodostama ryhmä. Vaihtoehtoisesti ratkaisukäytännön yhdenmukaisuus voidaan varmistaa esimerkiksi siten, että valmistelusta vastaavat yksittäiset asiantuntijat, mutta päätöksenteko tapahtuu keskitetysti. Keskitetty käsittely on tarpeen esimerkiksi jääviysseikkojen ja subjektiivisuusriskin vuoksi. Ratkaisuja tehtäessä tulee hyödyntää asiantuntijuutta laajasti. Opiskelun tukemista koskeva ratkaisu tulee olla työnhakijan tiedossa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Parhaimmassa tapauksessa ratkaisu tulisi olla tehtynä jo ennen opiskelupaikan hankintaa, jos tämä on mahdollista perustuen työnhakijan kanssa tehtyyn koulutustarvearvioon.

TE-toimiston ratkaisusta olla tukematta työnhakijan omaehtoisia opintoja voi valittaa vain siltä osin, kun kyse on aiemmin harjoitettujen opintojen tukemisen edellytyksenä olevasta vaatimuksesta, että opinnot ovat olleet keskeytyneenä vähintään vuoden. Asiasta saa valituskelpoisen päätöksen työttömyyskassalta tai Kelasta. TE-toimisto antaa asiasta työvoimapoliittisen lausunnon. Keskeisin perustelu sille, ettei ratkaisusta voi valittaa on, että työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu on harkinnanvarainen palvelu, johon työnhakijalla ei ole subjektiivista oikeutta ja ratkaisut tulee tehdä nopeasti ennen opiskelun aloittamista. Jos yksi harkinnanvarainen palvelu, kuten työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja sitä koskevat ratkaisut olisivat valituskelpoisia, aiheuttaisi se myös muiden harkinnanvaraisten palveluiden tuomisen valituskelpoiksi. Tämä kasvattaisi merkittävästi hallinnollista työmäärää. Meneillään olevan tietojärjestelmien uudistustyön myötä työnhakijan omaa ilmoitusvelvollisuutta työllistymisedellytysten kehittämisestä tullaan vahvistamaan. Työnhakijan tulee säännöllisesti ja yhä aktiivisemmin ilmoittaa Oma-asiain kautta niistä aktiivitoimista, millä hän edistää työllistymistään.

Työryhmän ehdotus:

Työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun koulutustarvearvioinnin laatua parannetaan. Koulutustarvearvioinnin tulee olla osuvaa, oikea-aikaista ja vastata työmarkkinoiden tarpeisiin. Koulutusarviointia tehtäessä on syytä hyödyntää koulutusneuvontaa ja uraohjausta.

Koulutuksen tilapäinen keskeytys on edelleen mahdollista esimerkiksi työn vastaanottamisen takia.

Ammatillisessa koulutuksessa aikuisille tarkoitetut opinnot ovat kaikilta osin moduulirakenteisia ja ne suoritetaan tutkinnon osa kerrallaan. Vuoden 2018 alusta lähtien kaikessa ammatillisessa koulutuksessa tutkinnot suoritetaan osa kerrallaan.

Työryhmän ehdotus:

Korkeakoulujen tulee tarjota nykyistä enemmän mahdollisuuksia suorittaa tutkintoa lyhyempiä, tutkinnon osista koostettuja opintokokonaisuuksia (vrt. korkeakouludiplomikokeilut). Opintokokonaisuuksissa omaa osaamista voisi suunnata uudelleen tai päivittää työmarkkinoiden tarpeen mukaisesti. Opintojaksojen tarjoaminen valmiina, joko tiiviinä kokonaisuuksina tai sivutoimisesti suoritettavina, vähentäisi työttömien tarvetta pitkäkestoisiin tutkintoon johtaviin omaehtoisiin opintoihin.

6.5 Työttömien sivutoiminen opiskelu

Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Rajoitus koskee myös päätoimisen opiskelun lomajaksoja. Päätoimisesti opiskelleen henkilön opiskelua pidetään päätoimisena siihen saakka, kun hän on päättänyt opintonsa. Sivutoimiset opinnot eivät vaikuta oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Päätoimisina pidetään opintoja, joiden tavoitteena on ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon taikka yliopistossa suoritettavan alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen.

Lukio-opintoja pidetään päätoimisina, jos opintojen oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia tai opinnot järjestetään sisäoppilaitoksessa. Aikuislukio-opintoja pidetään pääsääntöisesti sivutoimisena opiskeluna.

Jos kyse on ammatillisia valmiuksia antavista opinnoista tai muista kuin edellä mainituista korkeakouluopinnoista, opintojen päätoimisuus ratkaistaan opintojen laajuuden perusteella. Opintoja pidetään päätoimisina, jos niiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä, kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Tällä perusteella ratkaistaan esimerkiksi ammatillisten tutkintojen ja avoimessa korkeakoulussa suoritettavien opintojen pää- ja sivutoimisuus.

Jos opintojen laajuutta ei ole määritelty opintopisteinä, opintoviikkoina tai osaamispisteinä eivätkä opinnot johda edellä mainittuihin korkeakoulututkintoihin, opintoja pidetään päätoimisina, jos niiden opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Työnhakijaa ei pidetä päätoimisena opiskelijana, jos opiskeluaikaisen vakiintuneen työssäolon tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella voidaan katsoa, ettei opiskelu ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Säännöstä voidaan soveltaa mihin tahansa opintoihin.

Työryhmässä keskusteltiin kahdesta ehdotuksesta, joihin ei kuitenkaan löydetty yksimielistä ratkaisua. Ensimmäinen ehdotus koski sivutoimisia opintoja, jossa opinnot järjestetään pääosin ilta-, etä- tai viikonloppuopintoina ja/tai verkko-opintoina. Ehdotuksena oli, että tällaisessa tilanteessa opinnot katsottaisiin aina sivutoimiseksi jos opinnot koskisivat ammatillista osaamista lisääviä tai yrittäjyyttä edistäviä uusia alkavia opintoja tai vuoden keskeytyneenä olleita opintoja. Henkilöllä olisi kuitenkin selvitysvastuu sekä velvollisuus aktiivisesti osoittaa olevansa työmarkkinoiden käytettävissä. Keskeytyneitä opintoja jatkettaessa opintojen keskeytymisestä tulisi olla kulunut vähintään vuosi.

Toinen ehdotus koski opintojen sivutoimisuuden arvioimatta jättämistä tilanteissa, joissa vähintään 25 – vuotiaalle työttömälle työnhakijalle mahdollistettaisiin päätoimisten opintojen suorittaminen korkeintaan viiden kuukauden ajan. Edellytyksenä olisi vähintään kahdeksan vuoden työhistoria (työhistoria määriteltäisiin kuten aikuis-koulutustuessa) ja henkilön tulisi olla koko opintojen ajan olla työmarkkinoiden käytettävissä.

Työryhmän ehdotus:

Työttömien mahdollisuutta kehittää osaamistaan lisätään kasvattamalla tietoisuutta mahdollisuudesta opiskella sivutoimisesti työttömyysturvaa menettämättä.

7 Hanke-ehdotukset

Vaikuttavuusinvestointihanke – Työttömien osaamisen kehittäminen

Kouluttautumismahdollisuuksien lisääminen työpaikoilla on erittäin tärkeää, sillä kaikille perinteinen oppilaitosmuotoinen koulutus ei ole sopivin väylä kouluttautumiseen. Esimerkiksi nuorilla, joiden peruskoulun jälkeiset opinnot ovat jääneet aloittamatta tai keskeytyneet, voisivat työpaikalla tapahtuvan oppimisen kautta parantaa tilannettaan, kuten myös pitkään työttömänä olleet ja maahanmuuttajat. Työnantajien rooli työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa on suuri. Työnantajien näkökulmasta työpaikalla tapahtuva oppiminen tarjoaa heille keinon löytää uutta työvoimaa. Opiskelijat puolestaan rikastuttavat ja tuovat uutta osaamista työyhteisöön. Heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työttömien osaamista tulee kehittää kokeilujen ja uusien avausten kautta heidän työmarkkinoille pääsyn edistämiseksi.

Vaikuttavuusinvestoiminen (Impact Investing) on keino kanavoida yksityistä pääomaa yhteiskunnallisesti vaikuttaviin hankkeisiin. Vaikuttavuusinvestointihankkeissa taloudellisen tuoton tavoittelu yhdistyy myönteisten, mitattavien yhteiskunnallisten vaikutusten tavoitteluun. Hankkeessa vaikuttavuusinvestointia sovelletaan tulosperustaisen rahoitus sopimuksen (SIB, Social Impact Bond) muodossa. SIB-rahoitussopimuksessa yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen tähtäävän hankkeen taloudellinen riski on sijoittajalla. Sijoitetut varat käytetään asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Julkinen sektori maksaa hankkeen tuloksista. Hankkeen vaikuttavuutta arvioidaan hankkeen tilaajan määritelmien kriteerien mukaisesti. Vaikuttavuuden perusteella tilaaja maksaa sopimuskumppanille tulospalkkion.

Osaamisella työhön

Työttömien osaamisen kasvattaminen työmarkkinoiden vaatimusten mukaiseksi edellyttää myös sellaisia täsmätoimia, joita edellä kuvatussa perusrakenteessa on vaikea toteuttaa. Työttömien motivointi ja henkilökohtainen koulutusmahdollisuuksien tarjoaminen on tietyille työttömien joukolle välttämätön edellytys koulutuksen aloittamiseksi. Vuonna 2016 oli keskimäärin 129 122 työtöntä työnhakijaa, jolta puuttui ammatillinen tai korkea-asteen koulutus.

Julkisen talouden ja henkilökohtaisen työuran kannalta tilanne on kestävä. Mikäli heidän osaamistaan kasvatettaisiin paremmin vastaamaan tarvetta, olisi sillä vaikutuksia maksettuihin työttömyysetuuksiin niitä alentavasti ja välillisiä vaikutuksia mm. verohyötyinä. Tarkkaa euromääräistä arviota syntyvistä säästöistä on vaikea esittää.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on pitkä kokemus hankkeista, joilla vähäisen pohjakoulutuksen omaavia on kannustettu oman osaamisensa kehittämiseen. 2000-luvun alkupuolella käynnistettiin Noste-ohjelma ja sitä seurasivat myöhemmin nuorten aikuisten osaamisohjelma ja aikuisten osaamisperustan vahvistaminen. Parhaillaan on käynnissä maahanmuuttajille tarkoitettu ohjelma. Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on olemassa valmiit käytännöt sille, miten erilaisia kohderyhmiä motivoidaan koulutukseen ja miten heitä koulutuksen kuluessa tuetaan.

Työryhmä keskusteli siitä, tulisiko käynnistää Osaamisella työhön –ohjelma, johon kohdennetaan 30 Me vuosittain vuosina 2018 – 2022. Ohjelma suunnataan vailla toisen asteen koulutusta oleville työttömille sekä niille 20 - 30-vuotiaille nuorille, joilla ei ole työ- ja koulutusta paikkaa (NEET), mutta eivät ole ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi. Ohjelmassa hyödynnettäisiin aiemmissa erillisohjelmissa kehitettyjä hakevan ja tukevan toiminnan hyviä käytäntöjä. Jokaiselle opiskelijalle tehtäisiin hakuvaiheessa konkreettinen suunnitelma työllistymiseksi. Suunnitelmassa todetaisiin miten ja millaisin keinoin työnhaku käynnistetään jo opintojen alkuvaiheessa. Hankkeessa voitaisiin hyödyntää myös tulokseen perustuvia palvelukokonaisuuksien hankintaa TE-hallinnon taholta.

Tavoitteena olisi, että vuosina 2018 – 2020 koulutuksen aloittaa 12 000 opiskelijaa. Hankkeeseen liitettäisiin alusta lähtien vaikuttavuusarviointi, jossa arvioidaan ainakin:

- Onko ohjelmalla vaikutusta opintojen aloittamiseen sitä lisäävästi,
- Onko ohjelmalla vaikutusta keskeyttämisen vähentämiseen ja
- Onko ohjelmalla vaikutusta työllistymiseen koulutuksen jälkeen?

Vastaavista toimintamalleista on runsaasti kokemusta. Opiskelijoita etsitään erilaisin hakevan toiminnan keinoin, kuten ohjaamoista, TE-palveluista, harrastustoiminnoista, työttömien yhdistyksistä, jne.

Keskustelussa oli esillä, että tarkoitukseen tulee varata lisämääräraha valtion talousarviossa. Työryhmä ei ehtinyt valmistella osaamisohjelmakokonaisuudesta yksimielistä ehdotusta.

Työryhmän ehdotus:

Työryhmän näkemyksen tämän vaativan kohderyhmän kouluttaminen on erittäin tärkeää ja haasteisiin vastaamiseksi tarvitaan nopeasti uusia palvelukokonaisuuksia ja koulutusratkaisuja.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Työryhmän työ työttömien koulutusmahdollisuuksien edistämiseksi pohjautui syksyllä 2016 kokoontuneessa työllisyistyöryhmässä sovittuihin lisätyöstettäviin asioihin. Tuolloin kirjattiin jatkotyöstä seuraavaa: *Työttömyyden aikaisen omaehtoisen opiskelun kehittäminen selvitetään yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa hallituksen puoliväliriiheen mennessä.*

Allekirjoittaneiden järjestöjen mielestä työryhmän ehdotukset eivät täytä ryhmän tehtävääntä, koska raportti ei sisällä konkreettisia parannusehdotuksia työttömien osaamisen kehittämisen mahdollisuuksiin. Lähinnä työryhmän ehdotukset täsmentävät jo päätettyjen isojen hallinnollisten ratkaisujen toteuttamistapaa siten, että työttömillä on jokin mahdollisuus koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen myös tulevaisuudessa.

Pidämme valitettavana sitä, ettei työryhmässä löytynyt yhteisymmärrystä työttömien omaehtoisen kouluttautumisen tai sivutoimisen opiskelun helpottamiseksi. Työttömyysaikainen aktiivinen oman osaamisen kehittäminen on monessa tilanteessa edellytys uuden työpaikan löytymiselle. On lisäksi syytä muistaa, että maan hallitus valmistelee samanaikaisesti työttömyysturvan saannin ehtojen kiristämistä ja edellyttää työttömältä aktiivisuutta.

Palkansaajajärjestöt edellyttävät, että maan hallitus harkitsee vielä työttömien omaehtoiseen opiskeluun liittyvän tarveharkinnan poistamista. Palkansaajat olisivat olleet valmiita tarkastelemaan omaehtoisen opiskelun kestoa ja työmarkkinoiden käytettävissä oloa tasapainottamaan opiskelumahdollisuuksien avaamista. Vaihtoehtoisesti ehdotimme työttömän sivutoimisen opiskelun laajentamista työryhmän raportissa kuvatulla tavalla. Näiden ehdotusten osalta työryhmä jäi hyvin erimieliseksi.

Työryhmä ei myöskään päässyt yksimielisyyteen ehdotuksessa tarjota vailla toisen asteen koulutusta oleville työttömille sekä alle 30-vuotiaille NEET-nuorille erillisen ohjelman kautta koulutusmahdollisuus. Osaamisella työhön – ohjelma olisi tarjonnut vaikeasti työllistyvälle joukolle kipeästi tarvittavan osaamisen kehittämisen polun ja väylän työmarkkinoille.

Käsityksemme mukaan kasvupalvelu-uudistusta valmistellaan paraikaa siten, että maakunnille annettaisiin laajat mahdollisuudet päättää julkisten työvoimapalvelujen sisällöstä ja laajuudesta. Katsomme, että maakuntien päätäntävällän korostamisesta ei saa seurata julkisten työvoimapalveluiden saatavuuden ja työttömän palveluun ohjauksen heikentymistä tai kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun vaarantumista.

Näkemyksemme mukaan työryhmän raporttiin kirjattu ajatus työvoimapalvelujen toteuttamisesta yhdenmukaisilla käytännöillä on sinänsä oikea, mutta linjauksena riittämätön. Kansallista normeerausta tarvitaan sekä prosesseihin että sen määrittelyyn, millaisiin palveluihin yksilöt ovat oikeutettuja riippumatta palveluiden tuottamisen tavoista tai yksityiskohtaisista palveluiden nimistä. Näin voidaan turvata kansalaisten yhdenvertaiset työvoimapalvelut myös tulevaisuudessa.

Helsingissä 24.3.2017

Mikko Koskinen, SAK
 Ida Mielityinen, Akava
 Riina Nousiainen, STTK

TÄYDENTÄVÄ LAUSUMA

1. Maakunnille velvollisuus järjestää riittävät julkiset työvoimapalvelut

Kasvupalvelu-uudistusta valmistellaan käsitykseni mukaan siten, että maakunnille annettaisiin laajat mahdollisuudet päättää julkisten työvoimapalvelujen sisällöstä ja laajuudesta.

Maakuntien päättävällän korostamisesta voi seurata julkisten työvoimapalvelujen saatavuuden heikentyminen, kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun vaarantuminen sekä sosiaaliturvan vastikkeellisuuden rapautuminen. Jos työvoimapalvelujen saatavuus huononee, myös työttömien osaamisen kehittämisen edellytykset heikentyvät. Kyseessä on asiakasryhmä, joka erityisesti tarvitsee palveluja. Niiden sisältöä ja laajuutta ei voida jättää yksinomaan maakunnallisen päätöksenteon varaan.

Työryhmän näkemys työvoimapalvelujen toteuttamisesta yhdenmukaisilla käytännöillä on sinänsä oikea, mutta linjauksena riittämätön. Pidän välttämättömänä, että kasvupalvelu-uudistukseen sisältyvä julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtäminen maakunnille toteutetaan tavalla, joka takaa laadukkaiden ja yhdenvertaisten palvelujen saatavuuden maan kaikissa osissa sekä tukee aidosti työllisyyden edistämistä ja sosiaaliturvan vastikkeellisuutta. Tähän päästään, kun palvelujen järjestämistä koskevat velvoitteet siirretään työvoima- ja elinkeinohallinnolta maakuntien vastuulle.

Tähän ei ole lainsäädännöllistä estettä. Hyvä vertailukohta on maakunnille valmistellut sosiaali- ja terveydenhuollon yksityiskohtaiset järjestämisvelvoitteet.

2. Viranomaisharkinta on työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen kouluttautumisen kulmakivi

Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen osaamisen kehittäminen on selvitysten valossa kohtuullisen vaikuttavaa. Tämä perustuu siihen, että viranomainen arvioi osaamisen kehittämisen tarpeellisuuden etenkin työllistymisen näkökulma. Tarveharkinta koskee sekä henkilöä että hankittavaa koulutusta. Tarveharkinnasta on seurannut osaamisen kehittämisen tarkoituksenmukainen kohdentuminen.

Tarveharkinnasta luopuminen tarkoittaisi käytännössä osaamisen kehittäminen väärää kohdentumista. Siitä seuraisi ensinnäkin se, että koulutuksen hakeutuisivat helposti etenkin ne, joilla on jo osaaminen, joka mahdollistaa työllistymisen. Toiseksi kävisi niin, että omaehtoisesti hankittaisiin osaamista, joka ei välttämättä edistä työllistymistä.

Työttömyysetuudella tuetussa koulutuksessa olevalla on usein oikeus ansioon suhteutettuun työttömyyspäivärahaan. Se on selvästi korkeampi kuin opintoraha. Koska ansioon suhteutettu työttömyyspäiväraha rahoitetaan valtionosuudella sekä työnantajilta että palkansaajilta perittävillä pakollisilla työttömyysvakuutusmaksuilla, on tarkoituksenmukaista, että viranomaisen arvioi kouluttautumisen tarkoituksenmukaisuuden.

Nykyinen työttömän opiskelu työttömyysetuudella toimii kohtuullisesti. Yhdenvertaisuusongelmia on jonkin verran, koska viranomaisen ratkaisut ovat maan eri osissa jossain määrin erilaiset. Oikea lääke tähän ei ole nykyisten rajausten poistaminen, vaan yhtenäinen soveltamiskäytäntö. Se on saavutettavissa esimerkiksi riittävällä ohjeistuksella ja säännöksiä täsmentämällä.

Omaehtoisen osaamisen kehittämisen aikaista toimeentuloa turvataan myös opintotuella. Koulutuksessa olevien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta tukien erilaisuus on selkeä ongelma. Sitä ei pidä kasvattaa löysentämällä työttömyysetuudella tuetun osaamisen kehittämisen kriteerejä.

Omaehtoinen opiskelu on usein vaativa kouluttautumisen muoto. Se edellyttää helposti suurta ajankäyttöä, joka on väistämättä pois aktiivisesta työhausta. Tällä on taipumus pitkittää työttömyyttä.

3. Päätoimisuus tarkoittaa päätoimisuutta

Työryhmän raportista voi saada käsityksen siitä, että eräiden työttömien (vähintään 25-vuotta täyttäneet, joilla 8 vuoden työhistoria) osaamisen kehittämisen sivutoimisuuden arviointiin liittyvässä erimielisessä asiassa olisi kyse sivutoimisuudesta. Sitä se ei olisi, vaan idea tarkoittaisi asiallisesti ottaen tarveharkinnasta luopumista näiden henkilöiden päätoimisen opiskelun osalta. Näissäkään tilanteissa tarveharkinnasta luopuminen ei ole järkevä.

Helsingissä 24.3.2017

Vesa Rantahalvari

Liitetaulukko

Ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneet 1 vuosi tutkinnon suorittamisen, koulutusala-kohtainen tarkastelu asuinmaakunnittain, tilastovuosi 2014

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Humanistinen ja kasvatusala	534	108	81	156	17 %	933
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	258	87	69	114	20 %	567
Uusimaa	63	24	12	12	10 %	117
Varsinais-Suomi	21	6	3	6	15 %	39
Satakunta	3	3	3	3	50 %	6
Kanta-Häme	6	3		3	25 %	12
Pirkanmaa	12	3	3	9	27 %	33
Päijät-Häme	18	3	3	15	33 %	45
Kymenlaakso	9	3	3	3	20 %	15
Etelä-Karjala	6		3	6	40 %	15
Etelä-Savo	15	6	6	9	23 %	39
Pohjois-Savo	21	6	6	9	20 %	45
Pohjois-Karjala	6	3	3	3	17 %	18
Keski-Suomi	15	6	9	15	31 %	48
Etelä-Pohjanmaa	18	6	3	3	10 %	30
Pohjanmaa	9	6	3	3	13 %	24
Keski-Pohjanmaa	3			6	50 %	12
Pohjois-Pohjanmaa	24	6	6	9	20 %	45
Kainuu	3	3		3	50 %	6
Lappi	3	6	3	3	20 %	15
Ahvenanmaa - Åland			3		0 %	3
Tuntematon					0 %	3
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	276	21	12	42	11 %	366
Uusimaa	99	9	3	6	5 %	126
Varsinais-Suomi	21	3	3	3	11 %	27
Satakunta	3				0 %	3
Kanta-Häme	6	3		3	50 %	6
Pirkanmaa	21	3	3	3	13 %	24
Päijät-Häme	18	3	3	6	18 %	33
Kymenlaakso	3				0 %	3
Etelä-Karjala	3				0 %	3
Etelä-Savo	3			3	50 %	6
Pohjois-Savo	33	3	3	6	13 %	45
Pohjois-Karjala	3				0 %	3
Keski-Suomi	12	3		6	33 %	18

TYÖTTÖMIEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Etelä-Pohjanmaa	12			3	25 %	12
Pohjanmaa	12			3	20 %	15
Keski-Pohjanmaa	3			3	50 %	6
Pohjois-Pohjanmaa	15		3	3	14 %	21
Kainuu	3				0 %	3
Lappi	6	3		3	25 %	12
Tuntematon					0 %	3
Kulttuuriala	828	360	507	693	26 %	2 664
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	717	324	489	612	26 %	2 385
Uusimaa	291	120	102	159	22 %	723
Varsinais-Suomi	39	15	30	39	29 %	135
Satakunta	18	6	15	18	26 %	69
Kanta-Häme	18	9	18	18	26 %	69
Pirkanmaa	66	27	72	87	33 %	267
Päijät-Häme	24	12	30	18	18 %	99
Kymenlaakso	24	3	21	15	23 %	66
Etelä-Karjala	9	3	3	9	33 %	27
Etelä-Savo	18	9	12	9	15 %	60
Pohjois-Savo	30	15	18	21	24 %	87
Pohjois-Karjala	21	21	30	27	24 %	114
Keski-Suomi	15	18	30	30	29 %	105
Etelä-Pohjanmaa	15	12	18	12	17 %	69
Pohjanmaa	15	6	21	9	16 %	57
Keski-Pohjanmaa	6	3	6	3	14 %	21
Pohjois-Pohjanmaa	81	27	33	96	36 %	264
Kainuu	6	9	18	18	30 %	60
Lappi	21	6	15	15	26 %	57
Ahvenanmaa - Åland		3		3	100 %	3
Tuntematon					0 %	33
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	111	36	21	81	29 %	276
Uusimaa	36	18	6	24	27 %	90
Varsinais-Suomi	9	3		3	20 %	15
Satakunta	12	3	3	9	38 %	24
Kanta-Häme	3			3	100 %	3
Pirkanmaa	9	3	3	6	29 %	21
Päijät-Häme	3		3		0 %	3
Kymenlaakso	3			3	100 %	3
Etelä-Karjala	3	3		6	50 %	12

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Etelä-Savo	3	3	3	6	33 %	18
Pohjois-Savo	6	3	3	3	20 %	15
Keski-Suomi	6	6	6	12	40 %	30
Etelä-Pohjanmaa	3	3		3	50 %	6
Pohjanmaa	3				0 %	3
Keski-Pohjanmaa	6	3	3	3	33 %	9
Pohjois-Pohjanmaa	3	3	3	6	50 %	12
Kainuu	6			6	50 %	12
Lappi	3			3	100 %	3
Tuntematon					0 %	3
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	2 922	639	447	945	18 %	5 322
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	1 986	489	414	786	20 %	3 996
Uusimaa	735	135	96	207	16 %	1 278
Varsinais-Suomi	141	45	27	72	24 %	303
Satakunta	75	18	9	30	21 %	141
Kanta-Häme	60	15	6	24	20 %	120
Pirkanmaa	168	36	33	75	23 %	333
Päijät-Häme	66	24	30	45	27 %	168
Kymenlaakso	51	9	18	33	29 %	114
Etelä-Karjala	27	12	12	24	31 %	78
Etelä-Savo	42	15	15	24	22 %	111
Pohjois-Savo	84	15	18	30	18 %	165
Pohjois-Karjala	54	15	18	27	21 %	126
Keski-Suomi	81	24	21	54	28 %	192
Etelä-Pohjanmaa	75	18	21	30	20 %	153
Pohjanmaa	45	24	24	15	14 %	111
Keski-Pohjanmaa	39	18	6	12	16 %	75
Pohjois-Pohjanmaa	144	36	42	60	19 %	309
Kainuu	24	3	6	12	24 %	51
Lappi	39	21	12	18	19 %	96
Ahvenanmaa - Åland	33	3		3	7 %	42
Tuntematon					0 %	27
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	936	150	30	159	12 %	1 326
Uusimaa	411	69	6	42	8 %	546
Varsinais-Suomi	66	18	3	9	9 %	99
Satakunta	18	3	3	6	20 %	30
Kanta-Häme	30	6	3	3	7 %	42
Pirkanmaa	90	9	3	12	10 %	117

TYÖTTÖMIEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Päijät-Häme	33	3	3	9	19 %	48
Kymenlaakso	15	3		3	17 %	18
Etelä-Karjala	6	3		3	33 %	9
Etelä-Savo	21	6	3	3	9 %	33
Pohjois-Savo	30	3	3	9	19 %	48
Pohjois-Karjala	18			9	38 %	24
Keski-Suomi	39	12	6	18	23 %	78
Etelä-Pohjanmaa	27	3		9	21 %	42
Pohjanmaa	15			3	17 %	18
Keski-Pohjanmaa	6	3			0 %	9
Pohjois-Pohjanmaa	66	9	3	15	15 %	99
Kainuu	24	3	3	6	18 %	33
Lappi	24	3	3	3	8 %	36
Tuntematon					0 %	3
Luonnontieteiden ala	234	87	207	303	31 %	966
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	168	69	198	273	33 %	834
Uusimaa	69	30	48	66	26 %	255
Varsinais-Suomi	9	3	9	18	38 %	48
Satakunta		3	3	15	71 %	21
Kanta-Häme	6	3	12	9	27 %	33
Pirkanmaa	15	6	15	24	35 %	69
Päijät-Häme	3	3	6	9	33 %	27
Kymenlaakso	6	3	9	12	40 %	30
Etelä-Karjala	9	3	3	18	46 %	39
Etelä-Savo	3	3	3	3	33 %	9
Pohjois-Savo	6	3	12	12	33 %	36
Pohjois-Karjala	6		3	6	29 %	21
Keski-Suomi	6	3	12	27	53 %	51
Etelä-Pohjanmaa	3	3	9	15	42 %	36
Pohjanmaa	9	9	9	6	17 %	36
Keski-Pohjanmaa	3	3	6	3	17 %	18
Pohjois-Pohjanmaa	15	3	27	21	32 %	66
Kainuu		3	12		0 %	12
Lappi	6	3	3	9	43 %	21
Ahvenanmaa - Åland	3				0 %	3
Tuntematon					0 %	6
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	66	18	9	30	23 %	132
Uusimaa	27	6	3	9	20 %	45

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Varsinais-Suomi	3	3		6	67 %	9
Satakunta		3	3	3	100 %	3
Pirkanmaa	6			3	25 %	12
Kymenlaakso					0 %	3
Etelä-Savo	9			3	33 %	9
Pohjois-Savo	3				0 %	3
Keski-Suomi	3	3	3	3	33 %	9
Etelä-Pohjanmaa		3			0 %	3
Pohjanmaa	3	3	3		0 %	6
Keski-Pohjanmaa	6			6	50 %	12
Pohjois-Pohjanmaa	9	3		3	20 %	15
Kainuu			3		0 %	3
Lappi	3		3		0 %	3
Tuntematon					0 %	3
Tekniikan ja liikenteen ala	8 451	1 284	1 644	5 988	31 %	19 206
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	5 949	969	1 401	4 701	32 %	14 673
Uusimaa	1 488	225	228	720	24 %	3 033
Varsinais-Suomi	516	66	111	366	30 %	1 203
Satakunta	270	36	66	219	31 %	699
Kanta-Häme	225	27	42	174	33 %	531
Pirkanmaa	504	108	177	534	36 %	1 479
Päijät-Häme	219	39	36	177	34 %	519
Kymenlaakso	159	24	33	216	43 %	501
Etelä-Karjala	141	15	36	150	38 %	396
Etelä-Savo	141	24	36	147	36 %	408
Pohjois-Savo	330	69	90	264	31 %	840
Pohjois-Karjala	180	30	51	198	39 %	507
Keski-Suomi	333	54	84	357	39 %	915
Etelä-Pohjanmaa	276	51	72	213	31 %	690
Pohjanmaa	228	48	66	117	24 %	495
Keski-Pohjanmaa	114	9	21	51	24 %	210
Pohjois-Pohjanmaa	504	78	144	459	35 %	1 293
Kainuu	69	9	12	93	46 %	201
Lappi	198	54	87	234	37 %	627
Ahvenanmaa - Åland	54	9	12	6	7 %	84
Tuntematon					0 %	39
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	2 502	315	243	1 287	28 %	4 533
Uusimaa	699	90	33	249	22 %	1 113

TYÖTTÖMIEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Varsinais-Suomi	162	18	18	84	29 %	294
Satakunta	117	9	9	63	30 %	207
Kanta-Häme	99	12	3	30	20 %	147
Pirkanmaa	291	27	24	153	30 %	516
Päijät-Häme	78	12	6	42	30 %	141
Kymenlaakso	87	9	9	39	26 %	150
Etelä-Karjala	57	6	3	30	29 %	102
Etelä-Savo	48	6	6	27	30 %	90
Pohjois-Savo	99	18	9	75	36 %	210
Pohjois-Karjala	51	9	12	27	25 %	108
Keski-Suomi	195	39	27	102	27 %	375
Etelä-Pohjanmaa	69	9	12	33	25 %	132
Pohjanmaa	78	6	15	33	24 %	135
Keski-Pohjanmaa	24	6	3	12	25 %	48
Pohjois-Pohjanmaa	183	21	33	141	36 %	393
Kainuu	48	6	6	66	52 %	126
Lappi	120	12	15	81	35 %	234
Tuntematon					0 %	12
Luonnonvara- ja ympäristöala	942	309	258	528	23 %	2 286
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	654	258	225	396	23 %	1 734
Uusimaa	81	45	33	51	23 %	222
Varsinais-Suomi	63	36	24	45	25 %	183
Satakunta	18	18	9	15	19 %	78
Kanta-Häme	27	12	12	12	17 %	69
Pirkanmaa	48	21	12	27	23 %	117
Päijät-Häme	30	9	9	12	17 %	69
Kymenlaakso	18	6	6	15	31 %	48
Etelä-Karjala	15	3	3	9	27 %	33
Etelä-Savo	21	6	9	9	17 %	54
Pohjois-Savo	48	18	24	21	16 %	132
Pohjois-Karjala	15	6	9	12	25 %	48
Keski-Suomi	33	12	15	33	31 %	108
Etelä-Pohjanmaa	51	12	12	9	10 %	90
Pohjanmaa	39	12	3	12	16 %	75
Keski-Pohjanmaa	18	6	3	12	25 %	48
Pohjois-Pohjanmaa	69	18	24	51	27 %	192
Kainuu	18	3	6	12	27 %	45
Lappi	36	12	12	33	31 %	108
Tuntematon					0 %	12

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	288	51	33	132	24 %	552
Uusimaa	30	9	3	21	32 %	66
Varsinais-Suomi	24	6	3	12	27 %	45
Satakunta	6	3	3	6	50 %	12
Kanta-Häme	3		3		0 %	6
Pirkanmaa	15		3	12	36 %	33
Päijät-Häme	9	3		3	20 %	15
Kymenlaakso	9	3		9	50 %	18
Etelä-Karjala	12		3	6	29 %	21
Etelä-Savo	18	3	3	6	20 %	30
Pohjois-Savo	21	3	3	6	18 %	33
Pohjois-Karjala	27	3	6	15	28 %	54
Keski-Suomi	24	6	6	15	26 %	57
Etelä-Pohjanmaa	9	3	3	3	20 %	15
Pohjanmaa	21	3	3	3	10 %	30
Keski-Pohjanmaa	15			3	17 %	18
Pohjois-Pohjanmaa	15	6	3	6	18 %	33
Kainuu	12	3	3	6	29 %	21
Lappi	18	3	3	9	27 %	33
Ahvenanmaa - Åland	3	3			0 %	3
Tuntematon					0 %	6
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	7 209	1 098	522	927	9 %	10 194
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	3 819	825	426	522	9 %	5 886
Uusimaa	984	165	69	78	6 %	1 362
Varsinais-Suomi	351	69	36	33	7 %	507
Satakunta	144	39	18	30	13 %	240
Kanta-Häme	111	27	12	9	6 %	162
Pirkanmaa	363	81	51	69	12 %	591
Päijät-Häme	162	39	12	24	10 %	246
Kymenlaakso	102	18	9	12	8 %	153
Etelä-Karjala	72	30	9	12	9 %	129
Etelä-Savo	93	24	21	18	11 %	168
Pohjois-Savo	174	57	33	27	9 %	309
Pohjois-Karjala	135	27	18	30	14 %	219
Keski-Suomi	204	48	27	42	12 %	339
Etelä-Pohjanmaa	168	45	18	12	5 %	255
Pohjanmaa	174	45	18	12	5 %	258
Keski-Pohjanmaa	54	12	6	6	7 %	84

TYÖTTÖMIEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Pohjois-Pohjanmaa	303	57	42	84	16 %	516
Kainuu	36	6	9	3	5 %	60
Lappi	171	27	15	21	8 %	252
Ahvenanmaa - Åland	15	3	3		0 %	21
Tuntematon					0 %	18
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	3 390	273	96	405	9 %	4 308
Uusimaa	918	60	24	84	7 %	1 131
Varsinais-Suomi	285	21	6	30	9 %	351
Satakunta	156	24	3	15	7 %	204
Kanta-Häme	120	6		12	9 %	141
Pirkanmaa	267	33	3	30	9 %	345
Päijät-Häme	102	6	3	12	10 %	123
Kymenlaakso	126	9	6	9	6 %	153
Etelä-Karjala	54	9	3	9	12 %	78
Etelä-Savo	123	9	9	9	6 %	159
Pohjois-Savo	195	12	9	24	10 %	246
Pohjois-Karjala	102	9	6	21	15 %	141
Keski-Suomi	159	15	6	42	18 %	228
Etelä-Pohjanmaa	69	3	3	9	11 %	81
Pohjanmaa	123	6	3	3	2 %	135
Keski-Pohjanmaa	45	3		6	11 %	54
Pohjois-Pohjanmaa	345	30	12	63	14 %	462
Kainuu	51	3	3	6	9 %	66
Lappi	135	12	3	24	14 %	177
Ahvenanmaa - Åland	15	3			0 %	21
Tuntematon					0 %	12
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	2 757	519	411	1 053	20 %	5 352
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	2 226	438	378	819	19 %	4 398
Uusimaa	681	123	72	150	13 %	1 125
Varsinais-Suomi	156	33	18	66	22 %	300
Satakunta	81	15	15	36	20 %	183
Kanta-Häme	57	6	12	21	19 %	108
Pirkanmaa	213	48	33	105	22 %	471
Päijät-Häme	93	12	15	45	25 %	180
Kymenlaakso	66	6	9	39	28 %	138
Etelä-Karjala	57	9	12	27	23 %	117
Etelä-Savo	39	12	12	21	20 %	105
Pohjois-Savo	108	30	30	27	13 %	213

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Pohjois-Karjala	51	15	15	24	20 %	120
Keski-Suomi	108	30	33	63	25 %	255
Etelä-Pohjanmaa	72	15	24	27	17 %	162
Pohjanmaa	75	18	15	12	9 %	141
Keski-Pohjanmaa	21	3	3	12	25 %	48
Pohjois-Pohjanmaa	177	21	30	87	23 %	378
Kainuu	36	6	6	9	14 %	63
Lappi	102	24	21	36	18 %	204
Ahvenanmaa - Åland	33	6	6	9	17 %	54
Tuntematon					0 %	27
Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)	531	81	33	237	25 %	951
Uusimaa	183	30	9	66	22 %	303
Varsinais-Suomi	57	6	6	39	33 %	117
Satakunta	9	3	3	3	17 %	18
Kanta-Häme	15	6	3	9	25 %	36
Pirkanmaa	33	6	3	9	18 %	51
Päijät-Häme	27	3		15	31 %	48
Kymenlaakso	12			3	20 %	15
Etelä-Karjala	9	3		9	43 %	21
Etelä-Savo	39	6	3	15	22 %	69
Pohjois-Savo	15	6	3	9	27 %	33
Pohjois-Karjala	15	3	3	9	33 %	27
Keski-Suomi	30	3	6	9	18 %	51
Etelä-Pohjanmaa	3			3	33 %	9
Pohjanmaa	12	3	3	12	40 %	30
Keski-Pohjanmaa	9	3	3	3	20 %	15
Pohjois-Pohjanmaa	15	3	3	9	30 %	30
Kainuu	18	3	3	6	20 %	30
Lappi	24	3		6	17 %	36
Ahvenanmaa - Åland	3			3	100 %	3
Tuntematon					0 %	9
Muu koulutus	144	18		21	11 %	183
Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)	144	18		21	11 %	183
Uusimaa	33	3		3	8 %	39
Varsinais-Suomi	12	3			0 %	12
Satakunta	9	3			0 %	12
Kanta-Häme	9			3	33 %	9
Pirkanmaa	12	3		6	29 %	21

TYÖTTÖMIEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

1 v. tutkinnon jälkeen asuinmaakunnittain	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Työttömyys % kaikista	Yhteensä
Päijät-Häme	9			3	33 %	9
Kymenlaakso	3				0 %	3
Etelä-Karjala	3			3	100 %	3
Etelä-Savo	3	3		3	50 %	6
Pohjois-Savo	9	3		6	33 %	18
Pohjois-Karjala	3	3			0 %	3
Keski-Suomi	6	3		3	33 %	9
Etelä-Pohjanmaa	6				0 %	6
Pohjanmaa	9	3			0 %	9
Pohjois-Pohjanmaa	15			3	20 %	15
Kainuu	3	3			0 %	3
Lappi	3				0 %	3
Ahvenanmaa - Åland	3				0 %	3
Yhteensä	24 018	4 422	4 077	10 617	23 %	47 103

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN PDF: 978-952-263-463-4

ISSN 1799-0351 (PDF)